

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUĞU OLAN AİLELERİN ÇOCUKLARININ
CİNSEL GELİŞİMİ VE EĞİTİMİNE YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİ VE
TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Gülşah ÇERÇİ

İzmir

2013

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUĞU OLAN AİLELERİN ÇOCUKLARININ
CİNSEL GELİŞİMİ VE EĞİTİMİNE YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİ VE
TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Gülşah ÇERÇİ

Danışman
Doç. Dr. Diğdem Müge SİYEZ

İzmir
2013

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Zihinsel Engelli Çocuğı Olan Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeyleri ve Tutumlarının İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

30/09/2013

Gülşah ÇERÇİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Özel Eğitim Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Diğdem Müge SİYEZ

Üye : Yrd.Doç.Dr. Vesile YILDIZ DEMİRTAŞ

Üye : Yrd.Doç.Dr. Duygu ÇETİNGÖZ

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....

Prof. Dr. h. c. İbrahim ATALAY
Enstitü Müdürü

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10019416
Yazar Adı / Soyadı	GÜLŞAH ORS
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 14509601422
Telefon	5448700350
E-Posta	misicerci09@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Zihinsel Engelli Çocuğu Olan Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Bilgi Düzeylerinin ve Tutumlarının İncelenmesi.
Tezin Tercümesi	Investigating Knowledge Level and Attitudes of Families with Mentally Retarded Children Towards Their Sexual Development and Education.
Konu	Eğitim ve Öğretim
Üniversite	Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bölüm	Özel Eğitim Bölümü
Anabilim Dalı	Özel Eğitim Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Özel Eğitim Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2013
Sayfa	168
Tez Danışmanları	DOÇ. DR. DİĞDEM MÜGE SİYEZ 49180299798
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	Yok

Üstarıda bilgileri kayıtlı olan tezinin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

30.10.2013

İmza:.....

ÖNSÖZ

Araştırmanın başından beri planlanması, uygulanması, kaynak taraması ve raporlaştırılması aşamalarında bana yol gösteren ve eleştirileriyle katkıda bulunan, çalışmalarına her daim destek veren ve hoşgörüsünü hiç eksik etmeyen sevgili danışmanım Doç. Dr. Diğdem Müge SİYEZ'e sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmamı yaptığım özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ve özel eğitim okullarında görev yapan ve benden yardımlarını esirgemeyen psikolojik danışmanlar, öğretmenler ve okul yöneticilerine teşekkür ederim.

Araştırmamda kaynaklara ulaşmamda yardımcı olan arkadaşım Şeref ÖZLEM'e ve araştırmamla ilgili fikir ve görüşlerini benimle paylaşan arkadaşım Hüseyin'e teşekkür ederim.

İzmir'de beni yalnız bırakmayan, çalışmalarımda her türlü yardım ve destekte bulunan yapamayacağım galiba dediğim anlarda yaparsın sen diyerek bana destek veren arkadaşım Fatma Yavaş ve eşi Yasin Yavaş'a teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmaya başlamamda ve uygulama aşamasında benden manevi desteğini esirgemeyen, bana yoldaş olan canım kardeşim Hakan ÇERÇİ'ye ve araştırmamı tamamlamamda beni yüreklendiren, destek olan ve maddi-manevi yardımlarını esirgemeyen sevgili anne ve babama sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	xii
ABSTRACT.....	xix

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	7
1.3. Problem Cümlesi.....	9
1.4. Sayıtlılar.....	12
1.5. Sınırlılıklar.....	12
1.6. Konu ile İlgili Tanımlar.....	12

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.1. Zihin Engellilik ve Zihin Engellilerin Genel Özellikleri	14
2.2. Cinsellik ve Cinsel Gelişim.....	16
2.2.1. Çocukluk Dönemi (0-6 yaş) Cinsel Gelişimi.....	20
2.2.2. Ergenlik Öncesi (6-11 yaş) Cinsel Gelişimi.....	25
2.2.3. Ergenlik Dönemi (12-18 yaş) Cinsel Gelişimi.....	26
2.3. Cinsel Eğitim ve Cinsel Eğitimin Önemi.....	28
2.4. Dünyada Cinsel Eğitim.....	35
2.5. Türkiye’de Cinsel Eğitim.....	38
2.6. Zihin Engelli Bireylerin Cinsel Gelişimi ve Eğitimi.....	42
2.7. Konuyla İlgili Araştırmalar.....	49
2.7.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	49
2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	52

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	62
3.2. Araştırma Grubu.....	62
3.3. Veri Toplama Araçları.....	62

3.4. İşlem.....64

3.5. Veri Çözümleme Teknikleri.....64

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

.....65

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

.....139

KAYNAKÇA.....147

EKLER.....160

TABLÖLAR LİSTESİ

SAYFA

Tablo 1- Araştırma Grubunu Tanıtıcı Bulgular.....	65
Tablo 2- Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Çocuklarının Cinsiyetine Göre Farklılaşma Durumu.....	67
Tablo 3- Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Çocuklarının Cinsiyetine Göre Farklılaşma Durumu.....	68
Tablo 4- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerinin Yaşına Göre Farklılaşma Durumu.....	69
Tablo 5- Zihin Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Yaşına Göre Farklılaşma Durumu.....	69
Tablo 6- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Yaşına Göre Farklılaşma Durumu.....	70
Tablo 7- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Yaşına Göre Farklılaşma Durumu.....	71
Tablo 8- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının	

Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Yaşa Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.....	72
Tablo 9-Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Farklılaşma Durumu.....	73
Tablo 10- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Farklılaşma Durumu.....	73
Tablo 11- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Farklılaşma Durumu.....	74
Tablo 12- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	75
Tablo 13- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleğine Göre Farklılaşma Durumu.....	76
Tablo 14- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleğine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	77
Tablo 15- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleğine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	78
Tablo 16- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleğine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	79

Tablo 17- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleğine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	80
Tablo 18- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleğine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	80
Tablo 19- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleğine Göre Farklılaşma Durumu.....	82
Tablo 20- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleğine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	83
Tablo 21- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	84
Tablo 22- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim Ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	85
Tablo 23- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	85
Tablo 24- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	86

Tablo 25- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	87
Tablo 26- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	87
Tablo 27- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	88
Tablo 28- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	88
Tablo 29- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	89
Tablo 30- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumu.....	90
Tablo 31-Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	91
Tablo 32- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	93

Tablo 33- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	94
Tablo 34- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	94
Tablo 35- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	95
Tablo 36- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	96
Tablo-37 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumu.....	97
Tablo-38 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumu.....	98
Tablo-39 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	99
Tablo-40 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	100
Tablo 41- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin	

Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	101
--	-----

Tablo 42- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumu.....	102
--	-----

Tablo 43- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	103
---	-----

Tablo-44 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	104
--	-----

Tablo-45 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	105
--	-----

Tablo-46 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	106
--	-----

Tablo-47 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumu.....	107
---	-----

Tablo-48 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	108
--	-----

Tablo 49- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	109
---	-----

Tablo 50- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşma Durumu.....	111
Tablo 51- Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşma Durumu.....	112
Tablo-52 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	112
Tablo-53 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	113
Tablo-54 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşma Durumu.....	114
Tablo-55 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumları Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	115
Tablo-56 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumları Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	115
Tablo-57 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşma Durumu.....	116

Tablo-58 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşma Durumu.....	117
Tablo-59 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumu.....	118
Tablo-60 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	119
Tablo-61 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	120
Tablo-62 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	121
Tablo-63 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumu.....	122
Tablo-64 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumu.....	123
Tablo-65 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumu.....	124

Tablo-66 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuk Sayılarına Göre Farklılaşma Durumu.....	124
Tablo-67 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumu.....	125
Tablo-68 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumu.....	126
Tablo-69 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşma Durumu.....	127
Tablo-70 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşma Durumu.....	128
Tablo-71 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşma Durumu.....	129
Tablo 72- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	130
Tablo 73- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre	

Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	131
Tablo 74- Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşma Durumunun U Testi Sonucu.....	132
Tablo-75 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşma Durumu.....	134
Tablo-76 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Zihinsel Engelli Çocuklarının Aldığı Özel Eğitim Süresine Göre Farklılaşma Durumu.....	135
Tablo-77 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Zihinsel Engelli Çocuklarının Aldığı Özel Eğitim Süresine Göre Farklılaşma Durumu.....	136
Tablo-78 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Zihinsel Engelli Çocuklarının Aldığı Özel Eğitim Süresine Göre Farklılaşma Durumu.....	137
Tablo-79 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Zihinsel Engelli Çocuklarının Aldığı Özel Eğitim Süresine Göre Farklılaşma Durumu.....	138

ÖZET

Cinselliğin sır olarak saklandığı sistemli cinsel eğitim programlarına yer verilmediği ülkemizde zihin engellilerin özelliklerinden dolayı cinsel konularda yeterli ve doğru bilgi edinebilmeleri çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Zihin engellilere yönelik cinsel eğitim programları hazırlanmadan önce kendilerine en yakın kişiler olan ve cinsel eğitimi öncelikle vermesi gereken annelerin ve babaların cinselliğe, cinsel gelişime ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ve bunlara yönelik tutumlarının belirlenmesi önemlidir.

Bu araştırma zihin engelli çocuğu sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Zihin engelli çocuğa sahip ailelerin zihinsel engelli çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının ebeveynlerin cinsiyeti, yaşı, mesleği, aylık gelirleri, öğrenim durumları, sahip oldukları çocuk sayıları ile sahip oldukları zihin engelli çocuk sayıları, zihin engelli çocuklarının yaşı, cinsiyeti ve zihin engelli çocuklarının aldıkları özel eğitim süreleri değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya çıkartılmıştır.

Araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden “Tarama Modeli” kullanılmıştır. Zihin engelli çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve tutumlarına yönelik bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan araştırma Aydın ilinde özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde ve zihin engelli çocukların devam ettiği özel eğitim okullarında zihin engelli çocukların anne ve babalarına uygulanmıştır. Ailelerin demografik özelliklerini bulmak için araştırmacı tarafından hazırlanan “Anne-Baba Bilgi Toplama Formu” uygulanmıştır. Ailelerin zihinsel engelli çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerini belirlemek için ise “Cinsel Sağlık Anketi” uygulanmıştır. Anket kız ve erkeklerin cinsel gelişimlerindeki farklılıklar düşünüldüğünde cinsiyetlerine göre iki şekilde oluşturulmuştur. Anne babaların zihin engelli çocukların cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik tutumları ise Sarı (2005) tarafından geliştirilen “Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği” ile belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin anlamlı olup olmadığı parametrik olmayan testlerden Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis ile incelenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre ailelerin zihinsel engelli çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları sahip oldukları zihinsel engelli çocuklarının sayısı, cinsiyeti değişkenleri ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ebeveynlerin yaşı değişkenleri açısından anlamlı bir farkın olduğu, diğer değişkenler açısından bu farkın olmadığı bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Zihin engelli, cinsel gelişim, cinsel eğitim.

ABSTRACT

In our country where sexuality is hidden as a secret, not given systematically sex education programs, mentally retarded's getting real and true information is not possible because of their special features. Before preparing sex education programs for mentally retarded, it is important to determine parents' who are the closest them and primally provide sex education to them level of knowledge and attitudes towards sexuality, sexual development and sexual education.

In this study, families' who has mentally retarded children, level of knowledge and attitudes towards their children's sexual development and education was examined in terms of socio-demographic variables. It is revealed that the level of knowledge and attitudes of families who has mentally retarded children about their children's sexual development and education is different or not in terms of their gender, age, occupation, monthly income, education level, number of children they have and number of mentally retarded children they have, mentally retarded children's age, gender and special education period of mentally retarded children.

The study that was done to determine the level of knowledge and attitudes of families towards their mentally retarded children was applied to parents of mentally retarded children in special education and rehabilitation centers and special education schools in Aydın. "Parenting Information Collection Form" prepared by the researcher to find the demographic characteristic of the families was applied. "Sexual Health Questionnaire" was applied to determine the parents' level of knowledge towards Sexual development and education of their mentally retarded children. Questionnaire was created in two ways by thinking of differences in sexual developments between the boys and girls. The parents' attitudes towards mentally retarded children's sexual development and sexual education was determined with "Sexual Education Attitude Scale" developed by Sarı (2005). The data obtained in this survey were examined whether meaningful or not with Mann Whitney-U and Kruskal Wallis That is one of the non-parametric test.

According to the findings, the level of knowledge and attitudes of families towards sexual development and education of their mentally retarded children is meaningful difference in terms of the number of mentally retarded children, gender and the age of the parents who has mentally retarded boys, there is not this difference in terms of other variables.

Key words: Mentally retarded, sexual development, sexual education.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çocuğun cinsel eğitimi konusu özellikle ülkemizde yeterince ele alınmamış ve aydınlığa kavuşmamış bir konudur. Bu konuya günümüze değin adeta tabu gözüyle bakılmış ve gerek eğitimciler, gerekse anne ve babalar, çocuklarına nasıl bir yaklaşım içinde olacaklarını bilememişlerdir. Son derece önemli olan bu konuda, ana- baba ya da eğitimci tarafından yapılabilecek bir hatanın, gelecekte birçok soruna yol açacağı gerçeği akıldan çıkarılmamalıdır. Önemli olduğu kadar böylesine yabancı olunan bu alanda, öncelikle ana-baba ve öğretmenlere, cinsel gelişim ve eğitim hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir (Aydoğmuş, 1999).

Çocuklar yaşları ilerledikçe cinsellik ile ilgili sorulara başka yerlerden cevap aramaya çalışırlar. Bu nedenle öncelikle anne-babaların eğitimi hedeflenmelidir. Çocuğa ilk bilgileri vermek, çocuğu konuya yaklaştırmak, diğer bilgi kaynaklarından öğrendiklerini kontrol altında tutmak anne-babanın sorumluluğudur. Anne-babalar çocuğun cinsel gelişimi hakkında bilgi sahibi olmalı; bunun yanında çocuğun gelişim ve gereksinimlerine uygun tutum ve davranışları benimsemelidirler (Jobling, 2001).

Normal gelişim gösteren çocuklar, cinsel bilgi ve deneyimlerini, aileleri, yaşlıları ve okulun yardımı ile paylaşırlar ve sosyalleşme içinde olurlar. Zihinsel engelli bireyde ise durum farklıdır. Bu nedenle cinsel eğitim, bireyin zihinsel gelişim düzeyine uygun olarak profesyonel bir yaklaşımla verilmelidir. Zihinsel engelli bireylerin ruhsal yönden sağlıklı yetişebilmeleri için, cinsel yönden cinsiyet kimliklerine uygun olarak eğitilmeleri ne kadar önemli ise aile üyelerinin de bunları bilmesi ve benimseyerek uygulaması bir o kadar önemlidir (Murphy, 2006). Zihinsel engelli bireylerin aileleri cinsellik ile ilgili çocuklarını eğitmek için uygun zamanı oluşturmaya çalışırlar. Onlar için uygun zaman söylediklerini anlayabildikleri zamandır (Ailey, Marks, Crisp ve Hahn, 2003). Ayrıca cinsel eğitim konularında da multidisipliner bir yaklaşımın sergilenmesinde fayda vardır (Murphy, 2006).

Zihinsel engelli çocuklara verilen cinsel eğitimde, esas olan temel kriter veya yaklaşım tarzı; çocuklara zihin seviyelerine uygun olarak örnek modeller üzerinden eğitim verilmesidir. Ayrıca, yapılması gereken işlem ve görevlerin parçalar haline bölünmesi ve gerçek hayat şartlarına endeksli olarak somut ve pratik davranış kalıplarının geliştirilmesi gibi yöntemler de cinsel eğitimin parçalarını oluşturmaktadır. Daha somut bir ifadeyle, cinsel eğitimde; “Bunu çocuğuma nasıl söyleyebilirim veya anlatabilirim?”den ziyade “Bunu çocuğuma nasıl gösterebilirim?” sorusu önem kazanmaktadır (Tepper, 2001).

Hangi yöntem tercih edilirse edilsin, zihinsel engellilerin cinsel tutum ve davranışlarını sosyal yönden kabul edilebilir bir düzeye getirebilmek, birkaç gün içinde gerçekleştirebilecek bir konu değildir. Ancak, cinsel eğitime erken yaşta başlayan ve bu hususta hassas davranan aileler daha başarılı olabilmektedir (Baykal & Bilge, 2009).

1.1.Problem Durumu

Sadece ülkemizde değil pek çok ülkede anne babaların çok yakın zamana kadar cinsel eğitim sözcüğünü telaffuz etmekten bile kaçındıkları bilinmektedir. Cinsellikle ilgili konular genelde üstü kapalı geçirilir, bazen görmezlikten gelinir, bazen kızgınlıkla, hatta ayıplamayla karşılanır.

Pek çok kişi, eğer çocuk ve gençlere cinsel eğitim verilirse, onların cinsel bir yaşama başlayacaklarını ve cinsel eğitimin çocukların masumiyetini bozacağını düşünür (Noonan, 1999. Akt. Artan ve Tuğrul, 2001). Bazıları da cinsel konular konuşulmadığı zaman cinsel konularla ilgili sorunların da olmayacağını düşünmektedirler. Oysa cinsellikle ilgili sorunların kaynağında doğru zamanda, doğru kişiler tarafından uygun ve tatminkâr bilgi ve cevapların verilmemesi yatmaktadır.

Bilgisizlik beraberinde pek çok sorunu getirir ve bu sorunlar, çoğu zaman yaşam boyu kişiyle beraber yaşar. Atabek "insanlar bilmedikleri konularla uğraşmazlar" önyargısının yanlışlığına değinmekte ve merak duygusunun toplumun yasaklarının önüne geçeceğini savunmaktadır. Özellikle de cinsellik gibi içgüdüsel bir konunun çocukluktan itibaren dikkati çektiğini belirtmektedir (Atabek, 1994. Akt. Artan ve Tuğrul, 2001) . Bunun yanında, cinselliği yok sayarak çocuk ve gençleri ondan uzak tutmak mümkün değildir. Görsel ve basılı medyada,

ilan panolarında, satın aldığımız pek çok ürünün üzerinde cinsel uyarıcılar ile karşılaşmak mümkündür. Bu uyarıcılar sadece görsel olmayıp aynı zamanda inançları, tutumları, bilgileri de yönlendirebilecek bir şekilde sahiptirler (Strong, vd., 1996. Akt. Artan ve Tuğrul, 2001).

Ne çocuklar, ne de gençler ve yetişkinler bu tür uyarıcılardan tamamen uzak kalamazlar. O halde özellikle cinselliğin ayıp ve tabu sayıldığı toplumlarda cinsel eğitime gereken önem verilmeli; öncelikle anlamı ve önemi konusunda çalışmalar yapılmalı daha sonra ise, her toplumun kendi özelliklerine uygun programlar hazırlanmalıdır.

Günümüzde cinsel eğitimin doğumla beraber başlaması gerektiği düşüncesi hızla yayılmaktadır. Bebekler henüz birkaç saatlik veya birkaç günlükken hatta henüz hastaneden eve dönmeden anne babaların bebeklerine onların cinsiyetlerine uygun şekilde hitap ettikleri, bebeğin eşyalarının, oyuncaklarının, giysilerinin cinsiyetine yönelik seçildiği görülmektedir (Ross, et.al., 1992; Compenni, 1999. akt. Artan ve Tuğrul, 2001)

Cinsel yönden gelişim, insan soyunda biyolojik bir süreci kapsar. Bu cinsel gelişim ise geçerli değer sistemlerine, cinsel kalıplara, cinsel davranış göreneklerine ve yasaklarına, çocuk yetiştirilme sistemlerine bağlı olarak kültürden kültüre değişiklik gösterebilmektedir. Ayrıca, ailedeki ve toplumdaki deneyimlerde ortaya çıkan bireysel tutumlar ve duygular yaşam boyunca cinsel gelişmeyi derinden etkileyebilmektedir. (Çakmak, 2011,s:7)

Cinselliğin biyolojik / fizyolojik ve içgüdüsel olarak yönlenen boyutu kadar yakın çevresinin ilişkileriyle gelişen ve şekillenen sosyal ve duygusal boyutu da çok önemlidir. Bu noktada cinsel eğitimin içeriğini belirlemek gerekir. Çünkü cinsel eğitim denince pek çok yetişkinin aklına cinselliğin fizyolojik yönünün geldiği görülmektedir. SIECUS (Sexuality Information and Education Council of the United States)'a göre cinsel eğitim, bilgilendirme, tutum geliştirme, inançlar, değerler, ilişkiler ve mahremiyet konularını ele alan ve yaşam boyu süren bir süreçtir. Cinsel eğitim, cinsel roller, kişiler arası ilişkiler, sevgi, mahremiyet, vücut algısı ve üreme sağlığı konularının hepsini birden kapsayan bir eğitimidir (SIECUS, 2000. Akt. Artan ve Tuğrul 2001).

Cinsel eğitim konusunda normal gelişim gösteren çocuklarla sınırlı sayıda çalışmalar yapılsa da engellilerle yönelik yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Çocuğun cinsel eğitimi konusu özellikle ülkemizde yeterince ele alınmamış ve aydınlığa kavuşmamış bir konudur. Bu

konuya günümüze değin adeta tabu gözüyle bakılmış ve gerek eğitimciler, gerekse anne ve babalar, çocuklarına nasıl bir yaklaşım içinde olacaklarını bilememişlerdir. Son derece önemli olan bu konuda, ana - baba ya da eğitimci tarafından yapılabilecek bir hatanın, gelecekte birçok soruna yol açacağı gerçeği akıldan çıkarılmamalıdır. Önemli olduğu kadar böylesine yabancı olunan bu alanda, öncelikle ana-baba ve öğretmenlere, cinsel gelişim ve eğitim hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir (Aydoğmuş, 1999).

Türkiye’de konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde de yapılan çalışmaların daha çok üreme sağlığı bilgisi ile ilişkili olduğu, ergenlerin cinselliği nasıl algıladığını ve cinselliğe yönelik tutumlarını değerlendiren çalışmaların görece daha az olduğu görülmektedir (Hazır-Bıkmaz ve Güler, 2007).

Cinsel eğitim; çocuğun küçük yaşlardan başlayarak, yetişkinlik çağına kadar süren bir eğitimidir. Bireyin, kendi cinsinin ve karşı cinsin fiziksel ve cinsel özelliklerini öğrenmesi ve ana cinsel güdülerini denetleyebilmesi için gerekli olan davranışları kazandırmaktır. Cinsel eğitim; hem duygusal, hem de toplumsal uyum için çok önemlidir. Cinsel eğitim bireye, üreme ile ilgili konu ve sorunlarında, cinsel iç dürtü ve güdülerini denetleyebilmesinde, cinsel konularda, başkaları ile kuracağı ilişkilerinde gerekli davranışları kazandırmak için yapılan eğitimidir (Akay, 1999; Başaran, 1998).

İnsanın cinsel büyümesi, cinsel büyümesine karşı sağlıklı tutum takınması, cinsel sorunlarını yenebilmesi, olumsuz cinsel dürtülerini denetim altına alabilmesine bağlı olarak gelişir. Çocuğun cinsel gelişiminde çevreninde etkileri büyük olmaktadır. Ailenin bu konudaki tavırları, ana-babanın yaptığı telkinler ve davranış şekilleri, çocuğun üzerinde çok büyük etkiler yapmaktadır (Akay, 1999; Binbaşioğlu, 1992).

Çocuğun uygun cinsiyet rolünü kazanması için ona model alma yaşantıları sunulmaktadır. Çocuk anne ve baba gibi modellerin davranışlarının sonuçlarını gözleyerek öğrenmektedir. Oğlan kendini erkek modellerle (genellikle babasıyla) bir tutar. Çünkü onun gibi yaparsa ödüllendirilir. Örneğin: “Sen baban kadar güçlüsün” gibi. Kızlarda kendini dişi modellerle (genellikle annesiyle) bir tutar. Örneğin: “Sen annen gibi hoş görünüyorsun” gibi (Berns 1993, s:550).

Cinsellik; insan yaşantısının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Üreme organları, sosyal cinsiyet rolleri, fiziksel olgunlaşma, beden imajı ve sosyal ilişkiler gibi birçok kavramı içinde barındıran geniş bir yelpazedir. Tüm bunların yanında cinsel kimlik ise, kişinin cinsiyetinden haberdar olması ve cinsiyetine uygun davranışlar göstermesidir. Bu noktada bireyin kendi cinsel kimliğini kabul etmesi, cinsinin gereğı olarak, karşı cinsle ilgilenmesi de cinsellik olarak adlandırılmaktadır (Kanbaş, 2008; McCabe, 1999; Murphy, 2006; Seyyar, 2008).

Cinselliğı yaşamlarına geçirmekte yardıma gereksinimleri olan zihinsel engellilere, tüm bireylerde olduğu gibi cinselliğın karmaşıklığını kavramayı, cinselliğı keşfetmeleri, kendi cinselliklerini olumlu şekilde ifade etmeleri ve sağlıklı biçimde yaşamaları için fırsat verilmesi gerekmektedir (Seyyar, 2008).

Ülkemizde ailelere yönelik cinsellikle ilgili çalışmalar da sınırlı sayıdadır. Konur (2006) tarafından yapılan bir araştırmada normal gelişim gösteren çocukları ebeveynlerinin cinsel gelişim ve cinsel eğitim konusundaki bilgileri ebeveynlerin sahip olduğu demografik özelliklere göre incelenmiştir.

Alan yazın taramasında cinsel eğitimle ilgili olarak zihin engelli çocuğı sahip ailelere yönelik çok çalışmaya rastlanmamıştır. Dinç ve Emiroğlu (2007) tarafından yapılan bu çalışma ise, zihinsel engelli çocuğı sahip olan annelerin çocuklarının kişisel hijyeni hakkında bilgi ve uygulamaları saptamak amacıyla yapılmıştır. Dolayısıyla ülkemizde zihin engelli çocuğı sahip ailelerin zihin engelli çocukların cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeylerini ve tutumlarını değerlendirmeye yönelik araştırma yapılmasına ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Batılı ülkelerde engelli olsun ya da olmasın bütün bireylerin cinsellikle ilgili bilgiye ihtiyaç duydukları savunularak okullarda cinsel eğitim derslerine yer verilmiştir. Bunun yanında zihin engellilerin anlama ve öğrenme özellikleri bakımından cinsel bilgileri kendi kendilerine öğrenmelerinin çoğı zaman mümkün olmadığından cinsel eğitime diğer bireylerden daha fazla gereksinim duydukları vurgulanmıştır.

Cinsel eğitimin öncelikle evde anne, baba sonra da okulda öğretmen tarafından verilmesi gerektiğı bilinmekle birlikte cinselliğın sır olarak saklandığı ülkemizde zihin engelli ergenlerin anne, baba ve eğitimcilerin yeterli cinsel bilgi verip vermedikleri bilinmemektedir.

Ancak kişisel gözlemlerime dayanarak zihin engelli ergenlerin cinsel sorunları ile karşılaşılın pek çok anne, baba ve eğitimcinin çoğu zaman çaresiz kaldıkları, telaşlanıp ne yapacaklarını bilemedikleri söylenebilir. Sistemli bir cinsel eğitim almamış olan anne, baba ve eğitimcilerin bu konuda telaşlanmaları son derece normaldir. Cinsel sorunu gösteren kişi zihin engelli ergen bireyler olunca bu telaş ve endişe bir kat daha artmaktadır.

Anne, baba ve eğitimcilerin zihin engellilerin cinsel sorunları ile nasıl başa çıktıkları ya da karşılaşabilecekleri cinsel sorunlar karşısında ne yapmaları gerektiğini bilip bilmedikleri, ne tür çözüm yollarını tercih ettikleri bilinmemektedir. Bununla birlikte anne, baba ve eğitimcilerin zihin engellileri cinsel konularda bilgilendirip bilgilendirmedikleri, cinsel eğitim gereksinimleri olduğuna inanıp inanmadıkları da bilinmemektedir (Mermer, 1993).

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Cinsellik yaş, cinsiyet veya gelişim düzeyi ne olursa olsun önemli bir insan hakkıdır. Zihinsel ve gelişimsel engeli olan bireyler cinsel yaşamı olan ve aşırı yaşayabilen bireylerdir. Ancak geçmişten beri zihinsel engelli bireyin cinsel yaşama sahip olduğu gerçeği inkâr edilir ve sağlıklı cinsellik ile ilgili engeller oluşturulur. Zihinsel engeli olan bireyin aile üyeleri bu konu hakkında çocuklarına anlamlı kişisel ilişkiler kurarlar. Genellikle bu aile üyeleri çocuklarının özünden dolayı çocuklarını yaşamları boyunca kendileri tarafından korunması gereken birey olarak görürler ve cinsel yaşamları, yaşayabilecekleri istenmeyen gebelik gibi durumlardan dolayı korkutur. Ayrıca düşük IQ düzeyine sahip olma ile cinsel istismar arasında anlamlı bir ilişki de vardır. Sonuç olarak; zihinsel ve gelişimsel engeli olan bireylerin cinsel yaşamı ile diğer bireylerin cinsel yaşamı benzerdir, ancak engelli bireyler özel durumlarından dolayı diğerlerine bağımlıdır. Bu nedenle cinselliğin sağlıklı sürdürülmesi için yeterli cinsel eğitim verilmelidir (Bilge ve Baykal, 2008).

Türkiye Özürlüler Araştırması'nın 2002 yılı sonuçlarına göre; engelli olan nüfusun, toplam nüfus içindeki oranı % 12.29 olduğu, 20-29 yaş grubunda görülen zihinsel engelli nüfusun % 0.58'inin erkeklerden, % 0.38'inin ise kadınlardan oluştuğu saptanmıştır (Türkiye Özürlüler Araştırması, 2002). Zihinsel engelli bireylerin gelişim süreçleri, normal gelişim gösteren bireylerin gelişim süreçleri ile aynı basamakları izlemektedir. Tüm gelişim alanlarında olduğu gibi cinsel gelişim de her ne kadar aynı basamakları izlese de, normal gelişim gösteren

bireylerden bu süreç daha yavaş olmaktadır. Bu fark zihinsel engelli bireyleri normal gelişim gösteren bireylerden ayıran en önemli farklardandır (Seyyar, 2008).

Cinsellik; insan yaşantısının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Üreme organları, sosyal cinsiyet rolleri, fiziksel olgunlaşma, beden imajı ve sosyal ilişkiler gibi birçok kavramı içinde barındıran geniş bir yelpazedir. Tüm bunların yanında cinsel kimlik ise, kişinin cinsiyetinden haberdar olması ve cinsiyetine uygun davranışlar göstermesidir. Bu noktada bireyin kendi cinsel kimliğini kabul etmesi, cinsinin gereği olarak, karşı cinsle ilgilenmesi de cinsellik olarak adlandırılmaktadır (Kanbaş, 2008; Seyyar, 2008).

Cinselliği yaşamlarına geçirmekte yardıma gereksinimleri olan zihinsel engellilere, tüm bireylerde olduğu gibi cinselliğin karmaşıklığını kavramayı, cinselliği keşfetmeleri, kendi cinselliklerini olumlu şekilde ifade etmeleri ve sağlıklı biçimde yaşamaları için fırsat verilmesi gerekmektedir (Seyyar, 2008).

Ebeveynler, zihinsel engelli olsun olmasın tüm çocuklar için en uygun danışma kaynağıdır. Değişik kaynaklardan çelişkili mesajların verildiği cinsellik konusunda, en doğru bilgilendirmenin öncelikle aileler tarafından yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte cinsellikle ilgili en doğru bilgi paylaşımının; aile, okul ve bireyler arasında kurulacak iyi bir iletişimle etkili olabileceği dikkate alınmalıdır (Bilge & Baykal,2008).

Kızlarda 10-12 erkeklerde ise 13-14'lü yaşlarda başlayan ve başta fiziksel olmak üzere, bilişsel, kişilik ve sosyal gelişim alanlarındaki değişim ve gelişim ile karakterize olan ergenlik döneminde başlıca gelişim alanlarından birisi de cinsel gelişim alanıdır. Ergenin, değişen bedenine ve cinsel açıdan olgunlaşan bedeninin işlevlerine uyum sağlaması, cinsel tutum ve değerlerini belirginleştirmesi, cinsellikle ilgili duygu, tutum ve yaşantıların entegrasyonunu sağlaması cinsel gelişim ile ilgili gelişimsel görevleri arasında sayılabilir (Siyez, 2009). Ergenin içerisinde yaşadığı toplumsal çevre ergenin cinsel davranışlarının belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Steinberg, 2007).

Bu araştırmanın genel amacı zihin engelli çocuğu sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Sosyo-demografik değişkenler olarak, ebeveynlerin cinsiyeti, yaşı, mesleği, öğrenim durumu, sosyo-ekonomik düzeyi, sahip oldukları çocuk

sayısı ile sahip oldukları zihinsel engelli çocuklarının cinsiyeti, yaşı, aldığı özel eğitim süresi ve sahip oldukları zihinsel engelli çocuk sayısı belirlenmiştir.

Yapılan bu çalışma sonucunda zihin engelli çocuğa sahip olan anne babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarına ilişkin katkı sağlanması amaçlanmıştır.

1.3. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemi: Zihin engelli çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik cinsel bilgi düzeyleri ve tutumları; ebeveyne ve sahip oldukları zihinsel engelli çocuğa ait bazı sosyo-demografik değişkenlere (ebeveynin yaşı, cinsiyeti, mesleği, öğrenim durumu, aylık geliri, sahip oldukları çocuk sayısı, sahip oldukları zihinsel engelli çocuk sayısı, zihinsel engelli çocuklarının yaşı, zihinsel engelli çocuklarının cinsiyeti, zihinsel engelli çocuklarının aldığı özel eğitim süresi) göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırma probleminin daha ayrıntılı olarak incelenmesi için aşağıdaki sorular alt problemler olarak belirlenmiştir.

Alt Problemler

1. Zihin engelli çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları zihin engelli çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Zihin engelli erkek çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları ebeveynlerin yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Zihin kız engelli çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları ebeveynlerin yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Zihin engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları ebeveynlerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Zihin engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları ebeveynlerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Zihin engelli erkek çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları ebeveynlerin mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Zihin kız engelli çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları ebeveynlerin mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Zihin engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
9. Zihin engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
10. Zihin engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları ebeveynlerin sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
11. Zihin engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları ebeveynlerin sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

12. Zihin engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
13. Zihin engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
14. Zihin engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları sahip oldukları zihin engelli çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
15. Zihin engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları sahip oldukları zihin engelli çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
16. Zihin engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları çocuğun yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
17. Zihin engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları çocuğun yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
18. Zihin engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
19. Zihin engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.4. Sayıtlar

1. Katılımcıların veri toplama araçlarına samimi cevaplar verdiği kabul edilmiştir.
2. Araştırma örneklemini evreni temsil etme gücüne sahiptir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma örneklemini oluşturan 2012- 2013 öğretim yılında Aydın ilinde bulunan özel eğitim uygulama merkezleri ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde öğrenim gören zihin engelli öğrencilerin aileleri ile sınırlıdır.
2. Değişkenler, ölçme araçlarının ölçtükleri özelliklerle sınırlıdır.

1.6. Konu İle İlgili Tanımlar

Cinsellik, bireyin karşı cinsle yaklaşması ve bu yaklaşmanın sonucu olarak bedensel ve duygusal olarak doyuma ulaşması şeklinde yapılmıştır (Tuzcuoğlu, 2003).

Cinsel sağlık, cinsel yönden fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik halidir (Taşçı, 2003).

Cinsel eğitim, kimlik, iliksiler ve mahremiyet hakkında yaşam boyu süren bir bilgi edinme; değer, tutum ve inanç oluşturma sürecidir (SIECUS, 2008).

Cinsel Gelişim, İnsanın cinsel büyümesi, bu büyümeye karşı sağlıklı bir tavır takınması, cinsel problemlerini yenebilmesi ve yeterli olması (Acun, Erten, 1992;74).

Tutum: Bir sorunu ele alış biçimi, bir kimsenin bir sorun karşısında aldığı durum, tutulan yol davranıştır.

Anne – Baba Tutumu: Anne ve babaların çocuklarını yetiştirmede kullandıkları yöntemler veya gösterdikleri davranışlardır.

Zihin Engelli: Gelişim süreci içerisinde genel zihinsel işlevlerde gerilik, bunun yanında uyumsal davranışlarda yetersizlik gösteren bireyler (Grossman,1983)

Zekâ Bölümü (IQ): Zekâ yaşının takvim yaşına bölünüp 100 ile çarpılmasından elde edilen sayıdır (Eripek, 1988).

Hafif Derecede Zihin Engelli: Genellikle okula başladıkları zaman fark edilen matematik, okuma- yazma gibi temel akademik becerileri kazanabilen, öz bakım becerileri kazanabilen kısmen ya da tamamen geçimini sağlayabilecek iş becerisi kazanabilenlerdir (Heward ve Orlansky,1988).

Orta Derecede Zihin Engelli: Okul öncesi dönemde fark edilen temel akademik becerisini kazanamayan sosyal uyum, pratik iletişim ve öz bakım becerileri öğrenebilen evde, enstitülerde ve korunmalı iş yerlerinde çalışarak geçimlerini kısmen ya da tamamen sağlayabilenlerdir (Heward ve Orlansky,1988).

Ağır ve Çok Ağır Zihin Engelli: Gerilikleri doğum anında ya da doğumu izleyen ilk günlerde fark edilen basit öz bakım becerilerini kazanabilen ancak yaşamları boyu bakıma ve yardıma gereksinim duyanlardır (Heward ve Orlansky,1988).

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.1.Zihin Engellilik ve Zihin Engellilerin Genel Özellikleri

Zihin engelli çocuklar özel eğitime muhtaç çocuklar içinde önemli bir grubu oluşturmaktadır. Zihin engelli çocuklara ilişkin ilk tanımların 1800’li yıllara dayandığı, daha açıklayıcı tanımların ise 1900’lü yıllarda yapıldığı gözlenmektedir (Eripek, 1996). Son olarak AAMR (American Association Mental Retardation); zihin engelliliği yeni tanımlama ve sınıflandırma sistemini yayımladığı dokuzuncu kitapçığında, zekâ geriliği adıyla aşağıdaki gibi tanımlamıştır.

Zekâ geriliği, zihinsel işlevler ve kavramsal, sosyal ve pratik uyumsal becerilerde kendini gösteren uyumsal davranışların her ikisinde görülen anlamlı sınırlılıklar olarak karakterize edilen yetersizliktir. Bu yetersizlik 18 yaşından önce baslar (Eripek, 2005).

Zihinsel engelliler; gelişim süreci içerisinde genel zihinsel işlevlerde normal bireylere göre önemli derecede gerilik ve uyumsal davranışlarda yetersizlik gösterirler. Zihinsel işlevlerinin önemli derecede ortalamanın altında olması; onların iletişim, öz bakım, ev hayatı, sosyal beceriler, toplumsal hayata katılım, insiyatif kullanma, sağlık ve güvenlik, işlevsel akademik beceri, boş zamanı değerlendirme ve iş alanlarının iki ya da daha fazlasında sınırlılık göstermesine neden olur (Seyyar, 2008).

Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2006’da çıkan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde zihinsel yetersizliği olan birey, “Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde

ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireydir” şeklinde tanımlanmaktadır (RG. sayı: 28360, Tarih: 21/7/2012).

Zihin engelli çocukların homojen bir grup olmaması ve kendi içlerinde farklılıklar göstermesi nedeniyle sınıflandırılmaları gerekir. Sınıflandırmaların yapılması çocuklara özgü farklılıkların belirlenmesi ve bunlara yönelik özel eğitim hizmetlerinin sağlanması açısından önemli olmaktadır (Özgür, 2004).

Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2006’da çıkan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde zihinsel yetersizlik şöyle sınıflandırılmaktadır.

a) Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyan bireydir.

b) Orta Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine yoğun şekilde ihtiyaç duyan bireydir.

c) Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle öz bakım becerilerinin öğretimi de dahil olmak üzere yaşam boyu süren, yaşamın her alanında tutarlı ve yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.

d) Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Bireyin zihinsel yetersizliği yanında başka yetersizlikleri bulunmasından dolayı öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamaması nedeniyle, yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireydir.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte kaynaştırma yoluyla sürdürmeleri esas olmakla birlikte, bu bireyler için Bakanlıkça her tür ve kademede örgün ve yaygın özel eğitim okul ve kurumları da açılır denilmektedir. Özel eğitim hizmetleri kurulu, özel eğitim değerlendirme kurul raporu doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireyi uygun resmî okul

ya da kuruma yerleştirir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin öncelikle yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği sınıf olmak üzere, özel eğitim sınıfı, gündüzlü özel eğitim okulu/kurumu, yatılı özel eğitim okulu/kurumu gibi en az sınırlandırılmış ortamdan en çok sınırlandırılmış ortama doğru, eğitimlerini sürdürmelerini sağlayacak şekilde yerleştirilmelerine dikkat edilir (RG.sayı: 28360, Tarih: 21/7/2012).

2.2.Cinsellik ve Cinsel Gelişim

Biyolojik açıdan, cinselliğin temel işlevi üremeyi sağlamak ve dolayısıyla insan neslinin devam etmesine imkân vermektir. Psikolojik düzeyde ise cinsellik, cinsel ilişkiden haz alma, sevgi, sevme ve sevilme gibi bireyin temel ihtiyaçlarının doyurulmasını amaçlamakta, bunlarla ilişkili olarak çeşitli bireysel davranışları ve insan ilişkilerini içermektedir. Toplumsal düzeyde ise cinsellik, insan yaşamının pek çok yönü ile ilişkilidir: Toplumun işleyişi, özelliği, değer yargıları, yasalar, sanat, tarih, cinslere verilen roller, üretim, eş seçme ve evlenme tercihleri gibi pek çok alan ile ilişki içindedir (Özgüven, 1997, s: 2).

Cinsellik bizim insan olarak ne olduğumuzun bir ifadesidir. Değerlerimiz, tutumlarımız, davranışlarımız, fiziksel görünümümüz, inanışlarımız, duygularımız, kişiliğimiz, sevdiğimiz ve sevmediğimiz şeyler, kişiliğimiz ve sosyalleşme alanlarımızla şekillenir. Cinsellik doğum öncesi başlayıp ömür boyu devam eder ve etik, kültürel ve ahlaki faktörlerden etkilenir. Üremeyi, cinsel zevk almayı ve vermeyi içerir. Cinsellik tamamen duyuya dayalı bir deneyimdir ve yalnızca cinsel organları değil tüm bedeni ve akli içerir.

Cinsellik:

1. Bedeni ve akli içerir.
- 2.Değerlerimiz, tutumlarımız, davranışlarımız, fiziksel görünümümüz, inanışlarımız, duygularımız, kişiliğimiz, sevdiğimiz ve sevmediğimiz şeyler, kişiliğimiz ve sosyalleşme alanlarımızla şekillenir.
3. Sosyal normlardan, kültürden ve dinden etkilenir.
4. Üremenin yani sıra, cinsel zevk almayı ve vermeyi içerir
5. Tüm yaşamı kapsar. (T.C.Sağlık Bakanlığı,2005)

Cinsellik her bireyi ilgilendiren, hem beden hem de ruh sağığı açısından insan üzerinde büyük etkileri olan, bununla birlikte çözölmesi zor toplumsal sorunlara neden olabilen hassas bir konudur ve sağığıımızın en temel olgularından biridir (Poroy, 2005).

Cinsellik canlının yaşamının başlangıcından ölümüne dek sürer ve özellikle de erinlik yıllarında kişinin yaşamında büyük rol oynar. Erinlik, ergenliğin başlangıç evresi olan ve ortalama üç yıl (12-15 yaş) süren, en hızlı ve yoğun bedensel ve cinsel değışimlerin yer aldığı evredir. Ergenlik çağı ise davranış bunalımlarının en yoğun olduğu bir dönem olarak ifade edilmektedir. İster engelli ister normal olsun, her birey için bu yılların bunalımsız geçmesi çok ender görülür (Yurdakul, 1999).

Kişi cinsel duygu ve dürtülerini doğarken beraberinde getirir. Yani insan yavrusunun, kız ya da erkek olması hiç fark etmez, doğuşta örneğin karın doyurma dürtüsüne nasıl sahipse, cinsel duygulara da öyle sahiptir. Cinsellik insanlığın ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan olmanın gereğidir. Zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel yönlerin bir arada gelişmesine cinsellik denir.. Cinsel duygularda tıpkı öbür duygular gibi zaman içinde gelişir. Çocuk hem kendi bedenini hem de arkadaşının bedenini merak eder; bunlar hakkında bilgi sahibi olmak ister, burada endişelenecek bir şey yoktur. Bu durum çocuğun boyunun uzaması kilosunun artması kadar doğaldır. Bu nedenle bu duygular göz ardı edilmeden cinsel eğitim konusunda odaklanmalıdır. Yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, ekonomik konum, milliyet ve din farkı olmaksızın cinsellik, insan yaşamının her döneminde önemli bir değerdir. Bu nedenle cinsellik bireylerin bedensel, psikolojik ve toplumsal yönden sağığını etkileyen bir konudur. (Çakmak, 2011,s:25)

Cinselliğin ve insan davranışının bedensel, sosyal ve psikolojik koşullardan etkilendiğı düşünöldüğünde “cinsel sağık” terimi ortaya çıkar. Dünya Sağık Örgütü’nün Cinsel Sağık tanımını ise su şekildedir:

Cinsellik, fiziksel, duygusal, entelektüel ve sosyal yönlerin kişiliğı, iletişimi ve aşkı zenginleştirici etkilerinin bileşiminden oluşur. Herkesin cinsel bilgilere ulaşma ve cinsel ilişkiyi zevk için ya da üreme amacıyla yasama hakkı vardır. Cinsel bir varlık olarak insanın sadece bedensel değil; duygusal, düşünsel ve toplumsal bütönlüğünü sağılayan, kişilik gelişimi, iletişim ve sevginin paylaşımın olumlu yönde zenginleştirilen ve arttıran sağıklılık halidir.

Buna karsın bugün cinsellik, hala bazı toplumlarda ya bastırılmakta ya da sadece hemcinsler arasında konuşulmaktadır. Tabi gelişmekte ve değişmekte olan ülkelerde insanların bireysel ihtiyaçları artmakta olduğundan bu da zamanla değişecek ve cinsellik bir tabu olmaktan çıkacaktır. Özellikle cinsellikle ilgili konuşmanın ve soru sormanın ayıp olduğu, yüzümüzü Batı'ya evirmemize rağmen hala Doğu ve Batı kültürleri arasında bocalayan ülkemizde cinselliğe bakış acısı zamanla değişmekte, bu konuda televizyon programları yapılmakta, eğitmenler yetiştirilmekte hatta okullarda dersler verilmektedir. 2005 yılında yapılan Dünya Seksoloji Kongresi'nde bireylerin ve toplumların cinsel sağlıklarının gelişiminin temini için Cinsel Haklar Bildirgesi kabul edilmiştir (www.cetad.org.tr).

Biyolojik özelliklerimizi temel aldığımızda erkek ya da dişi olarak belirlenen bir cinsiyetimiz vardır. Cinsellik ise bu biyolojik yapı üzerine eklenen sosyolojik, psikolojik ve felsefi boyutları da içeren daha geniş bir tanımlamadır. Doğum öncesinden lme kadar duyguları, düşünceleri, inançları, davranışları ve yaşantıları içeren gelişimsel bir süreçtir. Belirli bir yaşam döneminde beklenen cinsel duygular, inançlar ve davranışlar o yaşa uygun cinsel gelişimi belirler. Cinsel gelişim kişinin kendi cinsi ile ilgili üreme organlarının büyüyüp gelişmesini ve bunlardan doğan sorunlarla ilgili davranış değişikliklerini kapsar. Cinsel gelişim kişiliğin diğer yönlerini de etkiler. Cinsel kimliğin oluşması ve kişinin cinsel kimliğine uygun davranmasında cinsel gelişim de önemli bir etmendir. Cinsel gelişimle ilgili kavramların daha kolay anlaşılmasında bir çocuğun kız ya da erkek olarak takınacağı tutum, rol ve davranış biçimlerine ait yapılacak yönlendirmelerin önemli olduğu bir gerçektir.

Cinselliğin gelişimi üzerine dört teori vardır:

- Bilişsel - Gelişimsel teori
- Sosyal ğrenme teorisi
- Psikoanalitik teori
- Bilgi-işleme teorisi

Bilişsel –gelişimsel teori, davranışları kişinin bilişsel dünyası ile dişi dünyadaki gerçekliğin etkileşimi olarak açıklarken, sosyal öğrenme teorisinde davranışlar uyaran-tepki ilişkisi şeklinde açıklanmakta, psikoanalitik teori davranışları içgüdüler yönünden açıklarken bilgi-işleme teorisi de düşünmenin cinsel tipli davranışları düzenlediğini ileri sürmektedir.

Bilişsel-gelişimsel teori: Bilişsel-gelişimsel teoriye göre (Kohlberg 1966,Piaget 1950) çocuk seksüel şemaların oluşmasıyla ilk önce erkek-kadın ayırımını öğrenir. Daha sonra çocuk tanımladığı cinsel rolün belli stereotipi (önyargısal) hareketlerini ayırt eder. Bu ayırt etmeler belli bir modele bağlı kalınarak değil anne, baba, kardeş, medya vb. kaynaklardan elde edilen soyutlamalardan yola çıkılarak yapılmaktadır. “Ben bir erkeğim ve erkek işi yapmak istiyorum” fikri çocuğun cinsiyetine uygun şekilde davranması ahlaki bir zorunluluk olarak kabul edilmektedir.

Sosyal öğrenme teorisi: Bu teoride (Bandura ve Walters 1963) çocuk yeni davranışları, cinsel rollere ait bilgileri, kişileri gözlemleyerek ve onları taklit ederek öğrenir. Anne ve babalar hem iletişim yoğunluğu açısından hem de çocuğun algılamasına göre en güçlü, en sıcak olma özellikleri nedeniyle çoğu kez özdeşim modeli olarak rol alırlar. Erkek çocuklar cinsel davranışlarını babalarının erkeksi davranışlarını, kız çocukları da annelerinin kadınsı davranışlarını taklit ederek, gözleyerek öğrenirler.

Psikoanalitik teori: Freud, psikoanalitik kuramın temsilcisi olarak, çocuğun bazı gelişimsel aşamalardan geçerek kişiliğini şekillendirdiğini ve cinsel gelişimin de bu sürecin temelini oluşturduğunu savunmaktadır. Freud fallik dönemdeki anne-erkek çocuk ve baba-kız çocuk ilişkisinin oedipal ve elektra kompleksiyle çözümlenerek, kişilik gelişiminin şekillendiğini ve bu sürecin cinsel gelişime ait bir süreç olduğunu belirtmektedir.

Bilgi-işleme teorisi: Bilgi-işleme yaklaşımına göre cinsel tiptlemenin ana belirleyicisi şemadır. Şemalar günlük tüm davranışlarımızı organize etmek için var olmak durumundadır. Cinsel rollere dayanan şemalar çocukların bilgiyi sınıflamasına ve çocukların kız ve erkek olarak rollerinin ayırımına ait bilgiyi kazanmalarını sağlar. Cinsel kimliğe ait net bir şekillenme olmadan çocuklar önce hem kız hem de erkek tiplerine ait şemalar oluştururlar. Daha sonra kendi cinsiyetlerine uygun örneklerle karşılaşınca bununla ilgilenir ve çeşitli sorularla bu ilgilerini pekiştirirler, böylece çocuklar kendi cinsiyetlerine uygun ek şemalar oluştururlar. (MEB,2011)

Zihin engeli olsun veya olmasın insan kişiliği bir bütündür ve cinsel gelişim de bu bütünün ayrılmaz bir parçasıdır. Cinsel gelişimi anlayabilmek için sosyo-cinsel kişiliğin nasıl geliştiğini bilmek gerekir. Zihin engellilerin en belirgin özelliği, gelişim hızlarının

yaşıtlarından yavaş olmasıdır. Bununla birlikte, cinsel gelişim de tüm gelişim alanlarında olduğu gibi, normal gelişim gösteren bireylerle aynı sırayı izler (Strong, 1984; Hinsburger, Pendler, 1991; Artan ve diğerleri, 2005).

Cinsel gelişim yaş dönemlerine göre şu şekildedir.

2.2.1.Çocukluk Dönemi (0-6 yaş) Cinsel Gelişimi

Cinsel gelişim pek çok kişi tarafından yalnızca cinsel organların gelişimi ve üreme yeteneğinin kazanılması olarak bilinir. Bu nedenle, cinsel gelişimin ergenlik çağıyla başladığına ve üreme yeteneğinin yitilmesiyle sona erdiğine inanılır. Daha ilk oluşum anında biyolojik cinsiyetimizin belirlenmesiyle başlayan bu süreç yaşamımızın sonuna kadar devam eder. (Çakmak, 2011,s:7)

Doğumdan sonraki birinci yılda bebeğin ilk cinsel duyguları, emme, yıkanma ve altının değiştirilmesi sırasında ortaya çıkar. Bebek el ve kol hareketlerini daha iyi kontrol edebilecek kadar büyüyünce, kazara cinsel organlarına dokunabilir ve haz verici bir duygunun yeniden yaşanmasını istemek çok doğal ve insana özgü olduğundan bebek yeniden cinsel organlarına dokunmaya çalışır. Erkek bebekler penislerini çekiştirirler; fakat kız bebekler cinsel organlarının gizli olması nedeniyle dokunmakta daha güçlük çekerler, bu nedenle kız bebeklerde cinsel organlarına dokunma daha az görülür (Başaran 1998;Çakmak, 2011).

Çocuk, üç-dört yaşında kişiliğini fark etmeye başlar. Meslekleri, kız ve erkek çocukları arasındaki farkı, çocukla yetişkin arasındaki ayrılıkları algılar. Üç yaşındaki bir çocuk hangi tür eşyaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu bilir. Dört yaşındaki bir çocuk kız veya erkek olduğuna karar verebilir. Çocuk çevresinde aynı cins birçok kişinin sergilediği pek çok özelliklerle karşılaşır. Cinsiyet rolünü benimseyebilmek için önce kendi kimliğinin farkına varır. Kız mı yoksa erkek mi olduğunu anlar. (MEB,2011)

Çocukların kendi ve diğer insan bedenleri arasındaki benzerlik ve farkları öğrenmeye başladıkları bu dönemde dil gelişimi hızlandığı için cinsellikle ilgili merak ettiği soruları sormaya başlarlar. “Ben nereden geldim” sorusu ile cinsel oyunları keşfetmeye başlamaları bu dönemdedir (Sevim, 2006; Tuzcuoğlu, 2007; Haffner, 2007).

Çocuğa bu dönemde uygun cinsiyet rolünü kazanması için ona model alma yaşantıları sunulmaktadır. Çocuk anne ve baba gibi modellerin davranışlarının sonuçlarını gözleyerek öğrenmektedir. Oğlan kendini erkek modellerle (genellikle babasıyla) bir tutar. Çünkü onun gibi yaparsa ödüllendirileceğini bilir. Örneğin: “Sen baban kadar güçlüsün” gibi. Kızlarda kendini dişi modellerle (genellikle annesiyle) bir tutar. Örneğin: “Sen annen gibi hoş görünüyorsun” gibi (Berns 1993, s:550).

Freud insan gelişimini bedendeki cinsel haz bölgeleri üzerinde odaklaşan psikoseksüel bir temele oturtmuş ve beş gelişim döneminden bahsetmiştir. Freud’a göre bunlardan ilki **oral dönem**dir. Oral sözcüğü Latince “ağız” anlamına gelmektedir. Bu sebeple bu döneme ağız evresi de denir. Oral dönem psikoseksüel gelişimin ilk basamağı olmakla birlikte bebeğin annesine en fazla ihtiyaç duyduğu dönem olan doğumdan on sekizinci aya kadar geçen süreyi kapsar. Bebeğin ilk cinsel yaşamı oto erotik olduğu için bu dönemde çocuk kendi varlığından, kendi benliğinden hoşlanır ve el, ayak gibi bazı organlarını ağzına götürmekten zevk alır. Çünkü oral dönemde temel haz kaynağı emmedir. Çocuğun annesini emmesi de bununla ilgili bir davranıştır. Emme, çocuğun yasamdaki ilk ve temel etkinliğidir. Çocuğun dudakları erojen bölge rolü oynar ve sıcak süt akışının neden olduğu uyarma haz doğurur.

Oral dönemde çocuk güvene ihtiyaç duyar. Kucağa alındığında, beslendiğinde, yıkanırken, altı değiştirilirken ve rahat davranılıp ilgi gösterildiğinde bebek kendini daha güvende hissederek, daha sağlıklı bir cinsel gelişme gösterir (Tuzcuoğlu, 2007). Freud çocuk yaşamındaki ilk bir yılı oral dönem olarak adlandırmakta ve çocuğun bu dönemdeki yiyecek ve ağızla ilgili hazlarının karşılanması çok önemli olduğunu belirtmektedir (Artan,2005, s:74).

Freud’a göre; ikinci evre olan **anal dönem**, birinci yılın sonundan üçüncü yılın başına veya ortalarına kadar uzanan bu dönem makat evresi olarak da adlandırılır. Çocuğun yürümeye, konuşmaya ve kendi benliğini çevresinden ayrı algılamaya başladığı bu dönemde, çocuğun kaslarının; özellikle dışkılama ve işeme büzgeç kaslarının gelişmesi göze çarpar. Bu yüzden libido makatta toplanır. Freud’a göre çocuk dışkıyı bir mal veya mülkiyet şeklinde görmektedir. (Fromm, 2004).

Çocuk, içerde birikmiş dışkısını bırakarak ya da içerde tutarak büyük bir haz duyar. Bu haz duygusu, hem büzgeç kaslarının nörofizyolojik gelişiminin hem de dışarıdan gelen olumlu

uyaranların sağladığı bir hoşnutluk duygusu olabilir. Çocuğun kakasını ve çişini tutarak annenin istediği zamanda ve gerektiği yerde yapması çevrede büyük ilgi görür ve ödül alır (Öztürk, 1990). Dışkısı ile oynayabilir ve çevreye sürebilir. Bu durumda annenin tepkisiyle karşılaşır. Aynı dışkılama işlemi için annenin bazen sevinmesi, bazen kızması çocukta şaşkınlık yaratır. Annesinin baskısı sonucu çocuk, istenmeyen güdülerini bastırır. Bu dönemde annenin çok sabırlı ve sevecen olması gerekir. Annenin tuvalet eğitimi sırasında gösterdiği baskıcı ve katı tutumu çocuğun dışkısını tutmasına ve ileriki yaşamında inatçı, cimri ve yıkıcı kişilik özellikleri göstermesine neden olur. Çocuk tuvalet eğitimi ile tutma ve bırakma davranışlarını geliştirmektedir. Aynı zamanda bu dönem inatçılık dönemidir. Bu dönemde çocuk inatla bir şeyi ellerine alır, inatla onu savunur ve korur veya istemediklerinde onu atarlar. Çocuk bu dönemi iyi atlatamazsa, Freud’a göre ileriki yaşlarda koleksiyon yapabilir (tutar) veya müsrif birisi olabilir (bırakır) (MEB,2011).

Okul öncesi dönem olarak adlandırılan 3-6 yaş dönemi, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine ilişkin bilinen özellikler en çok Freud’un Psikoanalitik kuramından yola çıkılarak açıklanmıştır. Freud bu döneme denk gelen 3-6 yaş dönemini, “Fallik dönem” olarak adlandırmıştır. (Ataman, 2004).

Fallik dönem ise yaklaşık olarak üç yaşında başlayarak yedi yaşına kadar devam eder. Psikanalitik kurama göre birinci evrede ağızda, ikinci evrede makatta toplanan libido bu dönemde üretra ve peniste yani cinsel organlarda toplanır. Freud, yetişkin insandaki cinsel yaşamın bir öncüsü olarak gördüğü bu evrede çocuğun kendine özgü bir cinsel yaşamı olduğunu savunur. Ancak bu büyüklerinkinden çok farklıdır. Çocuk cinsiyetini de öğrenerek nasıl doğduğu konusunda sorular sorarak merakını gidermeye çalışır (Binbaşıoğlu, 1990).

Psikanalitik kurama göre bu dönemde karşılaşılan en önemli sorun iğdişlik korkusu ve Oedipus karmaşasıdır. İğdişlik korkusu erkek çocuğun varlığı ve benliği ile eşdeğer bir anlam ifade eden penisin, toplumsal tutumların desteği ile kız çocuktan ayıran değerli ve üstün organ olarak görülmesiyle oluşur. Kız çocukta penis olmadığını fark eden erkek çocuk, bu organın kendisinden de alınabileceği kaygısına kapılır. Ailede ve toplumumuzda bir cezalandırma yöntemi olarak kullanılan penis kesme cümlesi ve sünnet olayı çocukta penisine bir zarar gelebileceği, penisin kesilebileceği korkusu uyandırır. Bu korku “iğdişlik korkusu” olarak bilinir. Çocuk bu korkusunu çok farklı biçimlerde ortaya çıkarabilir. Çocuğun sık sık penisini

açıp göstermesi, bu konuda konuşması, kızların penisinin olmadığını kabul etmemesi, penisten yoksun kadınları ve kızları aşağılaması bu korkunun belirtisidir (Öztürk, 1990)

Kızlar ise babalarına büyük bir hayranlık duyarlar. Babalarının sadece kendilerine ait olmasını isterler; bu arada anneye karşı kıskançlık duyarlar. Bu da Elektra Kompleksi olarak adlandırılır. Kız çocuk babaya hayranlık duymaktadır. Babasını kendisine ideal eş olarak görmekte ve ileride onunla evlenmeyi, ona yemekler yapmayı, kazaklar örmeyi hayal etmektedir. Bu arada kendi cinsiyetinden olan annesini kendisine rakip olarak görmekte, kıskançlık duymakta ve babayı anneden uzaklaştırmaya çalışmaktadır. Erkek çocuk ise anneye hayrandır. Annesiyle evlenmek istemektedir, ona bakmayı, ona giysiler ve mücevherler almayı, onu rahat yaşatmayı hayal etmektedir. Hatta annesine bunları söyler ve ona evlenme teklif eder. Bir yandan da babasını kendisine rakip ve engel olarak görmekte, onu kıskanmaktadır (Artan, 2005).

Oedipus kompleksi, erkek çocuğun annesine karşı (cinsel) bir istek duyması ve babasını rakip olarak algılaması demektir. Bu dönemde cinsiyeti(ni) keşfeden çocuk, bir yandan babasına hayranlık duyar, öte yandan (annesine karşı hissettiği duyguları anlarsa diye) babadan korkar. Elektra kompleksi ise kız çocukların babalarına karşı bir ilgi duyması ve annelerini rakip olarak görmeleri durumudur. Freud daha çok oedipus kompleksi ile ilgilenmiştir. Gerek kız çocuğun gerekse erkek çocuğun ilk olarak anne ve babasıyla başlayan cinsel tercihleri süreç içinde kız çocuğun annesine benzeme, erkek çocuğun ise babasına benzeme çabalarıyla yön değiştirir. Çocuklar artık kendileri için rakip olan anne ve baba modelleriyle kurdukları özdeşimle onlar gibi olmayı deneyerek bu çatışmayı çözümlemeye çalışırlar. Kız çocuk annesine benzeyerek babasının beğenisini kazanmaya, erkek çocuk da annesinin beğenisini kazanmaya çalışır. Bu mücadele Freud'un kuramının temelini oluşturur.

Kız çocuklarda ise bu dönemde ilk sevgi nesnesi olan kişi yani annenin yerini giderek baba alır. Freud'a göre bu durum kız çocuğun penisten yoksun olduğunu fark etmesi ile başlar. Kız çocuk eksiklik duyduğu bu durumdan annesini sorumlu tutar ve babasına yaklaşır. Babasına karşı geliştirdiği bu yakınlık aynı zamanda kendinde olmayan bir organa sahip olmasındandır. **Penise imrenme** adı verilen bu durum, erkekteki iğdiş edilme korkusunun karşılığıdır. Bu karmaşa erkek çocukta olduğu gibi kız çocukta da bastırılır ya da çözülür (MEB,2011).

Kreş ve anaokuluna giden bu dönem çocuklarında aşık olmak, karşı cinsten çocuklarla el ele tutuşmak gibi davranışlar da gözükebilir (Çakmak, 2011, s:8).

2.2.2. Ergenlik Öncesi (6-11 yaş) Cinsel Gelişim

Bu dönem, çocuğun aileden çıkıp dış dünyaya açıldığı dönemdir. Çocuğun anne ve babasına bağımlılığı azalmıştır. Bu dönemde çocuk erkek veya kız kimliğini iyice kazanmıştır. Bu yaşta çocukların hayranlığı anne ve babadan öğretmene kaymakta ve çocuk öğretmeniyle özdeşim kurmaktadır. Çoğu araştırmacı bu döneme durgunluk dönemi dese de, gerçek anlamda bir durgunluk söz konusu değildir. Sadece, çocuklar biraz daha geliştikleri ve olgunlaştıkları için cinsellikle ilgili davranışları daha kontrollü ve dikkatlidir. Çocuğun merak ettiği şeyleri anne-babasına sormak yerine yazılı ya da başka kaynaklara başvurarak öğrendiği dönemdir (Haffner, 2007; Haroian, 2000; Uçar,1994).

Freud'a göre **Latans dönem** veya **gizlilik dönemi** olarak da adlandırılan örtülü dönem ise, yedi yaşından başlayarak ortalama on iki, on beş yaşlarına kadar devam eder. Bu dönemde cinsel dürtüler, çatışmalar ve çalkantılar uyuklama durumundadır. Bu sakinlik ve durgunluk, insanoğlunun ergenlik döneminde karşılaşıacağı bocalamalı bir döneme hazırlık sayılabilir. Örtülü dönemde cinsel dürtülerin ve ilgilerin tam olarak uykuya yattığı söylenemez. Bu dönemdeki çocuklarda eşcinsel türden ilgiler, oynaşmalar, cinsel oyunlar ve meraklar görülebilir. Fakat bunlar somut bir cinsel eğilimden çok merakın, özdeşim imkânlarını araştırmanın sonucudur. İğdişlik korkuları, oedipal bağlar ve çatışmalar, oral, anal eğilimler bu dönemde gizlenir, diner veya tümenden bırakılır. Böylece çocuk enerjisini oyun, okuma ve toplumun bir bireyi olmak için yeni şeyler öğrenmeye harcar. Çocuk bu dönemde kendine cinsel ilgilerin yerine oyun, okul, öğretmenler gibi yeni uğraşlar bulmuştur. Özellikle okul çağında kendi cinsinden çocuklarla arkadaş grupları oluşturur. Ayrıca anne-babayla özdeşimin yanı sıra arkadaşlar ve diğer yetişkinlerle de özdeşim önem kazanmıştır. Özdeşimler yoğunlaşıp pekişirken, çocuk toplumsal kurallarla yüz yüze geldikçe üst benliği belirginleşir ve olgunlaşır. Örtülü dönem sağlıklı bir şekilde geçirilmediğinde çocuk, içsel dürtülerin ya aşırı denetimini sağlamakta ya da denetimini sağlayamamaktadır. Denetim sağlayamadığında enerjisini yanlış yönde harcamakta; dürtülerini aşırı kontrol ettiğinde ise takıntılı bir karakter yapısına sahip olabilmektedir (Gökdeniz,2008).

2.2.3. Ergenlik (12-18 yaş) Dönemi

Çocukluk döneminden, yetişkinliğin ilk basamağı olarak kabul edilen ergenlik dönemine geçiş, fizyolojik, psikolojik ve toplumsal boyutlarıyla hızlı bir değişim süreci olarak kabul edilir. Ergenlik dönemi cinsiyet salgı bezlerinin aktif hale gelerek cinsiyet hormonu üretimiyle başlar. Bu hormonlar erkeklerde testosteron, kızlarda östrojen adını alır. Vücudun hemen hemen tüm organları bu değişikliklerden etkilenir. Bu dönemde oluşan değişiklikler sonucunda insan bedeni üreme yeteneği kazanır. Ergenlik biyolojik ve psikososyal değişimlerin çok hızlı gerçekleştiği bir dönemdir. Yorgunluk ve tedirginlik ergenlerde en sık rastlanan yakınmalardır. Vücut hızlı bir gelişim içindeyken cinsel özellikler de gelişmeye devam eder. Bu dönemde düşünce ve toplumsal ilişkilerde yaşanan değişikliklerle birlikte çok yoğun çatışmalar yaşanır. Ergenlik döneminin başlangıcındaki bedensel ve cinsel değişikliklerin çok yoğun yaşandığı sürece erinlik (buluğ) dönemi denir (Eylen, 2000, s: 37).

Ergenlik dönemi çocukları ve gençleri ile içli dışlı olanların iyi bildikleri, bu dönemi yaşayanların kabul edecekleri ve bu dönemi geçiren pek çok kimsenin de onaylayacağı gibi, ergenlik döneminin en ayırt edici özelliği, cinsel değişimlerin yaşanmaya başlanmasıdır (Durmuş, 2005, s: 170).

Ergenlik çağı olarak bilinen **genital dönem (puberte)**, 12 yaşından başlayarak 18 yasına kadar devam eden, erkekte ve kızda ruhsal, bedensel ve cinsel değişikliklerin belirgin olarak görüldüğü bir dönemdir. Hızlı büyüme, cinsel dürtü artışı, benliğin tam olarak olgunlaşmaması, toplumdaki yerin henüz belirginleşmemesi ve anne-babaya bağıllığın sürmesi gibi sebeplerden ötürü bu çağ fırtınalı bir çağdır (Öztürk, 1990).

11-17 yaş arasındaki ergen, öncelikle değişen ve gelişen kendi bedenine uyum sağlamaya çalışmaktadır. Oransız yüz yapısına, sivilcelerine, cinsel eğilimlerine, boyundaki ve ağırlığındaki değişimlere uyum sağlama uğraşı içinde almaktadır. Ergenlerin, bu dönemde vücutlarında meydana gelen değişiklikler ve yine bu dönemde oluşmaya başlayan cinsel davranışlar şu şekilde özetlenebilir.

- Koltuk altında, dış üreme organları çevresinde kılların çıkması,
- Cinsel organların büyümesi,

- Boy uzaması,
- Suratta, sırtta vb. yerlerde sivilcelerin oluşması,
- Ses tonunun kalınlaşması,
- Göğüslerin büyümesi,
- Erkeklerde gece boşalmaları,
- Kadınlarda adet periyotlarının (menstrüasyon döneminin) başlaması,
- Mastürbasyon aktivitelerinde bulunma,
- Cinsel fanteziler kurma,
- Flört etme,

Ergenin bu dönemde cinsellikle uğraşması oldukça abartılı olabilir. Cinsel organlardaki büyüme ve değişme, ergenin cinselliğe olan ilgisinin doğal nedenini oluşturmaktadır. Cinsel yaşam, artık ergenin doğrudan yaşam alanı içine girmektedir. Cinselliği tanıma ve öğrenme, ergen için kendi bedenini tanımanın doğal bir parçasını oluşturmaktadır. Kendi cinsel bedeni ile başkalarının cinsel bedenini karşılaştırma, çeşitli cinsel içerikli erotik yayınlara ilgi duymanın yanında tıp içerikli yayınlara yönelik bilgi edinme süreci de, tipik bir davranış örüntüsü olarak dikkat çektiği söylenebilir.

Freud'a göre bu dönemde kızlarda 11, erkeklerde 12 yaşlarında başlayan hormonal değişimle birlikte, bireyin üreme işlevini kazandığı dönemdir. Birey bu dönemde bedenine uyum sağlamaya çalışırken kimlik sorunlarıyla ilgili çeşitli sorunlar da yaşayabilir. Aşırı bağımlılık duyguları olan ergen, ailesini yitirme, onlardan kopma kaygısına kapılır.

İç salgı bezlerinin hızlı çalışması sonucu vücutta boy uzaması, göğüs büyümesi, sakal ve bıyıkların çıkması, ergenlik sivilceleri gibi değişiklikler görülür. Bunlara adet kanaması ve meni gelmesi de eklendiğinde gizil dönemde sakın kalan dürtüler yeniden canlanmaya başlar ve cinsel dürtülerden kaynaklanan çatışmalar tekrar ortaya çıkar. Ergenlik çağı, çocuk ve gencin gelişimi bakımından çok büyük önem taşımaktadır. Bu dönemde çabuk sinirlenme, kendine güvensizlik, toplumsal değerleri reddetme veya benimseme gibi ruhsal değişiklikler

görülebılır. Meslek seçmek zorunda olan ergen, henüz kesin bir karar veremediği için birkaç meslek alanına yönelebılır, ünlü kişilere ve bunların yaşam öykülerine özenebılır. Anne-babaların çocuklarını bir türlü anlayamadıklarını söylemeleri ise ergenin dalgalanan duygularından, değişken düşünce ve tutumlarından kaynaklanır. Ergenliğin ilk döneminde hor ve kaba olarak görülen karşıt cins, daha sonraları sevgi objesi haline gelir. Sosyalleşmeyi hızlandıran grup etkinliklerine katılma ve evliliğe ilişkin planlar da bu dönemde görülebilir. Ergen kendi kendini doyurmaya çalışır ve düşlerinde yakınlarına cinsel duygular duymaya başlar. Ancak ergenin cinsel ve saldırgan dürtülerini sıkıştırmak ve bastırmak zorunda olması yine kolay çözülemeyen bir sorundur (Çakmak, 2011, s:14).

2.3. Cinsel Eğitim ve Cinsel Eğitimin Önemi

Cinsel eğitim; çocuğun küçük yaşlardan başlayarak, yetişkinlik çağına kadar süren bir eğitimidir. Bireyin, kendi cinsinin ve karşı cinsin fiziksel ve cinsel özelliklerini öğrenmesi ve ana cinsel güdülerini denetleyebilmesi için gerekli olan davranışları kazandırmaktır. Cinsel eğitim; hem duygusal, hem de toplumsal uyum için çok önemlidir. Cinsel eğitim bireye, üreme ile ilgili konu ve sorunlarında, cinsel iç dürtü ve güdülerini denetleyebilmesinde, cinsel konularda, başkaları ile kuracağı ilişkilerinde gerekli davranışları kazandırmak için yapılan eğitimidir (Akay, 1999,Başaran, 1998).

Cinsel eğitimin amacı, insanın sevgi içinde serbestçe gelişimini ve kendinde bulunan cinsel güçleri olabildiğince düzenlenmesini bunları bilinçli olarak elinde tutmasını, kendi ve başkalarının mutluluğu için bunlardan yararlanmasını, biyolojik ve cinsel gelişimleri konusunda gençleri bilgi sahibi yapmak ve bu alandaki gerginliklerinin azalmasını sağlamaktadır. Cinsel yönden sağlıklı bireylere ve dolayısıyla sağlıklı bir topluma ulaşmaktır. Örneğin ilk adet görme genç kızlar üzerinde derin ve sürekli etkiler meydana getirebilmektedir. Ailesi tarafından yeterince bilgilendirilmeyen ergen, çeşitli yaşam zorluklarıyla karşılaşmakta ve bu olayın korkusunu üzerinden atamamaktadır. Çevresinden duyduğu yanlış bilgiler yüzünden kendinden tiksinebilir, utanabilir veya korkunç bir hastalığa yakalandığını düşünebilir. Vücut yapısında gerçekleşen ruh dünyasında yankılar yaratan ve herkeste meydana gelen bu değişiklikler karşısında boş yere sıkıntı ve huzursuzluk duyar (Çakmak, 2011).

Cinsel eğitim, bedensel, duygusal ve sosyal gelişim kavramlarından hareketle, erkek ve kadının toplumsal rollerinin incelenmesi, bireylerin birbirlerine karşı kabul, sevgi, güven ve sorumluluk geliştirmeleri için eğitim olanaklarının sağlanması, insan cinselliğinin olumlu ve yapıcı bir güç olarak dengeli bir aile hayatında uygun bir biçimde geliştirilmesidir (MEB,2011).

Çocuklar cinsiyet bakımından farklı olarak doğar. Bu farklılıkların çocuklara iyi bir şekilde anlatılması ve cinsiyetle ilgili rolünün benimsenmesi, cinsel eğitimin en başta gelen koşullardan biridir. Erkek çocuk babasıyla, kız çocuk annesiyle özdeşime girdiğinde cinsel kimliğine kavuşma yoluna girmiş demektir. Çocuklar bu ilk adımdan sonra, kendi cinslerinden anne ve babalarının davranışlarını, tutumlarını ve değerlerini benimseyerek cinsel kimliklerini toplumsal yönüyle de geliştirirler (Akay, 1999, Adams, 1995, s:114–117,392).

Cinsel eğitim denince kişilerin aklına ilk gelen vücut kısımlarının isimleri, fonksiyonları, üreme ve bununla ilgili konular olmaktadır. Gerçekte cinsel eğitim bundan çok daha kapsamlı ve anlamlı olmalıdır. Cinsel eğitim bireyin fiziksel, duygusal ve cinsel gelişimini anlaması, olumlu bir kişilik kavramı geliştirmesi, insan cinselliğine karşı, başkalarının haklarına, görüş ve davranışlarına saygılı bir bakış açısı edinmesi ve olumlu davranış biçimleri ve değer yargıları geliştirmesi eğitimidir (Artan,2003).

SIECUS’a (2008) göre cinsel eğitim, kimlik, ilişkiler ve mahremiyet hakkında yaşam boyu süren bir bilgi edinme; değer, tutum ve inanç oluşturma sürecidir.

Günümüzde cinsel eğitimin doğumla beraber başlaması gerektiği düşüncesi hızla yayılmaktadır. Bebekler henüz birkaç saatlik veya birkaç günlükken hatta henüz hastaneden eve dönmeden anne babaların bebeklerine onların cinsiyetlerine uygun şekilde hitap ettikleri, bebeğin eşyalarının, oyuncaklarının, giysilerinin cinsiyetine yönelik seçildiği görülmektedir (Ross, eLaL., 1992; Compenni, 1999).

Cinsel eğitim doğumdan başlayarak ergenlik dönemine kadar, olan bir dönemi kapsamaktadır. Cinsel eğitime başlamak için belli bir yaş bulunmamasına rağmen, anne babalar, çocukları okul öncesi dönemdeyken (3-4 yaş dolayında) ilk sorularla karşılaşır. Açıklamalar sade bir

dille ve bilimsel kaynaklardan yararlanarak yapıldığı takdirde gelecekte karşılaşılabilecek olası zorluklar yaşanmayacaktır (Tuzcuoğlu N, ve Tuzcuoğlu S, 2007, s: 14-15).

Çocuklara verilecek cinsel eğitim sadece anatomi ve üremeyi kapsamamaktadır. Cinsel eğitimin içeriğinde çocuklara cinsel kimliği oluşturan kız ve oğlan olarak kim olduklarını öğretmek ve büyüdüklerinde kadın ve erkek olarak kim olacaklarının temelini atmak yer almaktadır. Ayrıca çocuklara şimdi ve gelecekte iyi ilişkiler geliştirme becerisini kazandırmak da yer almaktadır (Haffner, 2007).

Çoğu anne –baba cinsel eğitimin çocuğa ya da gence bu konuda sadece bir şeyler anlatmak olduğu düşüncesindedir. Oysa anne-babaların birbirlerine karşı davranışları çocuğun vücudunu araştırmasına, keşfetmesine karşı tepkileri, tuvalet alışkanlığının kazanılmasındaki tutumları, çocuğun sorularına verdikleri yanıtlar ve çevresini öğrenme konusundaki girişimlerine karşı aldıkları tavır çocuğun cinsel gelişiminde önemli rol oynar. Çocuk üç yaşına geldiğinde kız-erkek ayırımlarını fark etmeye ve cinsellikle ilgili sorular sormaya başlar. Bu doğal bir gelişimdir. Ebeveyn paniğe kapılmamalı çocuğun sorduğu sorulara doğru cevaplar vermelidir. Cevaplar ayrıntılı, uzun, çocuğun kavrayamayacağı kadar karışık olmamalıdır. Sadece çocuğun sorduğu kadar anlatılmalıdır. Çünkü çocuk her yaşta farklı sorular sorarak meraklarını giderecektir. Cinsel eğitim gerçeğe uygun olmalıdır. Çocuğa biyolojik açıdan üreme, cinselliğin aile yaşamında ve toplumdaki önemi anlatılmalıdır. Cinselliğin kişiliğin bir parçası olduğu vurgulanmalı, yaş ve gelişim düzeyine göre kürtaj, doğum kontrolü, gayri meşru çocuklar üzerinde durulmalıdır. Ebeveynler, öğretmenler cinsel eğitim konusunda yeterli, doğru ve çocukların gelişimlerine uygun bilgiye sahip olmalı ve bu konuda çocuklarına yardım etmeli, yol göstermelidir (MEB,2011).

Birçok insan gençlere verilecek cinsel eğitimin tahrik unsuru ve uygunsuz davranışlara neden olacağını, cinsel eğitimin toplumun değer yargılarına zarar vereceğini, gençlere doğum kontrol yöntemlerini anlatmanın evlilik öncesi izin anlamına geldiğini, cinselliğin ne kadar çok konuşulursa o kadar çok sorun çıkacağını düşünmektedir. Ayrıca binlerce yıldır insanların cinsel eğitim almadan cinselliklerini yasadıkları kanısındadır. Çünkü bu bakış açısındaki insanların cinsel eğitimden anladığı cinsel ilişkidir (Taşçı, 2003).

Cinsel eğitimden kastedilenin ne olduğu, gerekli olup olmadığı, metodu, faydası, zararı, eğitimin ne zaman kimin tarafından verilmesi gerektiği gibi birçok konu tartışılmış ve halen

tartışılmaktadır. Ancak öncelikle cinsel eğitimin tanımı yapılmalıdır. Cinsel eğitimin amacı, insanın sevgi içinde serbestçe gelişimini ve kendinde bulunan cinsel güçleri olabildiğince düzenlemesini, bunları bilinçli olarak elinde tutmasını, kendi ve başkalarının mutluluğu için bunlardan yararlanmasını, biyolojik ve cinsel gelişimleri konusunda gençleri bilgi sahibi yapmak ve bu alandaki gerginliklerinin azalmasını sağlamaktır. Cinsel yönden sağlıklı bireylere ve dolayısıyla sağlıklı bir topluma ulaşmaktır. Örneğin ilk adet görme genç kızlar üzerinde derin ve sürekli etkiler meydana getirebilmektedir. Ailesi tarafından yeterince aydınlatılmayan ergen, çeşitli yaşam zorluklarıyla karşılaşmakta ve bu olayın korkusunu üzerinden atamamaktadır. Çevresinden duyduğu yanlış bilgiler yüzünden kendinden tiksindir, utanır veya korkunç bir hastalığa yakalandığını düşünür. Vücut yapısında gerçekleşen, ruh dünyasında yankılar yaratan, herkeste meydana gelen bu değişiklikler karşısında boş yere sıkıntı ve huzursuzluk duyar (Adler, 2004).

Cinsel eğitimin amacı, yalnızca çocuğun bazı gerekli sosyal kurallara uymasını sağlamak değil, insanın sevgi içinde serbestçe gelişimini ve kendinde bulunan cinsel güçleri olabildiğince düzenlemesini, kendisinin ve başkalarının mutluluğu için bunlardan yararlanmasını sağlamaktır (Yurdakul,1999).

Anne-babanın gerek çocuklarının cinsel kimliklerinin oluşumunda, gerekse cinsel eğitimlerinde rolleri büyüktür. Konuyu ülkemiz düzeyinde ele alırsak takınılan tavırların genellikle uç noktalarda ve hatalı olduğu görülmektedir. Ülkemizde eskiden beri cinsel konuların anne- babayla konuşulması gelenek ve göreneklerimize göre yasaklanmıştır. Gelenek ve göreneklerimiz nedeniyle cinsel konularda görülen bu yasaklar ve koşullandırmalar gençlerimizi karşı cinsle konuşmaktan bile alıkoyarken, zaman zaman eş cinsellik, kız kaçırma ya da ırza geçme gibi sapıklığa ve suça itebilmektedir. Çocukluk döneminde cinsel yaşam konusunda eksik, hatalı bilgiler, gencin evlendiği zaman cinsel uyumu olmayan, doyum sağlayamayan, sinirli öfkeli uyumsuz birey olmasına neden olabilir. Çocuk yetiştirmede ebeveyn yaklaşımlarında sınıfsal farklılıklar gözlenmektedir. Üst sosyo-ekonomik seviyedeki ebeveynler çocuk cinselliğine karşı nispeten açık ve kabul edicidir. Çocuklarının ilgilerine açıklık getirirken, alt sosyo-ekonomik seviyedeki aileler, çocuklarının cinsel ilgilerini bastırmaya eğilimlidir.

Çocukların cinsel gelişim ve eğitimleri onların yaşamları için çok büyük değer taşımaktadır. Cinsel eğitimin anne ve babaların eğitimi, duygu, düşünce ve tutumları ile çok yakından

ilişkili olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle öncelikle toplumdaki bilinçliliği artıracak eğitim programları daha sonra okul programları içine yerleştirilecek cinsel eğitim programları hızla hak ettiği yere kavuşturulmalıdır (Tuğrul, Artan;2001)

Çocuğun cinsel eğitimi konusu özellikle ülkemizde yeterince ele alınmamış ve aydınlığa kavuşmamış bir konudur. Bu konuya günümüze değin adeta tabu gözüyle bakılmış ve gerek eğitimciler, gerekse anne ve babalar, çocuklarına nasıl bir yaklaşım içinde olacaklarını bilememişlerdir. Son derece önemli olan bu konuda, ana - baba ya da eğitimci tarafından yapılabilecek bir hatanın, gelecekte birçok soruna yol açacağı gerçeği akıldan çıkarılmamalıdır. Önemli olduğu kadar böylesine yabancı olunan bu alanda, öncelikle ana-baba ve öğretmenlere, cinsel gelişim ve eğitim hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir (Aydoğmuş, 1999).

Ayrıca hazırlanacak eğitim programlarında Cinsel Bilgiler Eğitimi'nin yer alması aşağıdaki nedenlerden dolayı önem taşır.

1. Erkeklerin ve kadınların yaşamlarını bilinçli seçeneklerle düzenlemeleri, kendilerine ve başkalarına zarar vermemeyi öğrenmeleri gerekir.
2. Yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, ekonomik konum, milliyet ve din farkı olmaksızın cinsellik, insan yaşamında çok önemli bir değerdir.
3. Bireylerin sorumlu cinsel davranışları kazanabilmeleri için cinsel bilgilere ihtiyaçları vardır.
4. Toplamların cinsellik konusunda sahip olduğu kapalılık ve çifte standart çocukların aklını karıştırabilir. Çocukların doğru bilgileri uygun yollarla öğrenebilmeleri için açıklayıcı bilgilere ihtiyaç vardır.
5. Çocukların çevresinden öğrendiği yanlış bilgilerin zararlı etkileri olabilir. Doğru bilgiler zararlı etkileri önler.
6. Pornografi cinselliğin insanları utandıracak biçimde çarpıtılmış bir görüntüsünü sunar. Eğitim cinselliğin gerçek değerinin algılanmasını sağlar.
7. Gençler ve yetişkinler, cinsellikle ilgili yanlış bilgi ve inançlardan ötürü meydana gelen sıkıntılı anlarda danışacakları kaynaklar bulmalıdırlar.
8. Gençlerde meydana gelen bedensel değişiklikler, kız-erkek ilişkileri, cinsel dürtüler ile ilgili bir yetişkinin rehberliğine ihtiyaç duyarlar. Bilgiler kaygıyı azaltır.
9. Gençlerin ileride sahip olacakları çocukları, sorumluluk duyarak yetiştirebilmeleri için "aile planlaması" hakkında bilgi sahibi olmaları gerekir.

10. Çocukların cinsel taciz, tecavüz konusunda bilgilenmeleri ve korunmaları önemli bir konudur.

11. Uygun yaşlarda sorularına uygun yanıtlar alabilen çocuklar cinselliğe karşı olumlu tutum geliştirirler.

12. Kendi cinsel kimliğinden memnun, bedenini ve duygularını tanıyan genç, kendine güvenir ve yeterlilikleri daha çok olur (Taşçı, 2001, s: 27).

Cinsel eğitim programları grup ve bireysel olarak hazırlanıp uygulanabilmektedir. Engelli çocukla ilgili aile bireylerinin ve eğitim süreci içerisinde yer alan personelin hazırlanacak olan Bireysel Cinsel Eğitim Planının hedeflerinin belirlenmesine ve gerçekleştirilmesine yardımcı olması gerekmektedir. Cinsel eğitime yönelik bu şekilde yapılacak olan kapsamlı çalışmalar zaman ve uğraşı gerektirmesine rağmen engelli çocuklara başarılı bir eğitim verilmesini kolaylaştırır (Çakmak,2011)

Cinsel eğitim programlarının hangi konuları kapsaması gerektiği Wolfe ve Blanchett'e göre aşağıda belirtilmiştir.

- Cinsel istismarı önleme
- HIV/AIDS'in yayılımını önleme
- İstenmeyen gebelikleri önleme
- Olumlu cinsel kimlik geliştirme ihtiyacındaki engelli öğrencilere bilgi ve beceri sağlama

İngiltere Aile Planlaması Kurumu, cinsel eğitimin amaçlarını şöyle belirlemiştir:

- Cinsel organların anatomisi
- İkincil sex özellikleri
- Erkek ve kadın üreme fizyolojisi
- Cinsel birleşme, doğum kontrolü, gebelik, doğum
- Cinsel yolla bulaşan hastalıklar
- Cinsel tutum ve davranış farklılıkları
- Evlilik ve ebeveynlik konularında yeterli ve uygun bilginin sağlanması

Ayrıca bu eğitim sonunda eğitilen kişilerin, cinselliğin geniş bir yelpaze içindeki farklı görünümleri konusunda esnek ve nesnel tutumlar geliştirmeleri, kendi cinsellikleri ve kişisel ilişkileri ile ilgili içgörü kazanmaları, cinselliklerini eş, ebeveyn, sorumlu yurttaş gibi geniş bir rol repertuarı içinde kullanabilmeleri, yaşadıkları toplumun sosyal beklentilerini anlamaları amaçlanmaktadır (d'Ardenne 1996, Akt: Sungur, 1998).

2.4.Dünyada Cinsel Eğitim

Dünya üzerindeki ülkelerin çokluğu, her ülkede farklı eyalet veya bölgeler olduğu, her ülkede farklı sosyoekonomik düzeyde yaşamlar olduğu, farklı dini ve politik etkiler olduğu düşünülürse, ülkelerdeki cinsel eğitim konusunun incelenmesinin ve her ülke için tek bir cinsel eğitim modelinden veya programından söz etmenin ne denli zor olduğu da anlaşılabilir (Çalışandemir ve diğer.,2008).

Dünya ülkeleri cinsel eğitim açısından incelendiğinde, bu konuda lider ülke İsveç'tir. 1930'larda İsveç okullarında başlatılan biyolojik eğilimli cinsel eğitim giderek yetersiz kalmış, 1956'dan itibaren diğer Batı ve Kuzey Avrupa ülkeleriyle birlikte daha kapsamlı şekilde ele alınmaya başlanmıştır (Eksi, 1990). İsveç'te okullarda cinsel eğitim 1956 yılından beri zorunludur (Çakmak,2011). "Cinsel eğitim" adı yetersiz bulunarak cinsellik eğitimi şeklinde değiştirilmiş ve "Cinsel Yol Gösterme" kitabı günümüzde de normal bir ders kitabı gibi halen kullanılmak üzere yeniden düzenlenmiştir (Eksi, 1990). İsveç'te cinsel eğitim birinci ve ikinci sınıflarda sınıf öğretmeni tarafından verilmekte, sonraki dönemlerde doğa bilimleri ve yurttaşlık, sosyal bilgiler ve din eğitimi derslerine katılmaktadır (Çakmak, 2011).

Danimarka'da cinsellik eğitimi zorunlu ders haline getirildiğinde dini inançlara ters düştüğü için anne babalar karşı çıkmış, ancak yasalara ters düşmediği için zorunlu ders olarak kabul edilmiştir. Bu derslerde öncelikle anaokulunu izleyen ilkokul birinci sınıfta erkek kadın farklılığı, üreme, gebelik, gebeliği önleme hakkında bilgilendirme; beşinci sınıfta cinsel organlar ve işlevleri, hormonlar, genetik ve cinsel içgüdüler hakkında bilgilendirme; sekiz ve onuncu sınıflarda duygusal, ahlak, aile ve toplumsal sorunlar gibi konular tartışılmaktadır (Çakmak 2011; Ekşi 1990; Gökdeniz 2008). Bu ülkede cinsel eğitim üç bölümde uygulamaktadır. Birinci Bölümde (1-4. sınıf) kadın-erkek arasındaki farklar, üreme, gebelik,

doğum, aile planlaması, ailenin büyüklüğü ve buluş çağı konularında bilgi verilmektedir. İkinci Bölümde ise (5-7. sınıf), cinsel organlar, hormonlar, genetik, cinsel içgüdü, döllenme, doğum kontrolü, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve pornografi hakkında bilgi verilmektedir. Üçüncü Bölümde ise (8-10. sınıf), bütün konularda tartışılarak, etik, ahlak, sosyal ve aile ile ilgili sorunlar ele alınmaktadır (Çalışandemir ve diğer.,2008;Günaydın, 2000).

Fransa'da ise cinsel eğitime, AIDS tehlikesinden korunmanın bir yolu olarak başlanmıştır. Cinsellikle ilgili konular 9-13 yaşlarında, ulusal olarak belirlenmiş bir müfredatla verilir. Konuların çoğunluğu CYBH ve AIDS ile ilgili olup beş üniteden oluşmaktadır (Gökdeniz,2008). Fransa'da, okulların Cinsellik ve Eğitim Üzerinde Araştırma ve İnceleme Grubu adı altında kurduğu hizmet birimi bulunmaktadır. Bu birim bütün eğitim dönemleri boyunca ihtiyaç duyulduğunda toplanmaktadır. Her kesime açık tutulan ve 2 yıl süren Cinsellik ve Eğitim Semineri düzenlenmektedir (Günaydın, 2000). Fransa'da resmi metinlere göre cinsel bilgi vermenin içeriği; ilköğretim düzeyinde verilecek bilgiler sosyal bilgi etkinlikleri çerçevesinde, orta öğretimde üreme işlevi üzerine, lisede cinsel bilgi verme öğrencilerin sorunları çerçevesinde biyoloji öğretmenlerinin uzmanlığına dayanacak ve insan bedeni bütün yönleriyle incelenecektir, lise son sınıflarda döllenme konusu ve kadında hormonal dönemler ele alınacaktır. Cinsel eğitimin içeriği de ana babaların önerdiği konular çerçevesinde önceden oluşturulacak programa göre belirlenecektir (Çakmak,2011: 54).

Almanya'da cinsel eğitimle ilgili ulusal bir müfredat ya da zorunlu bir ders yoktur. Cinsel eğitim sorumluluğu dersler yerine okullara ve topluma dayalı organizasyona verilmiştir. Öğretmenler kendi istedikleri tarzda programlar oluşturmakta özgürdür ve okullara konuk eğitimci davet ederler. Almanya özgür, baskıcı olmayan, olumlu ve karşılıklı iletişime dayanan cinsellik programlarını savunmaktadır (Çakmak,2011;Gökdeniz,2008).

İngiltere'de cinsel eğitim 11 yaşında başlamakta, kızlar ve erkekler aynı sınıflarda cinsel eğitim almaktadırlar (Stephenson ve ark, 2004). İngiltere'de bugünlerde cinsel eğitim derslerinin yetersizliği tartışılmaktadır. Önde gelen eleştiriler ise eğitime çok geç başlandığı, gereğinden fazla didaktik olduğu ve sadece biyolojik bilgi vermeyi amaçladığı yönündedir (Haywood, 1996).

ABD'de, 1960'lı yıllarda cinsel eğitime karşı eylemler düzenlenirken, 1980'li yıllarda halkın HIV tehlikesini fark etmesiyle cinsel eğitime karşı ilgi tekrar başlamıştır. Cinsellik eğitiminin

verilip verilmeyeceği kararı eyaletlere bırakılmıştır ancak çoğu okulda 7-9. sınıflarda yoğunlaşmaktadır (Eksi, 1990; Gölbaşı, 2003).

ABD’de gençlere yönelik cinsel eğitim programları oluşturulurken, iki yaklaşım göz önünde bulundurulmaktadır:

- _ Bireye evliliğe kadar cinsel ilişkiyi erteletmeyi hedefleyen yaklaşım.
- _ Bireyin yası ilerleyene kadar cinsel ilişkiyi ertelemelerini ve cinsel yönden aktif olduklarında güvenli cinsel davranışlarda bulunmalarını destekleyen yaklaşım (Çakmak,2011: 55).

1990’lı yılların sonlarına bakıldığında İskoçya’da cinsel eğitimin zorunlu olmadığı görülmektedir. Eğitimciler çocuklara, hangi seviyede, nasıl bir eğitim vereceklerine kendi inisiyatifleriyle karar vermektedirler. Fakat burada onlara rehberlik eden uzmanlar bulunmaktadır (Cole-Hamilton, 1998).

Bununla birlikte, Avustralya’da ise 1992’den beri orta dereceli okullarda 'cinsel yaşamda güvenlik' dersi verilmektedir. Hastalıklar ve gebelikten nasıl korunabileceği öğretilmektedir. Hatta Çin bile bu programı çok beğenerek uygulamaya başlamıştır (Günaydın, 2000).

Hollanda’da ise cinsel eğitimin genel felsefesi cinselliği öğretmek yerine cinsellik hakkında konuşmaktır. Cinsel davranışların üzerinde çok az durulmakta ve öğrencilerin sorularına göre derse yon verilmektedir (Berne, L. And Huberman, B.;1999,Akt:Golbaşı, 2003).

Gelişmiş ülkeler incelendiğinde İrlanda dışında tüm Batı ve Kuzey Avrupa ülkelerinin zorunlu olmasa da ders programına cinsellik eğitimini koyduğu görülmektedir. Gelişmekte olan ülkeler ise bu konuya karşı biraz çekimser durmaktadır. Filipinler, Costa Rica gibi ülkelerde bu eğitimin desteklendiği, en azından sağlık bilimi gibi derslerin içinde islendiği görülmektedir. Macaristan, Yugoslavya ve Çekoslovakya’da belli sınıflarda zorunludur (Eksi, 1990).

Görüldüğü gibi birçok ülkede okullarda cinsel eğitim programları uygulanmakta, bir kısmında da planlanmaktadır. Ancak yine de programlı cinsel eğitim uygulamaları yenidir. Özellikle gençlerin toplumun değer yargılarını örtüşmeyen davranışları, cinsel yolla bulasan hastalıkların, evlilik dışı gebeliklerin ciddi boyutlara ulaşması, kadın ticaretinin büyümesi,

aile içi şiddet, cinsel istismar, taciz ve tecavüzlerin artması cinsel eğitimi daha çok gündeme getirmektedir (Çakmak,2011: 55).

2.5. Türkiye’de Cinsel Eğitim

Gelişmiş ülkeler cinsel eğitim programlarına çok önceden başlamış ve toplum olarak da bu konuda çok mesafe kat etmiş oldukları için bugün tartışılan konular ülkemizdeki konulara göre farklılıklar göstermektedir. Bu konuda ülkemizde yapılan çalışmaların yeterli olduğu söylenemez (Çalışandemir ve diğerleri.,2008). Ülkemizde cinsel gelişim ve eğitim konusunda bilgi verilmesi sınırlı düzeydedir (İldeş, 1990).

Türkiye’de okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerinde 1975 yılından günümüze kadar yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde, ilk yıllarda cinsel gelişim ve eğitim konusuna hiç değinilmezken 80’li yıllardan sonra araştırmaların az da olsa yapılmaya başlandığı ve giderek artmaya başladığı belirlenmiştir (Haktanır, 2005).

Ülkemizde cinsel eğitim, son on beş yıldır tartışılan bir konudur. Geçmişte tıp okullarında cinsel eğitim, anatomi ve psikoloji dersleriyle sınırlandırılmıştır. Son zamanlarda ise tıp eğitimi veren okullarında ve bazı psikoloji lisans programlarında insan cinselliği, cinsel işlevler ve fonksiyon bozukluğu müfredatın bir parçası olmuştur. Ancak ilköğretimde ve lisede ne çeşit bir cinsel eğitimin verileceği kararı olduğu yerde durmaktadır. Biyoloji derslerinde, cinsellikle ilgili olarak sadece üreme hakkında bilgi verirken, temel eğitimde ve lisede yasal cinsel eğitim programları yoktur (The International Encyclopedia of Sexuality, 1997).

Türkiye’de cinsel eğitim ilk kez, 1974 yılında, Türkiye Aile Planlaması Derneği’nin de katılımı ile tartışılmaya başlanmış, konuyla ilgili olarak bilgi ve tutumların araştırılması gereğine dikkat çekilmiştir. 1990’lı yıllarda HIV/AIDS yayılımına paralel olarak gençlerin üreme sağlığı konusunda bilgilendirilmeleri ve hizmet gereksinimlerinin karşılanması için, ülkemizde sınırlı sayıda da olsa, gönüllü kuruluşların öncülüğünde, özel projeler yürütülmüş, yerel eğitim etkinlikleri gerçekleştirilmiştir (Bulut ve ark., 2003).

Ülkemizde cinsel eğitim konusundaki en önemli adımlardan biri İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı tarafından atılmıştır. 1997 yılı Kasım ayından beri sürdürülen “Gençlerin Cinsel Sağlık eğitiminin desteklenmesi” projesinin temel amacı, örgün eğitimde cinsel sağlık eğitimi verecek olan öğretmenlerin hizmet-öncesi ve hizmet-içi eğitimini desteklemektedir. Proje kapsamında öğretmen adaylarının cinsel sağlık eğitimi konusunda eğitim gereksinimleri saptanmış ve eğitim için gerekli materyaller hazırlanmıştır (Çakmak,2011: 55).1999-2000 öğretim yılı bahar döneminde Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi ve Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde toplam 900 öğretmen adayının katıldığı cinsel sağlık bilgileri dersi verilmiştir. 2001-2002 dönemi sonunda eğitim alan öğretmen adayı sayısı 1285’e ulaşmıştır.

MEB’in farklı kuruluşlarla işbirliği halinde yürüttüğü bazı projeler de bulunmaktadır. 1993 yılında “Değişim, Genç Kızlığa İlk Adım” projesi ile altı yıl içinde 80 ilde on bini aşan sayıda okulda 2 milyon kız öğrenci ergenlik dönemi konusunda bilgilendirilmiştir.

2000-2001 döneminde de “Ergenlik Dönemi Değişim” projesi ile erkek öğrenciler ayrı gruplar olarak kapsama alınmıştır. O dönemde öğrenciler ve öğretmenler için kitapçık geliştirilmiş, anne-babalar bir mektupla etkinlik hakkında bilgilendirilmiştir. Bu çalışmalar öğrencilerin, ailelerin ve öğretmenlerin ilgisiyle karşılanmış, 2002-2003 öğretim yılında; insanda üreme sağlığı konuları “vücudumda neler var” ünitesi, altıncı sınıfta; “canlılarda üreme ve gelişme” ünitesi sekizinci sınıfta okutulmak üzere ilköğretim programında yer almıştır.

UNFPA’nın desteği ile 2001-2005 yılları arasında MEB’in yürütücülüğünde ve İKGV’nin işbirliğinde “Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi” başlığı ile yeni bir hizmet projesiyle etkinliklerin geliştirilmesi amaçlanmıştır (Bulut ve ark., 2003).

Ulusal düzeyde cinsel eğitim ile ilgili olarak çalışmalara bakıldığında ise yapılan incelemeler sonucunda, 1994 yılında MEB Sağlık İdaresi Daire Başkanlığı tarafından bir proje başlatıldığı görülmektedir. Bu proje kapsamında ekipler oluşturularak okullarda, ergenlik dönemindeki değişiklikler hakkında gençlere bilgi vermeye çalışılmıştır. Bu projenin devamında 2000 yılında İstanbul’daki pilot okullarda ilk “cinsel eğitim” dersi vermeye başlanmıştır. Erkek ve kız öğrenciler ayrı sınıflarda eğitime alınmışlar, kızlara erkek öğretmen, erkeklere ise bayan

öğretmen bilgi vermiştir. Fakat bu uygulama uzun süre yürürlükte kalamamıştır (Milliyet Gazetesi, 2000).

1999-2000 eğitim-öğretim yılında bir cinsel eğitim projesi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulamaya konulmuştur. Eğitim programı fiziksel büyüme, gelişme ve olgunlaşma, erkek ve kadın üreme sistemleri, ergenlik, cinsellik ve cinsel kimlik, doğum kontrol yöntemleri ve cinsel yolla bulaşan hastalıkları içermiştir (MEB 2000, Akt. The International Encyclopedia of Sexuality, 1997).

Halen ilkokulda bitki üremesi dışında cinsellikle ilgili bilgilendirme yapılmamaktadır. Lisede ise eğitim içeriğinde sınırlı bir şekilde menstürasyon döngüsü ve sperm üretimi gibi konular dışında başka bilgi yoktur (Bulut, 2005).

MEB'in okul öncesi ve ilköğretim programları incelendiğinde, "cinsel eğitim" kavramının programlar içinde hak ettiği yeri bulamadığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından 2002-2003 eğitim öğretim yılında denenip geliştirilmek üzere bir program uygulamaya konmuştur. "36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı" olarak adlandırılan program daha sonra yapılan araştırmalar ve uygulamalardan alınan geribildirimler sonucu 2005-2006 eğitim öğretim yılında yeniden düzenlenmiştir (<http://oogem.meb.gov.tr/program/program%20kitabi.pdf>).

Bıkmaz ve Güler (2007), Türkiye'de en yüksek okullaşma oranının % 92 ile ilköğretim döneminde olduğunu belirterek bu nedenle ilköğretim yıllarının sağlık ve cinsellikle ilgili bilgi, beceri ve tutum kazandırılması için çok önemli bir dönem olduğunu vurgulamaktadırlar. Yaptıkları araştırmada 2002-2003 ders yılında ilköğretim programındaki dersleri incelemişlerdir. 15'i zorunlu, 7'si seçmeli olmak üzere toplam 22 ders incelenmiştir. Bu derslerden matematik, müzik, Atatürk ilke ve inkılapları, yabancı dil dersinin sağlıkla ilgili hiçbir konuyu barındırmadığı görülmüştür ve değerlendirmeye alınmamıştır. İncelenen derslerin konuları arasında da sağlıklı hamilelik ve doğum, erken hamilelik riski, cinsel kimlik gelişimi, adölesanda görülen değişiklikler, cinsel şiddet ve taciz durumunda başvurulabilecek merkezler, anne-baba olmanın sorumlulukları, cinsiyet ayrımcılığı, ilişkilerde "hayır" diyebilmek gibi konuların yer almadığı görülmektedir.

Türkiye’de cinselliğe yönelik geleneksel tutumlar hala varlığını korusa da, sosyal, kültürel ve ahlaki normlar hızla değişmektedir. Ege Üniversitesinde yapılan araştırmada gençlerin cinsel olarak aktif oldukları ve yüksek riskli davranışlar taşıdıkları belirlenmiştir (Gökengin ve diğerleri,2003). Son yirmi yıl içerisinde teknik alandaki gelişmeler, internet, televizyon ve yazılı medyaya kolay ulaşım, seks içerikli yazılı ve görsel materyalleri artırmış bu durum gençlerin cinsellikle ilgili bilgilere hızla ulaşmasına kaynaklık etmiştir(Kalender,2001). Kırsal alanda dinsel değerlerin cinselliğe yönelik bakış açılarının belirlenmesinde başat rol oynadığı bilinmektedir(Shoveller ve diğerleri,2004).

2.6.Zihinsel Engelli Bireylerin Cinsel Gelişimi ve Eğitimi

Engelli olsun normal olsun her birey cinsiyeti ile doğar. Cinsiyet kelime anlamı olarak“dişi” veya “erkek” olma şeklinde açıklanabilir. Cinsel kimlik ise kişinin cinsiyetinden haberdar olması ve cinsiyetine uygun davranışlar göstermesidir. Bu noktada kişinin kendi cinsiyetinden memnun olması, böyle yaşamaktan mutluluk duyması çok önemlidir. Zihinsel engelli çocuk ve gençlerde cinsel gelişime baktığımızda normal gelişim gösteren çocuklarla aynı sırayı izlediği ancak zihinsel gelişim düzeyine bağlı olarak daha yavaş ve geriden takip ettikleri görülür. Gerçekte cinsel eğitim doğumla beraber başlar. Erişkin yaşına hatta ölüme dek aile ve toplum içinde sürer. Erişkinlik döneminde de insanların bilgiye ve desteğe ihtiyaçları bitmez. Ancak maalesef erişkinler bunu dile getirmekte zorlanır ve yardım istemekten çekinirler. Oysa küçük yaştan itibaren cinsel konularda sorulan sorular cinsel eğitimin en önemli parçasını oluşturur (Artan,2003).

Tüm çocuklar yaşamlarına cinsel özellikleri ile başlar ve cinsellik eğitimi hayat boyu devam etmelidir. Tüm insanların, engeli olsun veya olmasın cinsellikleriyle ilgili olumlu davranış geliştirmeleri için uygun ve sürekli cinsel eğitime ihtiyaçları vardır (Counwenhoven, 2001; Sex Education, 2007; Myers, 2006).

Çocuklar önce cinsiyetle ilgili fiziksel farklılıkları fark ederler.“Neden babaların bıyıkları var?”,“Neden babalar etek giymez?”,“Neden kızların pipisi yok?” gibi sorular ilk sorulardandır. Bu, anne-babanın da cinsiyetle ilgili ilk kez bilinçli davranışta bulunduğu andır.

Çünkü bu ana kadar cinsel eğitimin bir anlamda gizli kaldığını, su üstüne çıkmadan sürdüğünü söyleyebiliriz (Artan,2003).

Zihinsel engelli çocuk ve gençlerde cinsel gelişim incelenirken takvim yaşları değil gelişim düzeyleri dikkate alınmalıdır. Bu şekilde değerlendirildiğinde anne-baba veya eğitimcilere sorun gibi görünen pek çok durumun gerçekte sorun sayılamayacağı anlaşılır. Örneğin takvim yaşı 15, ancak zihinsel düzeyi altı yaş olan bir genç cinsel organlar, göğüsler, bebeklerin nasıl doğduğu ile ilgili sorular sorabilir. Bu sorular altı yaş zihinsel düzeyi için beklenen normal sorulardandır. Bu çocuklara gelişimsel düzeylerine uygun eğitim ve tepkiler verilmelidir. Zihinsel engelli çocukların genelde yaşlılarından daha fazla cinsel ilgileri olduğu, daha fazla cinsel içerikli davranışları olduğu düşünülür. Oysa bu çocuklar cinsel içerikli davranışların nerede, ne zaman, hangi durumlarda uygun olup olmadığını bilemedikleri için yani bir anlamda cinsel tipli davranışlarını kontrol edemedikleri için böyle algılanmaktadırlar (Artan,2003).

Kişinin herhangi bir engelinin olması, onun cinsel yönden farklı gelişeceği anlamı taşımaz. Kişinin engeli olsun veya olmasın cinsel gereksinimleri vardır. Bu cinsel gereksinimler çocuk yaşta başlar ve ileri yaşlara kadar devam eder. Hormonal değişikliklerden dolayı ergenlikte vücutta ortaya çıkan değişiklikler, bununla beraber gelen erotik hislerin farkında olmanın artışı diğer insanlar için olduğu kadar engelli kişiler içinde cinselliğin kaynaklarını oluşturur. Doğumdan sonraki süreçte kişideki engel türü ne olursa olsun engelli kişilerde, engelli olmayan diğer kişilerle aynı cinsel gelişim özellikleri göstermektedir. Kişide var olan engel türünün etkisiyle beraber, engelli kişi aynı cinsel gelişim özellikleri göstermektedir. Kişide var olan engel türünün etkisiyle beraber, engelli kişi aynı cinsel gelişim özellikleri engelli olmayan akranına göre biraz daha geç ya da erken yaşlarda veya dönemlerde gösterebilir (Çakmak, 2011,s:18).

Cinsellik canlının yaşamının başlangıcından ölümüne dek sürer ve özellikle de erinlik yıllarında kişinin yaşamında büyük rol oynar. Erinlik, ergenliğin başlangıç evresi olan ve ortalama üç yıl (12-15 yaş) süren, en hızlı ve yoğun bedensel ve cinsel değişimlerin yer aldığı evredir. Ergenlik çağı ise davranış bunalımlarının en yoğun olduğu bir dönem olarak ifade edilmektedir. İster engelli ister normal olsun, her birey için bu yılların bunalımsız geçmesi çok ender görülür (Yurdakul, 1999).

Zihinsel engellilerin cinsel yaşamları ile ilgili görüşler ikiye ayrılmaktadır; birincisi engelli bireyin cinsellik ile ilgili bilgiye ihtiyacı yoktur, ikincisi ise her insan gibi engelli bireyde cinsel yaşama sahip olmalı ve yaşamalıdır. Araştırmalar hafif düzeyde zihinsel engelli bireylerin normal insanlar gibi cinsel dürtülerini kontrol edebildiğini, orta düzeyde zihinsel engelli bireylerin yardıma ihtiyaçları olduğunu, ağır düzeydeki zihinsel engelli bireylerin ise cinsel dürtülerini çok az kontrol edebildikleri psikososyal- cinsel gelişimlerinin eksik olduğu şeklindedir (McCabe, 1999; Seyyar, 2008; Tepper, 2001).

Cinsel sorunlar, kişinin zekâ düzeyine ve dolayısıyla eğitilebilir ve öğretilabilir durumuna göre değişik boyutlara ulaşmaktadır. Cinsel sorunların en yoğun olarak yaşandığı dönem cinsiyet kimliğinin elde edildiği gençlik dönemidir. Bu durum, zihinsel engelli olsun veya olmasın, bütün gençler için geçerlidir. Çocukluktan gençliğe dönüşüm sürecinde ahenk içinde olan çocuğun beden yapısı, hızlı bir şekilde değişmektedir (Yurdakul, 1999). Yapılan bilimsel çalışmalar da, zihinsel engelli gençlerin, normal gelişim gösteren gençlerle aynı cinsel güdülere sahip olduklarını göstermiştir. Zihinsel engelliler de, nasıl acııyor ve sonuçta besleniyorlarsa; ya da açtıklarını ifade edemeseler de yaşamak için beslenmeye ihtiyaçları varsa, aynı şekilde, normal düzeninde çalışan hormonları nedeniyle cinsel aktiviteleri olmaktadır. Zihinsel engellilerde fiziksel gelişim normal olduğunda, cinsel gelişimde normal sırayı izlemektedir (Seyyar, 2008; Yurdakul, 1999).

Genellikle toplumdan soyutlanan, sosyal ortamların dışında kalan ve yaşamları birine bağımlı olan zihinsel engelli bireylere yönelik cinsel fonksiyonlarının ve olgunlaşmanın gerçekleşemeyeceği, her zaman çocuk olarak kalacakları yönünde bir takım yaklaşımlar bulunmaktadır. Dolayısıyla zihinsel engelli bireylerin cinsel bilgi ve deneyimlerini diğer bireyler gibi aileleri, yaşlıları ve okulun yardımı ile paylaşma ve sosyalleşme içinde geliştirme şansları bulunmamaktadır. Bu nedenle, zihinsel gelişim düzeyine uygun olarak verilen cinsel bilgilere daha çok gereksinimleri vardır. Zihinsel engelli bireylerin cinsel istismarı da içeren tüm istismar biçimlerine diğer bireylere göre daha fazla maruz kaldıkları ve aynı zamanda cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma ya da gebe kalma risklerinin de daha yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu gereksinim daha da önem kazanmaktadır (Levy, 2004; Murphy, 2006; Seyyar, 2008).

Zihinsel engellilerin genelde yaşlılarından daha fazla cinsel ilgilerinin olduğu, daha fazla cinsel içerikli davranışlar sergilediği düşünülür. Oysa zihinsel engelliler, cinsel içerikli

davranışların nerede, ne zaman, hangi durumlarda uygun olup olmadığını bilemedikleri için, yani cinsel içerikli davranışlarını kontrol edemedikleri için böyle algılanmaktadırlar.

Yapılan araştırmalara göre erkek zihinsel engelli çocukların kız çocuklarına nazaran cinselliğe ilgilerinin daha fazla olduğu bildirilmektedir. Ayrıca zihinsel engelli çocuklarda, yaşam kalitesi, yanlış yönlendirme, cinsel istismar, iş sahibi olamama, ifade edemedikleri ve bu nedenle yardım alamadıkları cinsel dürtü ve sorunları nedeniyle cinsel sapmaların daha sık görüldüğü belirlenmiştir (Khemka, 2005; Levy, 2004; Seyyar, 2008; Şatıroğlu, 2008). Ayrıca öğretmenlerin, anne ve babaların, engellilerin cinselliğine olumsuz tavır takınmaları, engellilerde cinsel bilgi yetersizliği ve kötü sonuçlara yol açmasıdır (Murphy, 2006). Bir araştırmada; zihinsel engellilerin bakıcı, anne-baba, eğitimci veya öğretmenlerinin, bireyin cinsel davranışlarını baskılamaya çalıştığı saptanmıştır. Ayrıca bu çalışmada zihinsel engelli bireylerin, cinsel istismara uğradıkları, evlilikte sorunlarının olduğu, kısırlaştırma müdahalelerine maruz kaldıkları, gebelik bakımı ve doğum yardımı alma gereksinimleri olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun paralelinde jinekolojik yardım-takip, cinsel eğitim, ruhsal değerlendirme-takip, grup ve/veya bireysel cinsel danışmanlıkların önemi bir kez daha bu çalışmayla vurgulanmıştır. Sonuçlar göstermektedir ki; zihinsel engelliler, istense de istenmese de cinsel olarak aktiftir, düzenli takip ve eğitimle; hem ruhsal, hem de sosyal olarak gelişim gösterebilmekte ve topluma uyumu mümkün olabilmektedir (Murphy, 2006; Seyyar, 2008).

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu, öğrenme zorluğu çeken zihinsel engelliler için 1971 tarih ve 2586 sayılı “Zeka Açısından Geri kalmış Kişilerin Hakları Beyannamesi”ni kabul etmiştir. Burada, zihinsel engellilerin, aynı yaşta olan diğer sağlıklı kişilerle aynı haklara sahip olarak özellikle eğitim, sağlık, çalışma ve sosyal hayatta korunmaları öngörülmektedir. Buradan yola çıkarak, zihinsel engelli çocukların ve yetişkinlerin günlük hayatta karşılaşılabilecekleri cinsel sorunlarına yardımcı olmak, cinsel yönden bilinçli ve sorumlu olabilmeleri yönünde eğitilmeleri gerekmektedir.

Çeşitli engelleri bulunan kişiler insanlık tarihi boyunca ve günümüzde hem toplumda hem de özel yaşamlarında temel insan haklarından yoksun bırakılmış ve ayrımcılığın kurbanları olmuşlardır. 20 yüzyılın sonlarından beri, dünyanın gelişmesiyle paralel olarak birçok engelli insan hayallerini gerçekleştirmeyi ve haklarını elde etmeyi başarmıştır. Fakat cinsellik konusu kişinin kendini tam bir insan görmesi konusunda hala bir engeldir. Şiddetli engeli olan

bireylerde şuan ki en büyük sorun cinsellik hakkında bilgi verilmeye yeterli olmadıkları düşünülmesi ve cinsel ihtiyaçları olan bireyler olarak kendilerini ifade edememeleridir. Bu yüzden her engelli bireysel olarak ve uygun fırsatlarda gözlemlemek arzu ediliyor. Bu kabul ve anlayışın seviyesi üzerinde samimi ilişkilerin işlevini arzu edilir. Yasal sistem cinsellik ihtiyaçlarını gerçekleştirme ihtimalinin yanı sıra onların sevmesi ve sevilmesi için en kırılganı korumak zorundadır ve onlara seçim ve kabul hakkını garanti etmelidir. Doğal olarak sistem kullanıcılarının ihtiyaçlarını tatmin eden vakıflar kurmak zorundadır. Ve aynı zamanda onlarla çalışan insanların ihtiyaçlarını tatmin eden bir vakıf olmalıdır. Seks eğitimi biyolojik, sosyo kültürel ve cinselliğin ruhsal boyutunu, bilişsel, etkili ve davranışsal alanı içine alan, bilgileri içermelidir. Ne yazık ki, çok az eğitim programı seks eğitiminin bu amaçlarını hem engelli bireyler için hem de sağlıklılar için karşılıyor (Katalinic et al.,2012).

Ebeveynlerin zihinsel özürlü çocuklarının cinsel ihtiyaçlarına cevap bulmakta zorlanmaları, Türk toplumunun mahremiyet ve aile çocuk ilişkileri ile ilgili konularda takındıkları geleneksel görüş ve tavırların ötesinde, bizzat özel eğitimin zorluğunda yatmaktadır. Özellikle cinsel eğitim alanında bilinen ve her zaman geçerli olduğu düşünülen pedagojik yöntemlerin zihinsel özürlüler üzerinde pek de etkili olmadığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla özel cinsel eğitime dönük farklı ve/fakat işlevsel olan yeni pedagojik yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Cinsel eğitim alanında sorunların başında belki de zihinsel özürlü çocuklarla kurulan sosyal ilişkiler çerçevesinde oluşan bedeni yakınlık gelmektedir. Eğitici personel, çocuğun yaşı ve zihni gelişimine göre ilişkilerini samimi bir atmosfer içinde sürdürmeli, ancak sosyo-kültürel sınırları da aşmamak için azami çaba göstermelidir. Özel cinsel eğitimde esas olan temel kriter veya yaklaşım tarzı; zihinsel özürlü çocukların zihinsel seviyesine uygun olarak örnek modeller üzerinden öğretmek olmalıdır. Ayrıca, yapılması gereken işlem ve görevlerin parçalar haline bölünmesi ve gerçek hayat şartlarına endeksli olarak somut ve pratik davranış kalıplarının geliştirilmesi gibi yöntemler de özel cinsel eğitim alanında geçerli olabilmektedir. Daha somut bir ifadeyle, özel cinsel eğitimde pedagoji ve yöntem açılarından; “Bunu çocuğuma nasıl söyleyebilirim veya anlatabilirim?”den ziyade “Bunu çocuğuma nasıl gösterebilirim?” sorusu önem kazanmaktadır. Eğitilebilir seviyede olan zihinsel özürlülere cinsel eğitim verilirken, yanlış anlaşılmalara ve yorumlamalara neden olmayacak bir şekilde

ifadelerin somut ve açık olması gerekmektedir. Soyut, üstü kapalı veya imalı sözlerin etkinliğinin burada pek geçerli olmadığını düşünmeliyiz (Artan 2003).

Pek çok araştırmacı yaptıkları çalışmalarda zihin engelli bireylere cinsel konularda yeterli bilgi verilmediği görüşündedirler. Normal çocukların arkadaş ve anne-babadan bilgi alma şanslarının engelli çocuklardan daha yüksek olduğu bilinmektedir. Gerçekten de engelli çocukların yererli arkadaşı yoktur. Pek çoğu özel bir eğitim programı içindedir ve ayrıca bilgiyi ve olayları anlama ve değerlendirmede sınırlılıklar vardır. Anne- babasından da bilgi alamayan engelliler için bilgi alma kaynağı olarak medya görülmektedir. Oysa çocuk ve gençlerin medyadan bilgi almasının bazı tehlikeleri vardır. Medyadaki tüm modellerin doğru olduğu söylenemez ayrıca çocuğun soru sorma, merak ettiklerini tartışma şansı yoktur. Bu nedenle anne-babalar engelli çocuklarının cinsel eğitimine gereken önemi vermelidirler.

Zihin engelli çocuğun yakın çevresinin çocuğun cinsel davranışlarına karşılık utanç, öfke, kızgınlık, korkma, acıma, aşırı merhamet gibi duygularla hareket etmelerinin olumsuz davranışlara yol açabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Zihinsel engelli çocuklarda istismarın daha yoğun olması, kendilerini korumalarının daha zor olduğu bilinmektedir. Cinsel istismar bir insana karşı işlenmiş ağır bir suçtur. Ergenlik döneminde karşı cinse olan arzularının, art niyetli kişilerce istismara uğratıldığı, özellikle bu kişilerin; zihin engelli çocukların kendini ve olayı yeterince ifade edememesinden aldığı güçle bu istismarı rahatlıkla gerçekleştirdikleri bilinmektedir (Kanbaş,2008).

Cinsellikle ilgili konular, engelli çocuk ve ergenler için, diğer çocuk ve ergenler için olduğu kadar önemlidir. Engelli bireylerin de kendi vücutları ve başkalarının vücutlarıyla ilgili benzer merak, yönelim ve ilgileri vardır. Engelli çocuk ve ergenlere verilecek eğitim, olgunlaştıkça vücutlarında olanları ve onlar için mümkün olan seçenekleri anlamalarını sağlamayı içerir. Cinsel eğitim, aynı zamanda onlara cinsellikle ilgili bilgi vermek, onların cinsel gereksinimlerini uygun yollarla ifade etmelerini ve maruz kalabilecekleri istismar vb. gibi durumlarla başa çıkabilmeyi ve bunu ailelerine söyleyebilmeyi sağlar. (Counwenhoven, 2001; Yohalem, 1995).

Ayrıca ergen yaştaki engelli kızlar için en önemli konu menstruasyondur. Genç kızlar mutlaka konuyla ilgili önceden bilgilendirilmeli, psikolojik olarak hazırlanmalıdırlar. Vücudunun büyüüp olgunlaştığı için bu olayın yaşandığı, artık genç kızlığa adım atıldığı anlatılmalı ve bunun yanında bakım ve temizlik konusunda da rehberlik edilmelidir (Kanbaş,2008)

Tüm bunlar cinselliği yaşamımızın ve kişiliğimizin çok önemli bir parçası haline getirmiştir. Normal ve engelli tüm bireylerin cinsel konularda bilgilendirilmeye ihtiyaçları olduğu ve tabii ki yaşlarına, toplum içindeki konumlarına, ahlaki değerlerine ve bireysel özelliklerine göre değişse de cinselliği yaşamaya hakları olduğu unutulmamalıdır.

2.7.Konuyla İlgili Araştırmalar

2.7.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Mermer, (1993) yaptığı araştırmasında, zihin engelli ergenlerin yeterli ve doğru cinsel bilgi edinebilmeleri için cinsel eğitimlerinin gerekliliği onlara yakın olan anne, baba ve eğitimcilerinin görüşleriyle belirlenerek, bu görüşler arasındaki farklılıkları ortaya koymayı amaçlamıştır. Sonuç olarak; zihin engelli ergenlerin cinsel eğitim gereksinimleri hakkındaki görüşlerin; anne, baba ve eğitimci olma açısından; anne, babaların öğrenim düzeyleri açısından; eğitimcilerin cinsiyetleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya çıkartılmıştır. Elde edilen bulgulara göre anne, baba ve eğitimciler, zihin engelli ergenlerin cinsel konularda yeterince bilgilendirilmediklerini, kendilerini suiistimallere karşı koruyabilmeleri, cinsel yaşamlarının kısıtlanmaması, uygun olmayan cinsel davranışların ve problemlerin çözümlenebilmesi için sistemli bir cinsel eğitimi gerekli görmektedirler. Bununla birlikte anne, baba ve eğitimciler kendi cinsel bilgileri yeterli olmadığından zihin engellilerin cinsel eğitimlerine katkıda bulunabilmek için sürekliliği olan eğitim programlarına katılarak, zihin engellilerin cinsel gelişim özellikleri ve ihtiyaçları, evlilik ve aile yaşamları ile cinsel eğitim vermede kullanılacak yöntemler konularında bilgi almak istediklerin belirtmişlerdir.

Çetin, (2002), yaptığı araştırmasında, 5-17 yaş zihin engeli olan ve 5-6 yaş zihin engeli olmayan çocukların, cinsiyet rolünü kazanmalarında arada fark olup olmadığını incelemiştir. Çalışmaya katılan tüm çocuk ailelerinden çocukların cinsiyet rol kazanımlarını etkileyebilecek etkenlerle ilgili bir anket formu doldurmaları istenmiştir. Daha sonra iki gruba da SERLİ (cinsiyet rolünü öğrenme indeksi) uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre beş-on yedi yaş grubu zihin engeli olan ve beş-altı yaş zihin engeli olmayan çocuklar arasında zihin engeli olup olmama durumuna, cinsiyete, baba eğitime, magazin ve gazete eklerini karıştırma durumuna göre fark bulunmuştur. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde; zihin engeli olmayan çocukların puan ortalamalarının zihin engeli olan çocukların puan ortalamalarına göre daha yüksek oranda olduğu saptanmıştır.

Dinç ve Emiroğlu (2003) zihinsel engelli çocuğa sahip olan annelerin çocukların kişisel hijyeni hakkında bilgi ve uygulamaların saptanması ile ilgili yaptıkları çalışmada kişisel hijyen uygulamalarında istedik davranışlar geliştirmede hem annenin hem de çocuğun yetersiz kaldığı görülmüştür. Kişisel hijyen uygulamalarında çocukların bağımsızlık durumunun okul eğitiminin süresinin artması ile yükseldiği sonucu eğitimin önemle ele alınmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, annelerin çocuk bakımı ve hijyen konusunda eğitim gereksinimini göstermektedir.

Tahran, (2004), yaptığı araştırmasında, aile yaşamı ve cinsel sağlık programının takvim yaşı 13-17, zekâ yaşı 7-11 olan orta ve hafif düzeydeki zihin engelli kız çocukları üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmada deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur ve öntest-sontest yapılarak uygulanmıştır. Programın etkililiği cinsel bilgi ölçeği ile değerlendirilmiştir. Program içeriğinde yer alan ana başlıklar, özel yaşam-toplum yaşamı, bedenimizi anlama, insanlarla ilişkiler ve istismardır. Program uygulaması her bir grupta 10 saat sürmüştür. Sonuç olarak, aile yaşamı ve cinsel sağlık programının zihin engelli kız çocukların cinsel bilgilerini arttırdığı ve sosyal becerilerinin gelişiminde katkıda bulunduğu görülmüştür.

Ersoy, (2005), araştırmasında âdet dönemine girmiş zihin engelli ergen kızlara âdet bakım becerilerinden ped değiştirme becerisinin maket üzerinde öğretilmesinde, davranış öncesi ipucu ve sınamayla öğretimin etkilerini değerlendirmiştir. Ayrıca ped değiştirme öğretimi ile ilgili katılımcı ailelerin görüşlerini de değerlendirmiştir.

Araştırmada: 1-Davranış öncesi ipucu ve sınamayla öğretim, zihin özürlü ergen kız öğrencilerin maket üzerinde ped değiştirme becerilerini: a-edinmelerinde etkili midir? b-sürdürmelerinde etkili midir? c-farklı örneklerle genellemelerinde etkili midir?

2-Çocuklarına ped değiştirme becerisinin öğretimi ile ilgili olarak ebeveyn görüşleri nelerdir? Sorularına yanıt aranmıştır. Araştırmada eğitilebilir düzeyde üç zihin özürlü kız öğrenci yer almıştır. Tüm oturumlar deneklerin banyolarında birebir öğretim düzenlemesiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tek-denekli araştırma modellerinden yoklama evreli denekler arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni, maket üzerinde ped değiştirme becerisidir. Bağımsız değişkeni ise, yanlışsız öğretim yöntemlerinden davranış öncesi ipucu ve sınamayla öğretimdir. Çalışma; yoklama, öğretim, genelleme ve izleme oturumlarından oluşmuştur. Araştırma sonucunda, deneklerin maket üzerinde ped değiştirme becerisini kazandıkları görülmüştür. Denekler, öğrendikleri beceriyi, farklı örneklerle genelledebilmişlerdir. Ayrıca, deneklerin, öğrendikleri becerinin kalıcılığını yüksek düzeyde sağladıkları görülmüştür. Çalışmanın sosyal geçerliğine ilişkin veli görüşleri olumlu bulunmuştur.

Sayın, (2007) yapmış olduğu araştırmasında zihin engelli çocuğa sahip annelerin çocuklarına uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından; anne yaşı anlamlı farka sebep olurken çocuğun cinsiyeti, yaşı, doğum sırası, engel türü, engel düzeyi ve kaynaştırma eğitimi alıp almaması ile annenin öğrenim düzeyi, çalışma durumu, yetiştiği aile tipi, izlediği televizyon programı türü ve dine yaklaşım ve uygulamaları açısından anlamlı fark bulunmamıştır. Normal gelişim gösteren çocukların annelerinin çocuklarına uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından; değişkenlerin hiçbirisi anlamlı bir farka sebep olmamıştır. Zihin engelli çocuklarına babaların uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından; çocuğun cinsiyeti ve yaşı değişkenlerinde anlamlı fark bulunurken, çocuğun doğum sırası, engel türü, engel düzeyi ve kaynaştırma eğitimi alıp almaması ile baba yaşı, öğrenimi, yetiştiği aile tipi, izlediği televizyon programı türü ve dine yaklaşım ve uygulamaları açısından anlamlı fark bulunmamıştır. Normal gelişim gösteren çocukların babalarının çocuklarına uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından ise sadece çocuğun cinsiyeti değişkeninde anlamlı fark bulunurken, diğer değişkenler açısından anlamlı fark bulunmamıştır. Çocuklarına uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından anne veya baba olmak hem genel olarak hem de çocukların engelli olup olmaması değişkenine göre anlamlı fark yaratmıştır.

Sürücü (2009) yaptığı araştırmada 11-17 yaş arası orta düzey zihinsel engelli kızların cinsel bilgi ve cinsel istismarı algılamalarının betimlemiştir. Araştırmaya katılanlar, farklı kurumlarda eğitim gören ya da sadece destek eğitim alan 11-17 yaş arasında 30 ergen kızdır. Araştırma verileri saha notları, görüşmeler ve ses kayıtları ile sağlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre orta düzeyde zihin engelli ergen kızların genel itibariyle temel cinsel bilgi ve cinsel istismarı algılamaları konusunda yetersiz olduğu görülmüştür. Orta düzey zihinsel engelli ergen kızların bilgi düzeylerinin cinsel kimlik, adet, sevgili kavramı, evlilik, beden bölümlerinin fonksiyonları, arkadaşlık konularında biraz daha iyi olduğu gözlenmektedir. Fakat kadın erkek arasında ki fark, beden bölümlerinin isimlendirilmesi, sevgili olma ile evli olma arasında ki fark, hamilelik süreci, doğum ve doğum kontrolünde bilgilerinin yeterli olmadığı görülmektedir. Ayrıca cinsel istismarı algılamalarına yönelik istenmeyen öpme ve sarılma durumlarına maruz kaldıklarında ne yapmaları gerektiği konularında ise bilgi düzeylerinin çok yetersiz olduğu gözlenmiştir

2.7.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Goodman, Lesh, Budner, (1971), araştırmalarında 8 kız, 7 erkek 15-19 yaş arası eğitilebilir düzeyde IQ'lar 55-70 arasında olan 15 zihin engelli ergenin ailesi ile çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimi ile ilgili görüşme yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda aileler cinsel bilgi vermede minimum çaba göstermişler ve çaba göstermeyen aile olmamıştır. Cinsel konularda çocuklarının karşılaştığı tehlikeler için büyük kaygı göstermişlerdir. Ailelerin genelde cinsel konularda sınırlı bilgiye sahip olduğu görülmüştür. Ailelerin cinsel konulardaki bilgi eksikliğinin, kendilerini, çocuklarına cinsel bilgi vermede yetersiz hissetmelerine neden olduğu gözlenmiştir. Yine aileler normal gelişen çocukların ailelerine oranla cinsel eğitim programlarına katılmayı daha fazla istemektedirler. Aynı zamanda bu programların çocuklarla birlikte kendileri içinde yararlı olacağını belirtmişlerdir.

Hall, Morris, Barker, (1973), yaptıkları çalışmada, Alabama üniversitesine bağlı mesleki eğitim merkezlerinde bulunan 10- 24 yaş arası, orta ve hafif dereceli zihin engeli olan 61 gencin cinsellikle ilgili konularda bilgi ve tavırları incelenmiştir. Ayrıca katılımcıların ailelerine, çocuklarının cinsellikle ilgili bilgi ve tavırlarının ne olduğu sorulmuş ve verdikleri cevaplar, çocuklarının cevapları ile karşılaştırılmıştır. Zihin engeli olan bireylerin bilgi ve

deneyimlerini öğrenmek için anketler uygulanmış, aynı anketler ailelere verilerek nasıl cevap vereceklerini yazmaları istenmiştir. Anketler, kişilik, cinsel bilgiler ve kişilerarası ilişkiler konularını kapsayan 53 çoktan seçmeli sorudan oluşmaktadır. Sonuçta, ebeveynlerin cevapları ile engelli bireylerin cevapları özellikle cinsel tavırlar kısmında önemli derecede ayrılmıştır. Ailelerin aksine zihin engelli bireyler cinsel tavırlarda daha serbest cevaplar vermişlerdir. Fakat aile ve zihin engelli bireylerin cevapları, kendilik kavramı ve bilgi anketlerinde birbirine çok benzer bulunmuştur. Zihin engelli bireylerin cevaplarında, en az bilgili oldukları konuların, doğum kontrolü ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar olduğu görülmüştür.

Edmonson ve Wish(1975) de Fischer ve Krajicek'in geliştirdiği cinsel eğitim rehberine benzeyen teknikler kullanılarak IQ'ları 50-55 ile 75-80 ve 25-35 ile 50-55 arasında olan ve bir kuruma devam etmemiş zihin engelli erkeklere, insan anatomisi ve cinsel aktivite ile ilgili bilgiler kazandırmaya çalışmışlardır. Ancak araştırmanın sonucu, zihin engelli erkeklerin yanlış bilgiler kazandıklarını ortaya koymuştur.

Zihin engellilerin herhangi bir eğitim programından bağımsız olarak sahip oldukları cinsel bilgi ve davranışlar üzerinde yapılan çalışmalar ilginçtir. Belirli bir kuruma devam etmemiş 66 zihin engelli genç üzerinde Hall ve Morris'in (1976) yaptığı cinsel bilgi anketinin sonuçlarına göre; her iki grup da mastürbasyonun, menstrüasyonun, cinsel ilişkinin ve hamileliğin ne anlama geldiğini tanımlayabilmişlerdir. Kısırlaştırmanın amaçlarını ve yöntemlerini ise araştırmaya katılanların çok azı tanımlayabilmiştir.

Bazı çalışmalar, menstrüasyon problemini ortadan kaldırmanın bir yolu olarak bazı ailelerin zihin engelli genç kızları için kısırlaştırmayı onayladıklarını ortaya koymuştur (Sexual Development, 1976; Turchin, 1974).

Coleman ve Murphy (1980), yaptıkları çalışmada, zihin engellilere uygulanan cinsel eğitim programlarının etkililiğini değerlendirmek için 131 adet anket uygulamışlardır. Bu anketleri çeşitli kurumlarda ki yönetici ve personele uygulamışlardır ve anketlerin sonucunda katılımcıların genel olarak zihin engellilere cinsel eğitimin verilmesi gerektiğini savunurken çoğunun zihin engellilerin cinselliklerini ifade etmelerine izin verme taraftarı olmadığı belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda özellikle zihin engellilere cinsel eğitimi verecek personelin yetiştirilmesinin önemi ortaya konulmuştur.

Zihin engelli ve zihin engelli olmayan kişilerin cinselliği hakkındaki tutumları araştıran Adams, Tallon ve Alcorn (1982) da yaptıkları çalışmada kurum çalışanları, toplum çalışanları ve yüksek okul öğrencilerinin zihin engelli ve zihin engelli olmayan kişilerin cinselliği hakkındaki tutumlarını araştırmışlardır. Bulgular, zihin engelli bireylerin başkalarının olduğu ortamda mastürbasyon yapması durumunda kurum çalışanlarının daha toleranslı olduğunu, normal bireylerin başkaları varken mastürbasyon yapmasına ise yüksek okul öğrencilerinin daha az tolerans gösterdiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca kurum çalışanları, oturma odasında yalnız olan zihin engellilerin normal bireylere göre heteroseksüel davranış göstermelerine daha az tolerans göstermişlerdir. Diğer bulgular zihin engelli ve normal bireylerin yalnızken gösterdikleri cinsel davranışa daha toleranslı bakıldığı ve heteroseksüel davranışa homoseksüel davranıştan önemli derecede yüksek tolerans gösterildiğini ortaya koymuştur. Bununla beraber Adams ve diğerleri zihin engelli bireylerin cinsel davranışların kabul edilebilirliğinin, normal bireylerinkinden farklı olmadığını belirlemişlerdir.

Zihin engelliler için cinsel eğitim programlarının pek az değerlendirildiğini belirten Penny ve Chawatay (1982), 44'ü hafif, 5'i orta derecede zekâ bölümüne sahip, yaş ortalaması 22 olan 49 zihin engelli gencin cinsel eğitim programından ne derecede bilgi edinebildiklerini saptamışlardır. Bulgular, zihin engelli gençlerin cinselliği ve ilişkileri hakkında bilgi edinme ve bu bilgiyi muhafaza etme yeterliliğine sahip olduklarını göstermiştir.

Zihin engelli insanların cinsel özelliklerini araştıran Monat (1982), hafif derecedeki zihin engellilerin psikososyal-cinsel davranışlarının normal insanlara benzediğini, normal insanlarla aynı şekilde cinsel dürtülerini keşfedip kontrol edebileceklerini; orta derecedeki zihin engellilerin biraz yardıma ihtiyaçları olduğunu, bazı durumlara ikincil cinsel karakteristiklerinin gecikmiş olabileceğini; ağır derecedeki zihin engellilerin genelde cinsel dürtülerini çok az kontrol edebildiklerini ve psikososyal-cinsel gelişimlerinin eksik kaldığını, cinsel davranışın sonucunu önceden görmek veya tahmin etmek için yeteneklerinin sınırlı olduğunu, toplumsal kuralları kavramakta ve uygun davranışlar geliştirmekte sıkıntı çektiklerini; çok ağır derecedeki zihin engellilerin ise eğer cinsel davranış gösterebiliyorsa, çok basit olarak zarar görecektir şeklinde mastürbasyon yapabildiklerini ortaya koymuştur.

Murphy, Coleman ve Abel (1983) çeşitli çalışmalardan alınan sonuçlara dayanarak genellikle zihin engellilerin cinsel gelişimlerinin geciktiğini, düşük IQ' ya sahip ve Down sendromlu gruplarda gecikmenin daha da belirginleştiğini belirtmektedir.

Chamberlain, Rauh, Passer, Mc Grath ve Burket (1984) de yaptıkları çalışmada: yaşları 11-23 arasında 87 dişi zihin engellinin cinsel aktivite, cinsel tecavüz ve gebelikten korunma yöntemlerinin kullanımı hakkındaki deneyimlerini incelemişlerdir. Buna göre; IQ'ları 55-69 arasında olanların yarısının cinsel ilişkide bulunduklarını ve bunun normal popülasyona yaklaşan bir oran olduğunu belirlemişlerdir. Diğer gruplarda ise IQ'ları 41-54 arasında olanların %32'sinin, IQ'ları 41'den az olanların %9'unun cinsel ilişkide bulunduklarını ortaya çıkartmışlardır. IQ'ları 55-69 arasında olanların 1/3'ünün, IQ'ları 41-54 arasında olanların ise 1/4'ünün ya tecavüz kurbanı ya da kendi ailesinden biriyle cinsel ilişkide bulundukları ortaya çıkmıştır. Devam eden cinsel aktivite, cinsel tecavüz ile ilişkili bulunmuş fakat kurbanların çoğunluğunun tecavüzden önce veya hemen sonra cinsel ilişki kurmadığı saptanmıştır. Chamberlain ve diğerlerinin çalışmasında araştırma kapsamına giren kişilerden 42'si herhangi bir zamanda gebelikten korunma yöntemi kullanmış, cinsel aktiviteye devam eden 14 kişiden 6'sı hamile kalmış ve gebelikten korunma yöntemlerinin yeterli koruma sağlamadığını iddia ettiklerini belirlemişlerdir.

Chamberlain ve diğerleri (1984) yaptıkları çalışmada zihin engelli dişilerin kısırlaştırmalarına ilişkin ailesel tavırları araştırmışlar ve kısırlaştırma düşüncesinin ailelerin yaşı ve dini ile ilgili olmadığını; kısırlaştırma üzerine ilginin zihin engelinin şiddetli ve menstrüasyon sağlık bilgisinin öğretilmesi zorlukları ile ilgili olduğunu bulmuştur. Aileler adet döngüsünün zorluğu için hafif derecede zihin engeli olan kızları için tüplerin bağlanmasını tercih ederken, orta düzeyde zihin engeli olan kızlar içinse histerektomi düşündüklerini belirtmişlerdir. Diğer bir sonuç ise hafif dereceli zihin engelli kızların ailelerinin %52'si kısırlaştırma konusunda izin verebileceklerini belirtmişlerdir. Orta ve ağır dereceli zihin engelli kızların ailelerinin 2/3'si kısırlaştırmayı gebeliği önlemek, adet döngüsünün güçlüğü ortadan kaldırmak ya da her ikisini de düşünerek izin verebileceklerini belirtmişlerdir. Bu ailelerin %80'inden fazlası kızlarının bu konuda bilinçli karar veremeyeceklerini düşünmektedirler ve yasal sürecin kısırlaştırma konusunda gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Brantlinger (1985), yaptığı çalışmada zihin engelli ortaokul öğrencilerinin cinsel eğitim ve cinsellik hakkındaki bilgilerini ve davranışlarını, cinsel eğitimde ailenin bilgilendirilmesi konusunu da göz önünde bulundurarak incelemiştir. Ayrıca cinsel bilgi kaynakları ve okulda cinsel eğitim konusu da araştırılmıştır. 14- 17 yaşlarında orta dereceli zihin engelli on üç öğrenci ile yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak yapılan araştırma da 31 maddeli 3 farklı

düzeyde soru biçimi kullanılmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin cinsellik hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve yine ailelerinin de yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin bilgi kaynağı olarak öğretmenleri tercih ettikleri gözlenmiştir. Ayrıca araştırma da öğrencilerin tamamının bilgi almaya istekli oldukları gözlenmiştir.

Richman ve diğerleri (1986) ise ağır ve orta derecede zihin engelli genç dişilerin menstrüasyon bakımı becerilerinin değerlendirilmesi ve eğitimi için 3 iş analizi belirlemişlerdir. Deneklere menstrüasyon bilgisini oyuncak bebekle temsil ederek kazandırmaya çalışmışlardır. Richman ve arkadaşlarının bulduğu sonuçlar, verilen bilgilerin kazanıldığını ve eğitilmemiş becerilere genelleştirme olduğunu göstermiştir. Yapılan izleme çalışmalarında da becerilerin eğitimin sona ermesinden 30 hafta sonra bile devam ettiğini ortaya çıkarmıştır.

Uzmanların, aile hayatı eğitimi programlarını desteklediklerin, ancak zihin engelli gençlerin bu alanda kendilerinin özel ihtiyaçlarını ve ilgilerini değerlendiren çalışmalar yapılmadığını belirten Shultz ve Adams (1987) yaptıkları çalışmada IQ'ları 70-85 ve 55-70 arasında olan zihin engelli genç dişilerin beslenme, 13-19 yaş arası gebelik ve evlilik, anne-babalık konularındaki bilgilere daha fazla gereksinim duyduklarını ortaya çıkarmışlardır.

Shultz ve Adams (1987) zihin engelli olmayan bazı insanların, zihin engellilerin çocuk yapmasına taraftar olmadıklarını belirtmişlerdir. Kimi yazarlar, eşlerden biri veya her ikisi de zihin engelli olduğunda sağlanabilecek çocuk bakımının yeterliliği ve uygunluğu ile ilgilenmişlerdir (Brandon, 1957; Katz, 1972; Mickelson, 1949). Bazı insanların da zihin engelli çiftlerin, ekonomik yönden kendilerine ve çocuklarına bakabilme yeterlilikleri konusunda endişe duyduklarını belirtmişlerdir. Zihin engellilerin, evlilikleri ve anne, babalıklarıyla ilgili korkuların doğrudan zihin engelliliğin derecesine bağlı olduğunu ifade etmektedirler.

Kaeser, O'Neill, (1987), araştırmalarında 29 yaşında ağır derecede zihin engeli olan bir kişiye davranışsal analizini yaparak mastürbasyon eğitimi vermişlerdir. Eğitim öncesi, mastürbasyonu yapıp yapmadığını öğrenmek için 21 gün boyunca akşam saatlerinde gözlem yaparak değerlendirmişlerdir. Bu süre içinde katılımcı 16 tane yarım saatlik mastürbasyon yapmıştır. Bu yarım saatlik bölümlerin hiçbirinde katılımcı, mastürbasyonu olması gereken şekilde yapamamıştır. Gözlemler tamamlandıktan sonra katılımcıya eğitim süreci

uygulanmıştır. Araştırma tek katıllanlı vaka çalışması yöntemiyle yapılmıştır. Sonuç olarak katılımcı eğitim sürecinin beşinci oturumundan sonra uygun şekilde mastürbasyon yapma girişiminde bulunmuş fakat sadece bir defasında boşalma gerçekleşmiştir. Katılımcının boşalma ve orgazminin, kendi cinsel farkındalığı geliştikçe artması beklenmektedir.

Mc Clennen (1988) ise zihin engelli insanların normal insanlarla aynı cinsel güdüler ve ihtiyaçlar zincirine sahip olduklarını, fiziksel gelişme normal olduğunda cinsel gelişimin zekâ gelişiminden daha kronolojik bir düzeni takip ettiğini belirtmiştir.

Craft ve Craft (1988), biri veya her ikisi de zihin engelli olan çiftler üzerinde yaptıkları araştırmada, 18 çiftin ilişkisinin destekleyicilik içerdiğini, evliliklerden 3'ünde çiftlerden birinin diğerine aşırı bağımlı olduğunu ancak bu ilişkide yakınma yerine tatmin olmaya ilişkin nedenlerin yer aldığını; 14 evlilikte eşlerden birinin, diğerinin bağımlılığından yakındığını ve 2 çift ayrılma için çaba göstermemelerine rağmen pişmanlık duyduklarını ortaya koymuşlardır.

Pincus (1988) yaptığı çalışmasında zihinsel engellilerin evliliğe dayalı yeterli bir bilgi birikimine sahip olmadığını bildirmiştir. Bu nedenle zihinsel engellilerin evlilik ilişkilerinde çevre desteği önemlidir. Genetik hastalıklara bağlı engellilik halinde istendiğinde gebeliği önleyici etkin yöntemler kullanılabilmektedir (Şatıroğlu, 2008).

Whitehouse ve McCabe (1997), yaptıkları çalışmada zihin engelliler için hazırlanan eğitim programlarının ne derecede etkili olduklarını incelemişlerdir. Son yıllarda sınırlı konulardan çok geniş konulara kadar hazırlanmış cinsel eğitim programları olduğu vurgulanmıştır. Araştırmanın sonucunda cinsel eğitime gereksinimin, zihin engelli insanlara tacizde ki artış, AIDS ve yayılımı, engelli insanların topluma karışması ve cinselliklerini ifade etmeyi öğrenmeleri açısından çok fazla olduğu belirtilmiştir. Cinsel eğitim programlarının çoğu adet, korunma yöntemleri ve sosyal beceriler üzerine hazırlanmıştır. Daha kapsamlı hazırlanan programlarda ise yöntem eksikliği bulunmaktadır. Yine kontrol gruplarının olmayışı ve değerlendirme ölçütlerinin bulunmayışı da programların etkililiğini belirlemede bir eksiklikler. Özellikle programların daha etkili olması için değerlendirme kriterlerine önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

McDermott, Martin, Weinrich, Kelly, (1999), yaptıkları araştırmada zihin engelli kadınlar için hazırlanan cinsel eğitim ve sağlık programın etkinliğini değerlendirmişlerdir. Program, cinsel bilgiler, hijyen, sosyal ilişkiler ve cinsel deneyimleri kapsamaktadır. Program 1994 ve 1996 tarihleri arasında 21 yaş üzerinde 252 katılımcıya uygulanmıştır. Programın etkililiğini değerlendirmek için katılımcılara sosyocinsel değerlendirme anketi uygulanmıştır. Sonuç olarak, zihin engelli kadınlarda özellikle hijyen konusunda bilincin arttığı gözlenmiştir. Ve eğitim programının etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca anketlerin değerlendirilmesi ile cinsel davranışlar bölümüne eklemeler yapılmış, gereksiz bazı maddeler çıkarılmış ve program tekrar gözden geçirilerek kısaltılmıştır.

McCabe, Cummins, Deeks (1999), yaptıkları çalışmada zihin engelli, fiziksel engelli ve genel popülasyondaki bireylerin, cinsel bilgi, deneyim, duyguları ve gereksinimlerini değerlendirmek için Sexken ID, Sex ken PD, Sex ken GP skalasını geliştirmişlerdir. Ayrıca bu skalanın cinsel eğitim programlarının değerlendirilmesinde bir ölçüt olarak da kullanılması hedeflenmiştir. Sex ken ID için 18 erkek 12 bayan 30 orta dereceli zihin engelli birey katılımcı olmuştur. Üç ayrı görüşme yapılmış ve birinci görüşmede, arkadaşlık, flört, dostluk, evlilik, beden bölümlerinin tanımlanması alt başlıkları, ikinci görüşmede, cinsiyet ve cinsel eğitim, adet, cinsel ilişki, doğum kontrolü, gebelik, kürtaj ve çocuk doğumu, üçüncü görüşmede, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, mastürbasyon ve homoseksüellik alt başlıkları bulunmaktadır. Evet, hayırlı ve açık uçlu sorular birlikte kullanılmıştır. Her bir alt başlıkta ise bilgi, deneyim, duygular ve gereksinimleri içeren alt sorular bulunmaktadır. Toplam 248 sorudan oluşmaktadır.

McCabe ve Garwood (2000), yaptıkları çalışmada; 12-25 yaş arası farklı eğitim programlarına katılmış 6 orta dereceli zihin engelli erkeğin cinsel bilgi, deneyim, gereksinim ve duygularını değerlendirmişlerdir. Değerlendirmelerinde Sex Ken ID kullanılmıştır. Katılımcılar Co Care ve FPV (Family Planning Victoria) programlarına dahil olan üçer kişilik iki gruptan oluşmaktadır. Co Care programının içeriği, duygular, beden dili, sosyal beceriler, bedenin farkındalığı, cinsel davranışlar, âdet, gebelik, doğum, cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunma ve doğum kontrolüdür. Co Care programı daha çok yaşantısal uygulamalara dayanmaktadır. FPV programının içeriği ise, bireyin kendi kişisel farkındalığı, bedenin farkındalığı, duygular, beden bölümleri, ilişkiler, arkadaşlık, tacizden korunma, cinsel ilişki ve AIDS'tir. FPV programı grup içinde tartışma şeklinde yürütülmüştür. Programlar uygulanmadan önce katılımcıların bilgi, deneyim ve gereksinimleri görüşme yöntemiyle

alınmıştır. Katılımcıların, eğitim programlarından sonra üç kez görüşme yöntemiyle bilgi, deneyim ve gereksinimlerinin ne ölçüde değişim gösterdiğine bakılmıştır. Sonuç olarak, her bir eğitim grubundaki bilgi artışı çok az olmuştur. Co Care grubunda katılımcılarda arkadaşlık, evlilik, cinsel ilişki ve homoseksüellik konularında bilgi artışı görülmüş, masturbasyon ve adet dönemi hakkında ise veri elde edilememiştir. FPV grubunda ise bulaşıcı hastalıklar, gebelik, çocuk doğumu ve cinsel ilişki hakkında bilgi artışı görülmüş, diğer konularda ise önemli derecede bilgi artışı olmamıştır. FPV grubundaki katılımcılarda, Co Care grubundaki katılımcılara oranla bilgi düzeyi artış oranı daha fazla olmuştur. Ayrıca tüm katılımcıların kendilerini sözel olarak ifade etmede zorlandıkları görülmüştür. Co Care katılımcılarının cinsel seçimlerinden ailelerinin sorumlu olduğunu düşünceleri ve katılımcıların çoğunun cinsel ilişki, masturbasyon, evlilik, gebelik ve doğum fikirlerine karşı olumsuz tutum ve düşünce sergiledikleri dikkat çekmektedir. Olumsuz tutum ve düşüncelerin bilgi eksikliğinden kaynaklandığı belirtilmiştir.

Blanchett ve Wolf (2002) yaptıkları çalışmada var olan cinsel eğitim programlarının zihin engellilere uygunluğunu değerlendirmişlerdir. SIECUS cinsel eğitim programlarında yer alan konuları kapsayan cinsel eğitim programı incelenerek zihin engelliler açısından içerik analizi yapmışlardır. Bu programlardan içeriği uygun olan 12 cinsel eğitim programı, ölçülebilir amaç ve hedefler, sınırlılıkları ve kapsamı, program içeriği ve tanımlar, bilgilendirme yöntemleri, program geliştirme ve değerlendirme, uyarlamalar başlıkları altında incelenmek üzere araştırma için seçilmiştir. Sonuç olarak programların 5 tanesinin ölçülebilir amaç ve hedef içerdiği, 8 tanesinin bilgiyi öğrenilecek basamaklar şeklinde verdiği, 10 tanesinin biyoloji ve üremeyi kapsadığı, 9 tanesinin sağlık ve hijyeni içerdiği, 11 tanesinin ilişkileri ele aldığı, 7 tanesinin korunma ve güvenliği sağlamayı içerdiği, her bir programda farklı öğretim yöntemleri (rol play, tartışma vb.) ve yan araçlar (resim, slayt vb.) kullanıldığı, 5 tanesinin ise ölçme ve değerlendirme içerdiği gözlenmiştir.

Castelão, Schiavo ve Jurberg (2003) tarafından yapılan çalışmada down sendromlu çocukların aileleri, çocuklarını ömür boyu bakım gerektiren çocuk olarak gördüklerini ve çocuklarının cinsel yaşamının gebelik riski olduğundan dolayı kendilerini ürküttüğünü belirtirken, sağlık personelleri ise daha ılımlı bir yaklaşımla down sendromlular için aile tutumlarının önemli olduğu ve bu bireylerin cinsel yaşamlarını sağlıklı sürdürmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Zihin engelli çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve cinsel eğitimlerine yönelik bilgi düzeylerini ve tutumlarını değerlendirmeye amaçlayan araştırmanın bu bölümünde sırasıyla araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, işlem ve veri çözümleme tekniklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, betimsel türde tarama modeline göre yapılandırılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. (Karasar, 2005).

3.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu altı özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi ile iki özel eğitim okulu olmak üzere sekiz farklı özel eğitim kurumuna devam eden zihinsel engelli çocuğa sahip aileler arasından tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilen 200 aile oluşturmaktadır. Araştırma grubunda yer alan 200 ebeveynin 100'ü zihinsel engelli kız çocuğa, 100'ü ise zihinsel engelli erkek çocuğa sahiptir. Araştırma grubunda yer alan ailelerin veri toplama aracındaki yanıt eksikleri nedeniyle bazı katılımcıların verileri analize dâhil edilmemiştir. Sonuç olarak araştırma grubunu 189 ebeveyn oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan *Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği*, *Cinsel Sağlık Anketi* ve *Kişisel Bilgi Formu*'na ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği: Zihinsel engelli öğrencilerin ailelerinin çocuklarının cinsel eğitimlerine yönelik tutumlarını değerlendirmek amacı ile Sarı (2005) tarafından geliştirilen bu ölçek 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri “kesinlikle katılmıyorum” dan , “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum”, “tamamen katılıyorum” a doğru 5’li likert tipinde derecelendirilmektedir Pilot uygulama 25 zihinsel engelli çocuğa sahip aileye uygulanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını Spearman'ın sıralama korelasyon katsayısı ile ilişkilendirilmiştir. Korelasyon katsayısı 0.75 in üzerindeki maddeler ölçeğe alınmıştır. Madde analizi sonucunda korelasyon katsayısı $r < 0,75$ olan maddeler ölçekten atılmış ve geriye olumlu ve olumsuz ifadelerden oluşan 16 madde kalmıştır. Bu uygulamada ölçeğin Cronbach α güvenirlik katsayısı .71 bulunmuştur.

Cinsel Bilgi Toplama Anketi: Zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerin cinsel sağlık hakkında bilgi düzeylerini incelemek amacıyla araştırmacı tarafından zihinsel engelli çocukların cinsel gelişim ve sağlıklarına yönelik bir anket hazırlanmıştır. Ankette 17 madde yer almaktadır Ankette yer alan maddelerin ölçülmek istenilen özelliği ne derece karşıladığını belirlemek için uzman görüşüne başvurularak kapsam geçerliğine bakılmıştır. Anket maddeleri 7 uzmana gönderilerek uzmanların her bir maddeyi “madde hedeflenen yapıyı ölçüyor”, “madde yapı ile ilişkili ancak gereksiz” ve “madde hedeflenen yapıyı ölçmez” şeklinde derecelendirmeleri istenmiştir. Bu işlemin sonucunda da her bir maddeye ilişkin kapsam geçerlik oranları elde edilmiştir. Veneziano ve Hooper’a (1987) göre 7 uzmana gönderilen bir ölçekte her bir maddenin kapsam geçerlik oranlarının $p < .05$ anlamlı olabilmesi için minimum değerin .99 olması gerekmektedir (Akt: Yurdugül, 2005). Bu ölçekte yer 16 maddenin kapsam geçerlik

oranı .99 olarak bulunmuştur. Kapsam geçerlilik oranı .99 altında olan 1 madde anketten çıkartılmıştır.

Uzman görüşü doğrultusunda kız ve erkek çocukların cinsel gelişimleri farklı olduğu için anket kız formu ve erkek formu olmak üzere iki formda düzenlenmiştir. Anketin erkek formu zihinsel engelli kız çocuğa sahip olan 100 aileye yapılmış ve cronbach alfa güvenirlik katsayısı .78 bulunmuştur. Anketin kız formu zihinsel engelli kız çocuğa sahip olan 100 aileye yapılmış ve cronbach alfa güvenirlik katsayısı .82 bulunmuştur.

3.4. İşlem

Araştırma kapsamına alınan özel eğitim okulları ve özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde eğitim alan tesadüfî örnekleme yöntemi ile belirlenen zihinsel engelli çocukların aileleri bu kurumlara davet edilmiş, bireylere gönüllülük esasına uygun olarak veri toplama araçları araştırmacı ve kurumların psikolojik danışmanları tarafından uygulanmıştır.

3.5. Veri Çözümleme Teknikleri

Çalışmada bağımlı değişkenlere verilen yanıtların normal dağılım olup olmamasına göre frekans analizi yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analiz sonucu normal olmayan bir dağılım göstermiştir. Normal dağılım elde edebilmek için karekök dönüştürme işlemi uygulanmış ancak değerler normal çıkmamıştır. Bu nedenle gruplar arasında farkın olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerin (Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis) kullanılmasına karar verilmiştir. Verilerin analizinde anlamlılık değeri olarak $p < .05$ kabul edilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde SPSS programının 15.0 versiyonundan yararlanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın problemi ve alt problemlerine uygun analiz yöntemlerinin belirlenmesinde ilk olarak verilerin bağımlı değişkenlere verilen yanıtların normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov Simirnov testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda verilerin normal dağılmadığı belirlenmiştir ($p<.05$).

Bu bölümde, zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının çocuğa ve aileye ilişkin sosyo- demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Grubunu Tanıtıcı Bulgular

Demografik özellikler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	99	52.3

Erkek	90	47.7
Toplam	189	100
<i>Yaş Grubu</i>		
25-35	48	25.3
36-45	80	42.3
46-55 ve üstü	61	32.4
Toplam	189	100
<i>Öğrenim Durumu</i>		
Okur-Yazar değil	5	2.6
İlkokul	70	37
Ortaokul	37	19.5
Lise	62	32.8
Üniversite ve üstü	25	9.1
Toplam	189	100
Demografik özellikler	N	%
<i>Meslek</i>		
İşçi	17	8.9
Esnaf	18	9.5
Memur	30	15.8
Ev Hanımı	64	33.8
Çiftçi	19	10
Diğer	41	22
Toplam	189	100
<i>Aylık Gelir</i>		
750TL'den az	74	39.1
750-1500TL	67	35.4
1500-3000TL ve üstü	48	25.5
Toplam	189	100
<i>Sahip Olunan Çocuk Sayısı</i>		

1	17	8.9
2	115	60.8
3 ve üstü	57	30.3
Toplam	189	100
<i>Sahip Olunan Zihinsel Engelli Çocuğun Yaşı</i>		
(0-5)	12	6.35
(6-10)	33	17.4
(11-15)	66	34.9
(16-20)	60	31.7
(20 ve üstü)	18	9.65
Toplam	189	100
<i>Sahip Olunan Zihinsel Engelli Çocuk Sayısı</i>		
1	161	85.1
2	28	14.9
Toplam	189	100
<i>Sahip Olunan Zihinsel Engelli Çocuğun Cinsiyeti</i>		
Kız	96	50.7
Erkek	93	49.3
Toplam	189	100
<i>Zihin Engelli Çocuğun Aldığı Özel Eğitim Süresi</i>		
0-1yıl	30	15.8
1-3yıl	58	30.6
3-6yıl	47	24.8
6-10yıl	24	12.6
10yıl ve üstü	30	16.2

Toplam	189	100
---------------	-----	-----

Bulguların sunumunda alt problemler temel alınmıştır. Araştırmanın birinci alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihin engelli çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının zihinsel engelli çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney U- testi ile incelenmiştir (Tablo 2).

Tablo-2 Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Çocuklarının Cinsiyetine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin U- Testi Sonucu.

Çocuğun Cinsiyeti	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Erkek	93	107.84	10029.00	3270.00	.001
Kız	96	82.56	7926.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek ve kız çocuğa sahip anne babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinde anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=3270.00$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ebeveynlerin, zihinsel engelli kız çocuğa sahip ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının çocuğun cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney U- testi ile incelenmiştir(Tablo 3).

Tablo-3 Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Tutumlarının Çocuklarının Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U-Testi Sonucu.

Çocuğun Cinsiyeti	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Erkek	93	107.06	9957.00	3342.00	.003
Kız	96	83.31	7998.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek ve kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik tutumlarında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=3342.00$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ebeveynlerin, zihinsel engelli kız çocuğa sahip ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının ebeveynlerin yaşına göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ebeveynlerin yaşına göre farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-4).

Tablo-4 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerinin Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Yaş	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(25-35)	18	41.17	2	1.246	.536
(36-45)	35	46.91			
(46-55 +)	40	49.70			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin, ebeveynlerin yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, $\chi^2(sd=2, n=93)=1.246, p>.05$.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerin yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-5).

Tablo-5 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Yaşa Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Yaş	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(25-35)	18	45.53	2	.099	.952
(36-45)	35	46.76			
(46-55 +)	40	47.88			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları ebeveynlerin yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, $\chi^2(sd=2, n=93)=.099, p>.05$.

Araştırmanın üçüncü alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının ebeveynlerin yaşına göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynin yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-6)

Tablo-6 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynin Yaşına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Yaş	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(25-35)	30	47.07	2	1.485	.476
(36-45)	45	51.89			
(46-55 +)	21	43.29			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=2, n=96)=1.485, p>.05.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumları ebeveynlerin yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-7).

Tablo-7 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Yaşına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Yaş	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(25-35)	30	50.35	2	11.179	.004
(36-45)	45	39.91			
(46-55 +)	21	64.26			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumları ebeveynlerin yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=2, n=96)=.004, $p<.05$. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonucu Tablo 8’ de verilmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, 25–35 yaş aralığında olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip 36–45 yaş aralığında olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip 25–35 yaş aralığında olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip 36–45 yaş aralığında olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=529.50$, $p>.05$.

Sonra, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip 25–35 yaş aralığında olan ebeveynler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip 46–55 ve üzeri yaş aralığında olan ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının farklılık gösterip göstermediği U testi ile incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=225.00$, $p>.05$).

Tablo-8 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Yaşa Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
------	---	-----------------	--------------	---	---

(36-45)	35	36.97	1294.00	231.50	.001
(46-55+)	40	38.90	1556.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip 36–45 yaş aralığında olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip 46–55 ve üzeri yaş aralığında olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=231.50$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli kız çocuğa sahip 46–55 yaş ve üzeri aralığında olan ebeveynlerin, zihinsel engelli kız çocuğa sahip 36–45 yaş aralığında olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Özetle; yaş gruplarının sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli kız çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik en yüksek tutuma sahip ebeveynler (46-55+) yaş grubu, bunu (25-35) ve (36-45) yaş grubunun izlediği görülmüştür.

Araştırmanın dördüncü alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının ebeveynlerin cinsiyetine göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney U- testi ile incelenmiştir (Tablo 9).

Tablo-9 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Anne	48	43.44	2085.00	909.00	.188

Baba	45	50.80	2286.00
------	----	-------	---------

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip anneler ile zihin engelli erkek çocuğa sahip babaların çocuklarının cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=909.00$, $p>.05$.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney U-testi ile incelenmiştir (Tablo 10)

Tablo-10 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Cinsiyete Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Anne	48	46.94	2253.00	1077.00	.982
Baba	45	47.07	2118.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip anneler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=1077.00$, $p>.05$.

Araştırmanın beşinci alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının ebeveynlerin cinsiyetine göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney U- testi ile incelenmiştir (Tablo 11).

Tablo-11 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi Ve Eğitimine Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Anne	51	51.35	2619.00	1002.00	.285
Baba	45	45.27	2037.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip anneler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=1002.00$, $p>.05$.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerinin cinsiyetine göre farklılaşp farklılaşmadığı Mann Whitney U-testi ile incelenmiştir (Tablo 12).

Tablo-12 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Anne	51	48.63	2480.00	1141.00	.962
Baba	45	48.36	2176.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip anneler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip babaların çocuklarının cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=1141.00$ $p>.05$.

Araştırmanın altıncı alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları ebeveynlerin mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin mesleklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-13).

Tablo-13 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleğine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
İşçi	7	63.14	5	18.463	.002
Esnaf	9	56.72			
Memur	17	65.18			
Ev Hanımı	28	42.36			
Çiftçi	10	35.65			
Diğer	22	34.91			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ebeveynlerin mesleklerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=5, n=93)=18.463, $p<.05$. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonuçları Tablo 14, Tablo 15 ve Tablo 16’ da verilmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=27.00$, $p>.05$.

Daha sonra araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=56.00$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=56.00$, $p>.05$.

Tablo-14 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
İşçi	7	11.93	83.50	14.500	.044

Çiftçi	10	6.95	69.50
--------	----	------	-------

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=14.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip işçi olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çiftçi ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-15 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
İşçi	7	21.07	147.50	34.500	.029
Diğer	22	13.07	287.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer meslek grubundan olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=34.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip işçi olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=68.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=86.500$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=25.500$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=57.500$, $p>.05$.

Tablo-16 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Memur	17	30.68	521.50	107.500	.002
Ev Hanımı	28	18.34	513.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek

grubu ev hanımı olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=107.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip memur olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-17 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Memur	17	17.47	297.00	107.500	.002
Çiftçi	10	8.10	81.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=107.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip memur olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-18 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Memur	17	26.74	454.50	72.500	.001
Diğer	22	14.80	325.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=72.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip memur olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu ev hanımı olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ifti olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ifti olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=116.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu ev hanımı olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=250.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu ifti olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ifti olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=100.500$, $p>.05$.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik tutumlarının ebeveynlerin mesleklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-19).

Tablo-19 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Mesleklere Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
İşçi	7	52.79	5	39.716	.000
Esnaf	9	53.00			
Memur	17	78.00			
Ev Hanımı	28	46.63			
Çiftçi	10	23.70			
Diğer	22	29.82			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumları ebeveynlerin mesleklerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=5, n=93)= 39.716, $p<.05$. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonuçları Tablo 20, Tablo 21, Tablo 22, Tablo 23, Tablo 24, Tablo 25, Tablo 26, Tablo 27, Tablo 28 ve Tablo 29’ da verilmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan ailelerin cinsel gelişime

ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=28.500$, $p>.05$.

Tablo-20 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
İşçi	7	13.00	91.00	27.000	.038
Memur	17	12.29	209.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=27.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip işçi olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip memur ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ev hanımı olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ev hanımı olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=81.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çiftçi olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çiftçi olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=15.500$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=43.500$, $p>.05$.

Tablo-21 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Esnaf	9	6.72	60.50	15.500	.001
Memur	17	17.09	290.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=15.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip memur olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip esnaf ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ev hanımı olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ev hanımı olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=104.500$, $p>.05$.

Tablo-22 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Esnaf	9	13.50	121.50	13.500	.010
Çiftçi	10	6.85	68.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=13.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip esnaf olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çiftçi ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-23 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Esnaf	9	23.22	209.00	34.000	.004
Diğer	22	13.05	287.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer meslek grubundan olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=34.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip esnaf olan ebeveynlerin, zihinsel engelli

erkek çocuğa sahip diğer meslek grubundan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-24 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Esnaf	9	23.22	209.00	34.000	.004
Diğer	22	13.05	287.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer meslek grubundan olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=34.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip esnaf olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer meslek grubundan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-25 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Memur	17	33.59	571.00	58.000	.000
Ev Hanımı	28	16.57	464.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ev hanım olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=58.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate

alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip memur olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-26 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Memur	17	18.79	319.50	3.500	.000
Çiftçi	10	5.85	58.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=3.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip memur olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-27 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Memur	17	30.12	512.00	15.000	.000
Diğer	22	12.18	268.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer meslek grubundan olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik

tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=15.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip memur olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer meslek grubundan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-28 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Ev Hanımı	28	22.05	617.50	68.500	.017
Çiftçi	10	12.35	123.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=68.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ev hanımı olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-29 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Ev Hanımı	28	30.38	850.50	171.500	.007
Diğer	22	19.30	424.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer meslek grubundan olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=171.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ev hanımı olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer meslek grubundan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, meslek grubu çiftçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer meslek grubundan olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip diğer meslek grubundan olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=81.000$, $p>.05$.

Araştırmanın yedinci alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının ebeveynlerin mesleğine göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin mesleklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-30).

Tablo-30 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Mesleklere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
İşçi	10	39.20	5	19.369	.002
Esnaf	9	54.94			
Memur	13	66.23			
Ev Hanımı	36	55.93			
Çiftçi	9	30.67			
Diğer	19	32.58			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ebeveynlerin mesleklerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=5, n=96)=19.369, $p<.05$. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonuçları Tablo 31, Tablo 32, Tablo 33, Tablo 34, Tablo 35 ve Tablo 36’ da verilmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=31.500$, $p>.05$.

Tablo-31 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
İşçi	10	7.75	77.50	22.500	.008
Memur	13	15.27	198.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip meslek grubu memur olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=22.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli kız çocuğa sahip işçi olan ebeveynlerin, zihinsel engelli kız çocuğa sahip memur ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip ev hanımı olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip ev hanımı olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=117.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip çiftçi olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip çiftçi olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=35.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu işçi olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip diğer

mesleklerden olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=79.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu memur olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu memur olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=44.500$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=157.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=18.500$, $p>.05$.

Tablo-32 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Esnaf	9	19.11	172.00	44.000	.040
Diğer	19	12.32	234.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu esnaf olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip diğer meslek grubundan olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=44.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli kız çocuğa sahip esnaf olan ebeveynlerin, zihinsel engelli kız çocuğa sahip diğer meslek grubundan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, meslek grubu memur olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu memur olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=200.500$, $p>.05$.

Tablo-33 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Memur	13	15.46	201.00	7.000	.001
Çiftçi	9	5.78	52.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu memur olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=7.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli kız çocuğa sahip memur olan ebeveynlerin, zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-34 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Memur	13	23.35	303.50	34.500	.001
Diğer	19	11.82	224.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu memur olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=34.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli kız çocuğa sahip memur olan ebeveynlerin, zihinsel engelli kız çocuğa sahip diğer mesleklerden olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-35 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Ev Hanımı	36	25.31	911.00	79.000	.018
Çiftçi	9	13.78	124.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=79.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli kız çocuğa sahip ev hanımı olan ebeveynlerin, zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-36 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Ev Hanımı	36	32.17	1158.00	192.000	.008
Diğer	19	20.11	382.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu ev hanımı olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip diğer meslek grubundan olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=192.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli kız çocuğa sahip ev hanımı olan ebeveynlerin, zihinsel engelli kız çocuğa sahip diğer meslek grubundan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, meslek grubu çiftçi olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip diğer meslek grubundan olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip meslek grubu çiftçi olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip diğer meslek grubundan olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=79.500$, $p>.05$.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerin mesleklerine göre farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-37).

Tablo-37 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi Ve Eğitimine Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Meslek	n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
İşçi	10	43.90	5	6.424	.267
Esnaf	9	65.33			
Memur	13	52.04			
Ev Hanımı	36	50.54			
Çiftçi	9	42.94			
Diğer	19	39.29			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik tutumlarının ebeveynlerin mesleklerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=5, n=96)=6.424, $p>.05$

Araştırmanın sekizinci alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-38).

Tablo-38 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim Ve Eğitimine Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Okur-Yazar değil	4	29.00	4	11.927	.018
İlkokul	33	41.86			
Ortaokul	14	37.54			
Lise	28	51.14			
Üniversite ve üstü	14	65.43			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=93)=11.927, p<.05. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonuçları, Tablo 39, Tablo 40 ve Tablo 41’ de verilmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu okur-yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar olmayan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, U=43.000, p>.05.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu okur- yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar olmayan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim

durumu ortaokul olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=26.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu okur- yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar olmayan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=32.000$, $p>.05$.

Tablo-39 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Okur-Yazar değil	4	3.75	15.00	5.000	.014
Üniversite ve üstü	14	11.14	156.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=5.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar değil olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ailelerin

cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=209.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=365.000$, $p>.05$.

Tablo-40 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
İlkokul	33	20.44	674.50	113.500	.006
Üniversite ve üstü	14	32.39	453.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=113.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu ortaokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin cinsel

gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=139.500$, $p>.05$.

Tablo-41 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Ortaokul	14	10.50	147.00	42.000	.010
Üniversite ve üstü	14	18.50	259.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=42.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu lise olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=134.500$, $p>.05$.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik tutumları ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-41).

Tablo-42 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Okur-Yazar değil	4	53.63	4	32.653	.000
İlkokul	33	36.41			
Ortaokul	14	32.11			
Lise	28	48.75			
Üniversite ve üstü	14	81.46			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının öğrenim durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=93)=32.653, p<.05. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonuçları Tablo 43, Tablo 44, Tablo 45, Tablo 46 ve Tablo 47' de verilmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu okur-yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar olmayan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, U=35.000, p>.05.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu okur- yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar olmayan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim

durumu ortaokul olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=17.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu okur- yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar olmayan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=48.000$, $p>.05$.

Tablo-43 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Okur-Yazar değil	4	3.75	15.00	5.000	.014
Üniversite ve üstü	14	11.14	156.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=5.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar değil olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ailelerin

cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=186.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=325.500$, $p>.05$.

Tablo-44 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
İlkokul	33	17.12	565.00	4.000	.000
Üniversite ve üstü	14	40.21	563.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=4.000$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, öğrenim durumu ortaokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin cinsel

gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=123.000$, $p>.05$.

Tablo-45 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Ortaokul	14	8.82	123.50	18.500	.000
Üniversite ve üstü	14	20.18	282.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=18.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-46 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Lise	28	16.05	449.50	43.500	.000
Üniversite ve üstü	14	32.39	453.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik

tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=43.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir(Tablo-47).

Tablo-47 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Okur-Yazar değil	1	53.50	4	13.788	.008
İlkokul	37	59.54			
Ortaokul	23	32.65			
Lise	24	45.15			
Üniversite ve üstü	11	51.36			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre

anlamalı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, $\chi^2(sd=4, n=96)=13.788, p<.05$. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonuçları Tablo 48 ve Tablo 49’ da verilmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, öğrenim durumu okur-yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar olmayan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamalı bir fark gözlenmemiştir, $U=15.500, p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, öğrenim durumu okur- yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar olmayan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamalı bir fark gözlenmemiştir, $U=3.000, p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, öğrenim durumu okur- yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar olmayan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamalı bir fark gözlenmemiştir, $U=11.000, p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, öğrenim durumu okur- yazar değil olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar olmayan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamalı bir fark gözlenmemiştir, $U=4.000, p>.05$.

Tablo-48 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
İlkokul	37	36.82	1362.50	191.500	.000
Ortaokul	23	20.33	467.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=191.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-49 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
İlkokul	37	34.91	1291.50	299.500	.033
Lise	24	24.98	599.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=299.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ebeveynlere

göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu okur-yazar olmayan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=176.500$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, öğrenim durumu ortaokul olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu ilkokul olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=195.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, öğrenim durumu ortaokul olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu ortaokul olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=85.500$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğa sahip, öğrenim durumu lise olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu lise olan aileler ile zihinsel engelli kız çocuğa sahip öğrenim durumu üniversite ve üstü olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=116.000$, $p>.05$.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik tutumlarının ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-50).

Tablo-50 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Okur-Yazar değil	1	80.00	4	3.234	.519
İlkokul	37	52.62			
Ortaokul	23	42.59			
Lise	24	47.46			
Üniversite ve üstü	11	46.41			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=96)=3.234, p>.05.

Araştırmanın onuncu alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının ebeveynlerin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ebeveynlerin aylık gelirine göre farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-51).

Tablo-51 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Aylık	n	Sıra	sd	χ^2	p
-------	---	------	----	----------	---

Gelir	Ortalaması				
750 TL'den az	30	30.77	2	19.321	.000
750-1500 TL	37	49.61			
1500-3000 (+) TL	26	62.02			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin aylık gelirlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=2, n=93)=19.321, p<.05. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonuçları Tablo 51 ve Tablo 52' de verilmiştir.

Tablo-52 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Aylık Gelir	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
750 TL'den az	30	26.27	788.00	323.00	.003
750-1500 TL	37	40.27	1490.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750 TL'den az olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750-1500 TL olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, U=323.00, p<.05. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750-1500 TL olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750 TL'den az olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-53 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Aylık Gelir	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
750 TL'den az	30	20.00	600.00	135.00	.000
1500-3000 (+) TL	26	38.31	996.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750 TL'den az olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 1500-3000(+) TL olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=135.00$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 1500-3000 (+) TL olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750 TL'den az olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, aylık geliri 750-1500 TL olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 1500-3000(+) TL olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750-1500 TL olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 1500-3000(+) TL olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=345.500$, $p>.05$.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumları ebeveynlerin aylık gelirine göre farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-54).

Tablo-54 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Aylık	n	Sıra	sd	χ^2	p
-------	---	------	----	----------	---

Gelir		Ortalaması			
750 TL'den az	30	34.43	2	24.726	.000
750-1500 TL	37	41.93			
1500-3000 (+) TL	26	68.71			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerin aylık gelirine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=2, n=93)=24.726, $p<.05$. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonuçları Tablo 55 ve Tablo 56' da verilmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip, aylık geliri 750 TL' den az olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750-1500 TL olan ailelerin U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750 TL'den az olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750-1500 TL olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=459.000$, $p>.05$.

Tablo-55 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumları Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Aylık Gelir	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
750 TL'den az	30	19.13	574.00	109.00	.000
1500-3000 (+) TL	26	39.31	1022.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750 TL'den az olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 1500-3000(+) TL olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik

tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=109.00$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 1500-3000(+) TL olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750 TL'den az olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo-56 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumları Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Aylık Gelir	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
750-1500 TL	37	24.34	900.50	197.50	.000
1500-3000 (+) TL	26	42.90	1115.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750-1500 TL olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 1500-3000(+) TL olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=197.50$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 1500-3000(+) TL olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip aylık geliri 750-1500 TL olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın on birinci alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının ebeveynlerin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin aylık gelirine göre farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-57).

Tablo-57 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Aylık Gelir	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
750 TL'den az	44	50.13	2	5.959	.051
750-1500 TL	30	39.25			
1500-3000 (+) TL	22	57.86			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin aylık gelirine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=2, n=96)=5.959, p>.05.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerin aylık gelirine göre farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-58).

Tablo-58 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Aylık Gelirine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Aylık Gelir	n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
750 TL'den az	44	53.36	2	4.676	.097
750-1500 TL	30	39.50			
1500-3000 (+) TL	22	51.05			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerin aylık gelirlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=96)=.405, p>.05.

Araştırmanın on ikinci alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-59).

Tablo-59 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
1	11	56.95	2	7.196	.027
2	54	50.69			
3(+)	28	35.98			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=2, n=93)=7.196, p<.05. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonuçları Tablo 60'da verilmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden sahip oldukları çocuk sayısı 1 olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden sahip oldukları çocuk sayısı 2 olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden çocuk sayısı 1 olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden çocuk sayısı 2

olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=247.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden sahip oldukları çocuk sayısı 1 olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden sahip oldukları çocuk sayısı 3 ve daha fazla olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyi U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden çocuk sayısı 1 olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden çocuk sayısı 3 ve daha fazla olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=94.500$, $p>.05$.

Tablo-60 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
2	54	46.11	2490.00	507.00	.015
3 (+)	28	32.61	913.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çocuk sayısı 2 olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çocuk sayısı 3 ve daha fazla olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=507.00$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çocuk sayısı 2 olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çocuk sayısı 3 ve daha fazla olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik tutumları ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir(Tablo-61).

Tablo-61 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
1	11	63.86	2	8.142	.017
2	54	48.60			
3(+)	28	37.29			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=2, n=93)=8.142, $p<.05$. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonuçları Tablo 62’de verilmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden sahip oldukları çocuk sayısı 1 olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden sahip oldukları çocuk sayısı 2 olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden çocuk sayısı 1 olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden çocuk sayısı 2 olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=188.000$, $p>.05$.

Tablo-62 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin U Testi Sonucu.

Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1	11	26.95	296.50	77.500	.017
3 (+)	28	17.27	483.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çocuk sayısı 1 olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çocuk sayısı 3 ve daha fazla olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=77.500$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çocuk sayısı 3 ve daha fazla olan ebeveynlerin, zihinsel engelli erkek çocuğa sahip çocuk sayısı 1 olan ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden sahip oldukları çocuk sayısı 2 olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden sahip oldukları çocuk sayısı 3 ve daha fazla olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının U testi sonucu incelenmiştir. Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden çocuk sayısı 2 olan aileler ile zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerden çocuk sayısı 3 ve daha fazla olan ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=560.500$, $p>.05$.

Araştırmanın on üçüncü alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskall Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-63).

Tablo-63 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
1	5	35.30	2	4.828	.089
2	61	52.56			
3(+)	29	40.60			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=2, n=96)=4.828 p>.05.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik tutumları ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskall Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-64).

Tablo-64 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitimine Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
1	5	48.40	2	1.057	.589
2	61	50.03			
3(+)	29	43.66			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=2, n=96)=1.057, p>.05.

Araştırmanın on dördüncü alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının sahip oldukları zihin engelli çocuk sayısına göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ebeveynlerin sahip oldukları zihinsel engelli çocuk sayısına göre farklılaşp farklılaşmadığı Mann Whitney U- testi ile incelenmiştir (Tablo 65).

Tablo-65 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuk Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U- Testi Sonucu.

Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1	80	47.39	3791.00	489.00	.731
2	13	44.62	580.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli 1 çocuğa sahip aileler ile zihinsel engelli 2 çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, U=489.00, p>.05.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerin sahip olduğu zihinsel engelli çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney U- testi ile incelenmiştir (Tablo 66) verilmiştir.

Tablo-66 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuk Sayılarına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin U- Testi Sonucu.

Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1	80	49.21	3937.00	343.00	.049
2	13	33.38	434.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli 1 çocuğa sahip aileler ile zihinsel engelli 2 çocuğa sahip olan ailelerin çocuğunun cinsel gelişime ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=343.00$, $p<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli 1 çocuğa sahip ebeveynlerin, zihinsel engelli 2 çocuğa sahip olan ebeveynlere göre çocuğunun cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın on beşinci alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının sahip oldukları zihinsel engelli çocuk sayısına göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip Ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin sahip oldukları zihinsel engelli çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney U- testi ile incelenmiştir (Tablo 67).

Tablo-67 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuk Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U- Testi Sonucu.

Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1	81	46.70	3783.00	462.00	.142
2	15	58.20	873.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli 1 çocuğa sahip aileler ile zihinsel engelli 2 çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=462.00$, $p>.05$.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının sahip oldukları zihinsel engelli çocuk sayısına göre farklılaşp farklılaşmadığı Mann Whitney U- testi ile incelenmiştir(Tablo 68).

Tablo-68 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişim ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuk Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U- Testi Sonucu.

Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1	81	45.59	3774.00	453.00	.118
2	15	58.80	882.00		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli 1 çocuğa sahip aileler ile zihinsel engelli 2 çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=453.00$, $p>.05$.

Araştırmanı on altıncı alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının çocuğun yaşına göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ebeveynlerin zihinsel engelli çocuklarının yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-69).

Tablo-69 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Bilgi Düzeylerinin Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Çocuğun Yaşı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(0-5)	4	61.75	4	3.986	.408
(6-10)	12	56.88			
(11-15)	31	47.34			
(16-20)	36	43.61			
(20-(+))	10	40.40			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin zihinsel engelli çocuklarının yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=93)=3.986, p>.05.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik tutumlarının zihin engelli çocuklarının yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-70).

Tablo-70 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Çocuğun Yaşı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(0-5)	4	69.25	4	4.294	.368
(6-10)	12	45.63			
(11-15)	31	49.92			
(16-20)	36	44.74			
(20-(+))	10	38.85			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının sahip oldukları zihinsel engelli çocuklarının yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=93)=4.294, p>.05.

Araştırmanın on yedinci alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının çocuğun yaşına göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin zihinsel engelli çocuklarının yaşına göre farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-71).

Tablo-71 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Çocuğun Yaşı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(0-5)	8	36.06	4	15.142	.004
(6-10)	21	32.67			
(11-15)	35	59.80			
(16-20)	24	52.35			
(20-(+))	8	41.50			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan anne, babaların çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin zihinsel engelli çocuklarının yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=96)=15.142, p<.05. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan U testi sonuçları Tablo 72,Tablo 73 ve Tablo 74’de verilmiştir.

İlk olarak araştırmaya katılan (0-5) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile (6-10) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik U testi sonucu incelenmiştir. (0-5) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile (6-10) yaş aralığında olan zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, U=74.500, p>.05.

Tablo-72 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin U- Testi Sonucu.

Çocuğun Yaşı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
(0-5)	8	13.56	108.50	72.500	.035
(11-15)	35	23.93	837.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli (0-5) yaş aralığında kız çocuğa sahip aileler ile zihinsel engelli (11-15) yaş aralığındaki kız çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=72.50$, $P<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli (11-15) yaş aralığındaki kız çocuğa sahip ebeveynlerin, zihinsel engelli (0-5) yaş aralığındaki kız çocuğa sahip olan ebeveynlere göre çocuğunun cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan (0-5) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile (16-20) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik U testi sonucu incelenmiştir. (0-5) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile (16-20) yaş aralığında olan zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=60.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan (0-5) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile 20 yaş ve daha üstünde olan zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik U testi sonucu incelenmiştir. (0-5) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile 20 yaş ve üstünde olan zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=26.500$, $p>.05$.

Tablo-73 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U- Testi Sonucu.

Çocuğun Yaşı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
(6-10)	21	19.21	403.50	172.500	.001
(11-15)	35	34.07	1192.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli (6-10) yaş aralığındaki kız çocuğa sahip aileler ile zihinsel engelli (11-15) yaş aralığındaki kız çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=172.500$, $P<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli (11-15) yaş aralığındaki kız çocuğa sahip ebeveynlerin, zihinsel engelli (6-10) yaş aralığındaki kız çocuğa sahip olan ebeveynlere göre çocuğunun cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ebeveynlerin sahip olduğu zihinsel engelli çocuğun yaşına göre farklılaşp farklılaşmadığı Mann Whitney U- testi ile incelenmiştir (Tablo 74) verilmiştir.

Tablo-74 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ebeveynlerin Sahip Oldukları Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin U- Testi Sonucu.

Çocuğun Yaşı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
(6-10)	21	17.93	376.50	145.500	.015
(16-20)	24	27.44	658.50		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, araştırmaya katılan zihinsel engelli (6-10) yaş aralığındaki kız çocuğa sahip aileler ile zihinsel engelli (16-15) yaş aralığındaki kız çocuğa

sahip olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir, $U=145.500$, $P<.05$. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, zihinsel engelli (16-20) yaş aralığındaki kız çocuğa sahip ebeveynlerin, zihinsel engelli (6-10) yaş aralığındaki kız çocuğa sahip olan ebeveynlere göre çocuğunun cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan (6-10) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile 20 yaş ve daha üstünde olan zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik U testi sonucu incelenmiştir. (6-10) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile 20 yaş ve üstünde olan zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=62.500$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan (11-15) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile (16-20) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik U testi sonucu incelenmiştir. (11-15) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile (16-20) yaş aralığında olan zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=348.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan (11-15) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile 20 yaş ve daha üstünde olan zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik U testi sonucu incelenmiştir. (11-15) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile 20 yaş ve üstünde olan zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=79.000$, $p>.05$.

Araştırmaya katılan (16-20) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile 20 yaş ve daha üstünde olan zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik U testi sonucu incelenmiştir. (16-20) yaş aralığındaki zihinsel engelli kız çocuğa sahip aileler ile 20 yaş ve üstünde olan zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $U=74.000$, $p>.05$.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının ebeveynlerin zihinsel engelli çocuklarının yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-75).

Tablo-75 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Tutumlarının Zihinsel Engelli Çocuklarının Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Çocuğun Yaşı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(0-5)	8	35.63	4	6.941	.139
(6-10)	21	43.88			
(11-15)	35	45.10			
(16-20)	24	58.71			
(20-(+))	8	57.75			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının sahip oldukları zihinsel engelli çocuklarının yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=96)=6.941, p>.05.

Araştırmanın on sekizinci alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihin engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ebeveynlerin zihinsel engelli çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-76).

Tablo-76 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Zihinsel Engelli Çocuklarının Aldığı Özel Eğitim Süresine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Yıl	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(0-1)	8	45.50	4	7.373	.117
(1-3)	27	52.50			
(3-6)	28	53.36			
(6-10)	14	34.96			
(10-(+))	16	37.88			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin zihinsel engelli çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=93)=7.373, p>.05.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitime yönelik tutumlarının zihinsel engelli çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-77).

Tablo-77 Zihinsel Engelli Erkek Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Tutumlarının Zihinsel Engelli Çocuklarının Aldığı Özel Eğitim Süresine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Yıl	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(0-1)	8	65.75	4	13.359	.097
(1-3)	27	57.39			
(3-6)	28	39.86			
(6-10)	14	44.50			
(10-(+))	16	34.78			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli erkek çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik tutumlarının sahip oldukları zihinsel engelli çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=93)=13.359, p>.05.

Araştırmanın on dokuzuncu alt problemi şu şekilde ifade edilmiştir:

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre farklılaşma durumu.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri zihinsel engelli çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-78).

Tablo-78 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Bilgi Düzeylerinin Zihinsel Engelli Çocuklarının Aldığı Özel Eğitim Süresine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Çocuğun Yaşı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(0-1)	22	56.77	4	5.118	.275
(1-3)	31	49.58			
(3-6)	19	45.79			
(6-10)	10	49.85			
(10-(+))	14	35.82			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin zihinsel engelli çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=96)=5.118, p>.05.

Zihinsel engelli kız çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik tutumlarının zihinsel engelli çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre farklılaşp farklılaşmadığı Kruskall Wallis testi ile incelenmiştir (Tablo-79).

Tablo-79 Zihinsel Engelli Kız Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Tutumlarının Zihinsel Engelli Çocuklarının Aldığı Özel Eğitim Süresine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.

Yıl	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
(0-1)	22	58.27	4	7.694	.103
(1-3)	31	40.18			
(3-6)	19	49.26			
(6-10)	10	39.95			
(10-(+))	14	56.64			

Analiz sonuçları araştırmaya katılan zihinsel engelli kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik tutumlarının sahip oldukları zihinsel engelli çocuklarının aldığı özel eğitim süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=96)=7.694, p>.05.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yönelik cinsel bilgi düzeyleri ve tutumlarının ebeveynlerin demografik özellikleri, sahip oldukları çocuklarının demografik özellikleri ile bazı değişkenler arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Zihinsel engelli bireylerin ebeveynlerinin sosyo demografik özellikleri, zihinsel engellilerin cinsel gelişim ve cinsel eğitimlerine yönelik bilgi düzeylerini ve tutumlarını etkilemektedir. Zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynlere çocuklarının cinsel gelişimlerine ve cinsel sağlıklarına yönelik eğitim verilmesi ebeveynlerin zihinsel engelli çocuklarının cinselliği, cinsel gelişimi ve cinsel sağlığına yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarını olumlu şekilde arttıracaktır.

Araştırmaya alınan ebeveynlerin çoğunluğu 36-45 yaş grubundan oluşmaktadır (%42,3). Ebeveynlerin cinsiyet durumlarına göre dağılımına baktığımızda %52,3'ü kadınlardan oluşmakta olup, %37'si ilkokul mezunudur. Katılımcıların %60.8'i en az iki çocuğa, ailelerin %85.1'i en az bir zihinsel engelli çocuğa sahip olup, çocuklarının çoğunluğunun şimdiki yaşının 11-15 arasında olduğu belirlenmiştir. Anne babaların öğrenim durumları çoğunlukla düşük düzeydedir. Anne babalar genellikle ilkokul mezunudurlar. Zihin engelli kız ve erkek çocuğa sahip ailelerin çocuklarının cinsel gelişime ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin zihinsel engelli çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri daha fazladır. Ülkemizde bulunan eğitim ve öğretim kademelerinde okutulan dersler arasında cinsel eğitimle ilgili bir ders olmamakla birlikte var olan biyoloji derslerinde cinsellikle ilgili olarak sadece üreme hakkında bilgi verilmektedir. Zihinsel engellilerin cinsel gelişimi ve eğitimi hakkında yeterli bilgileri olmadığını ve bu konuda bilgi almak istediklerini belirten anne ve babalar zihinsel engelli çocuklarına verdikleri cinsel bilgilerin doğruluğu ve yeterliliği konusunda endişe duymaktadırlar. İncelenen kaynaklarda uygun erken eğitimin olmaması halinde büyük cinsel problemlerin çıkabileceği belirtilmektedir. Oysa zihinsel

engellilerin cinsel gelişimi ve eğitimi konusunda yeterli bilgileri olmayan anne babaların uygun erken cinsel eğitim verebilmeleri çoğu zaman mümkün değildir. Bu da zihinsel engellilerin cinsellikleri hakkında yeterli bilgi alamadıklarını, cinsel problemlerle karşılaşmalarının da kaçınılmaz olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Anne babaların ekonomik durumu çoğunlukta düşük gelir düzeyindedir. Aylık gelirlerine bakıldığında zihin engelli kız çocuğa sahip anne babaların zihinsel engelli çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Ancak zihinsel engelli erkek çocuğa sahip anne babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarında anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür. Bunun sebebi olarak cinselliğe bir tabu olarak bakılan ülkemizde kız çocuklarının cinsel gelişimi ve cinsel eğitime ayıp ve mahrem bakıldığı için kız çocuklarının cinsel gelişimlerine ve eğitimlerine yeteri kadar önem verilmediği düşünülmektedir.

Annelerin çoğunluğu ev kadını, babaların çoğunluğu serbest meslek sahibidir. Anne babaların çoğunlukla 2 çocuk sahibi oldukları görülmektedir. Bu sahip oldukları çocuklardan çoğunlukla birinin zihin engelli olduğu belirlenmiştir.

Zihin engelli çocuklarının aldığı özel eğitim süresine bakıldığında zihin engelli çocukların yaşlarıyla da paralel olarak genellikle 1-3 yılları arasında özel eğitim sürelerinin olduğu görülmektedir.

Zihinsel engelli çocuğa sahip anne babaların zihinsel engelli çocuklarının cinsel gelişimlerine ve cinsel eğitimlerine yönelik yaklaşımlarıyla cinselliğe bakış açılarının olumlu yönde olduğu söylenebilir. Zihinsel engelli çocuğa sahip anne babalar zihinsel engelli çocuklarının cinsel eğitim ihtiyaçlarının normal yaşlılarından daha fazla olduğuna inanmaktadırlar. Bu da anne babaların zihin engelli çocukların cinsel gelişimlerine ve cinsel eğitimlerine yönelik düzenlenecek cinsel eğitim programlarına ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

Yapılan araştırmada zihinsel engelli erkek çocuğa sahip ebeveynlerin, zihinsel engelli kız çocuğa sahip ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun sebebinin ilgili literatüre de bakıldığında ailelerin kız çocuklarının cinselliğini daha mahrem buldukları

görülmüştür. Bu yüzden zihinsel engelli kız çocuğa sahip anne babaların zihinsel engelli kız çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimlerine çok fazla eğilmedikleri belirlenmiştir.

Tartışma

Bu araştırmada zihin engelli erkek veya kız çocuğa sahip anne babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları çocuklarının cinsiyetine, ebeveynin cinsiyetine, ebeveynin yaşına, ebeveynlerin aylık gelirine göre, ebeveynlerin sahip oldukları zihin engelli çocuklarının yaşına ve sayısına göre, ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı incelenmiştir. Yapılan araştırma sonunda elde edilen bulgular var olan alan yazın doğrultusunda tartışılmaktadır. Ortaya çıkan bulgulardan literatürdeki bulgular ile benzerlik gösteren ve uyuşmayan bulgular alan yazın ile karşılaştırılmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında zihin engelli çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarında çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı bir fark oluşmuştur. Araştırma sonucunda zihin engelli erkek çocuğa sahip ebeveynlerin, zihin engelli kız çocuğa sahip ebeveynlere göre çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sayın, (2007) yapmış olduğu araştırmasında zihin engelli çocuğa sahip annelerin çocuklarına uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından çocuğun cinsiyeti anlamlı fark oluşturmazken, zihin engelli çocuklarına babaların uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından; çocuğun cinsiyeti anlamlı bir fark oluşturduğu bulunmuştur. İldeş (1990) çalışmasında anne ve babaların cinsel eğitim gerekliliğine inanma durumları ile eğitim verme durumlarını incelemiştir. Kız çocuklarına cinsel eğitim verilmesi gerektiğine inanan anneler % 44.1, babalar % 27 iken, eğitim verilmesi inandıkları halde, eğitim vermeyen anneler % 44.1, babalar ise % 49.3 olduğu belirlenmiştir. Erkek çocuklarına cinsel eğitim verilmesi gerektiğine inanan anneler % 55, babalar % 43.4 eğitim verilmesi gerektiğine inandıkları halde, eğitim vermeyen annelerin oranı % 42.4, babaların ise % 51 olduğu saptanmıştır. Çetin, (2002), ailelerle yaptığı çalışmasında 5-17 yaş zihin engeli olan ve 5-6 yaş zihin engeli olmayan çocukların, cinsiyet rolünü kazanmalarında arada fark olup olmadığını incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre beş-on yedi yaş grubu zihin engeli olan ve beş-altı yaş zihin

engeli olmayan çocuklar arasında çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.

Araştırma sonucunda kız ve erkek zihinsel engelli çocuğa sahip anne babaların zihin engelli çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, anne veya baba olma durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmamıştır.

Tuğrul ve Artan (2001) çocukların cinsel eğitimleri ile ilgili anne görüşlerini inceledikleri araştırmalarında, çocuklara cinsel eğitimle ilgili bilgilerin hem kız (% 93.5) hem erkek çocuklar (% 86.2) için en yüksek oranda anneleri tarafından verildiği, cinsellikle ilgili bilgilerin daha fazla oranda anneler tarafından verildiğini belirlemiştir. Dehan ve Fitzpatrick (1993) normal çocukların ebeveynleri tarafından algılanan cinsel davranışı ve bilgisini inceledikleri çalışmalarında, ebeveynlerin büyük bir kısmının, çocuk cinsel konularında esas ve en önemli bilgi kaynağı olarak anneleri gördüklerini belirtmişlerdir. Aral, Akyol, Işık (2002) üç-altı yaş grubu çocuğa sahip olan anne-babaların cinsel eğitim konusundaki düşüncelerini araştırdıkları çalışmalarında, anne-babaların % 56.9' unun çocuğuna cinsel eğitim verdiğini, % 43.1' inin cinsel eğitim vermediklerini belirlemiştir. Ersoy (1999) altı yaş grubu çocuğu olan anne – babalarla yaptığı görüşme sonucunda, anne ve babaların % 67' sinin çocuğuna bu eğitimi verdiğini bulmuştur. Lu (1994) Tayvan'daki küçük çocukların cinsel eğitime karşı ebeveynlerin tutumlarını araştırdığı çalışmada, ailelerin % 52.9' u kendilerini cinsellik hakkında bir konuşma yapmakta yetersiz hissettiklerini ve % 87.9' u cinselliğin ve ahlakın birbirinden ayrı olması gerektiğine inandıklarını belirlemiştir.

Zihinsel engelli erkek çocuğa sahip anne babaların çocuklarının cinsel gelişimine ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarında anne babaların yaşlarına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Zihinsel engelli kız çocuğa sahip anne babaların çocuklarının cinsel gelişimine ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri anne babaların yaşlarına göre anlamlı bir fark bulunmazken, zihinsel engelli kız çocuğa sahip anne babaların çocuklarının cinsel gelişimine ve eğitime yönelik tutumlarında anne babaların yaşlarına göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu doğrultuda literatüre bakıldığında;

Sayın, (2007) yapmış olduğu araştırmasında zihin engelli çocuğa sahip annelerin çocuklarına uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından; anne yaşı anlamlı farka sebep olurken, babanın yaşı anlamlı bir fark oluşturmamıştır. Tuğrul ve Artan (2001) ise iki - sekiz yaş grubu

çocuklarının anneleriyle çalışma yapmışlardır. Tüm yaş grubundaki anneler, en yüksek oranda cinsel eğitimin ne olduğunu bilmediklerini ifade ettiklerini ortaya koymuştur. Acer (1999) üç ve dört yaş çocuklarının anneleriyle benzer çalışmayı yapmış ve annelerin % 60.6' sının cinsel eğitimi tam olarak tanımladıklarını bulmuştur.

Bu sonuçlar, cinselliğin tabu bir konu olduğunu, anne-babaların cinsel gelişim ve eğitim konusunda yeterli ve doğru bilgiye sahip olmadıkları düşünülmektedir (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2004).

Zihin engelli kız çocuğu olan anne babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarında ebeveynlerin aylık gelirine göre anlamlı bir fark bulunmazken, zihin engelli erkek çocuğu olan anne babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarında ebeveynlerin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir.

Gordon, Schroeder ve Abrahams (1990) tarafından yapılan araştırma bulgularına göre, düşük sosyal sınıftaki aileler çocuklarla ilgili daha az cinsel bilgiye sahiptir. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin cinsel davranışlara karşı daha katı kurallar koydukları ve çocuklarının cinsel eğitimi ile ilgilenmediklerini ortaya koymuştur.

Zihinsel engelli erkek çocuğu olan anne, babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları çocuklarının yaşlarına göre anlamlı bir farklılık oluşturmazken, zihin engelli kız çocuğu olan anne babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik tutumları da çocuklarının yaşlarına göre anlamlı bir farklılık oluşturmazken, zihin engelli kız çocuğu olan anne babaların çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinde çocuklarının yaşlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Sayın, (2007) yapmış olduğu araştırmasında zihin engelli çocuğa sahip annelerin çocuklarına uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından çocuğun yaşı anlamlı bir fark oluşturmazken, zihin engelli çocuğa sahip babaların çocuklarına uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından çocuğun yaşı anlamlı bir fark oluşturmuştur. Aral, Akyol, Işık (2002) üç-altı yaş grubu çocuğa sahip olan anne-babaların cinsel eğitim konusundaki düşüncelerini araştırdıkları çalışmalarında, anne-babaların % 56.9' unun çocuğuna cinsel eğitim verdiğini, % 43.1' inin cinsel eğitim vermediklerini belirlemiştir.

Zihin engelli erkek çocuğu olan anne, babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları anne babaların öğrenim durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmakla birlikte, zihin engelli kız çocuğu olan anne babaların öğrenim durumları zihin engelli çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerinde de anlamlı bir fark oluşturmuştur. Ancak zihin engelli kız çocuğu olan anne babaların çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik tutumlarında anne babaların öğrenim durumları anlamlı bir fark oluşturmamıştır.

Mermer, (1993) yaptığı araştırmasında, zihin engelli ergenlerin yeterli ve doğru cinsel bilgi edinebilmeleri için cinsel eğitimlerinin gerekliliği onlara yakın olan anne, baba ve eğitimcilerinin görüşleriyle belirlenerek, bu görüşler arasındaki farklılıkları ortaya koymayı amaçladığı çalışmasında anne, babaların öğrenim düzeyleri açısından bir farklılık bulmuştur. Bu bulgu yapmış olduğumuz çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sayın, (2007) yapmış olduğu araştırmasında zihin engelli çocuğa sahip annelerin ve babaların çocuklarına uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından anne babaların öğrenim düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Öneriler

Araştırmanın planlanıp sonuçlandırılmasına kadar geçen süre içinde karşılaşılan durumlar ve kaynak incelemeleri konuya ilişkin başka araştırmaların yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın tüm aşamaları düşünüldüğünde ve var olan literatüre bakıldığında ailelerin cinsellik ve cinsel eğitimle ilgili yeterli ve doğru bilgiye sahip değillerdir. Ebeveynlerin çocuğun cinsel gelişim ve eğitimiyle ilgili bir eğitim almadıkları tespit edilmiştir. Çocukların sağlıklı cinsel gelişimi sürdürebilmeleri için öncelikle anne-babaların çocukların yaş gruplarına ve gelişim düzeylerine uygun cinsel eğitimi almaları gerekir. Yaygın eğitim içinde ana baba okullarında, halk eğitim kurslarında çocuk cinsel eğitimi ile ilgili çalışmaların yapılması, ailelerin katılımı için gerekli organizasyonların yürütülmesi gerekmektedir. Bunun için yapılabilecekler ve ileriki araştırmalara yol gösterici nitelikteki hususlar aşağıda önerilmiştir:

İlk cinsel eğitimin anne baba tarafından verileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle ebeveynlere zihinsel engelli çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimi konusunda ne zaman ve nasıl davranacaklarını öğreten kurslar açılabilir.

Zihin engellilerin eğitim gördüğü tüm eğitim kurumlarındaki öğretmen ve yardımcı personelin cinsel gelişim ve eğitim konusunda bilinçlendirilmesi için hizmet içi eğitimler gerçekleştirilebilir.

Zihin engelliler için alan yazında cinsel gelişim ve eğitim konusuna ne kadar yer verildiğı ve nasıl uygulandığına ilişkin çalışmalar yapılabilir.

Zihin engelli çocuğa sahip ebeveynlerin cinsel bilgi düzeyleri ve tutumların çocuklarının engel düzeyine göre değişkenlik gösterip göstermediğı araştırılabilir.

Zihin engelli bireylere cinsellik, cinsel sağlık bilgisi ve cinsel istismar ile ilgili cinsel eğitimin nasıl verilmesi gerektiğı konusunda eğitim çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

Acer, D. (1999). Üç ve Dört Yaş Grubu Çocukların Annelerine Yöneltilmiş Oldukları Cinsellikle İlgili Sorular ve Annelerin Verdikleri Cevapların İncelenmesi. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi.

Acun, S, ve Erten, B.G.(1992). **Çocuk Gelişimi**. İstanbul: Esin Yayınevi.

Adams, G.L., Tallon R.J. ve Alcorn, D.(1982). “Attitudes Toward the Sexuality of Mentally Retarded and Nonretarded Persons.” **Education and Training of the Mentally Retarded** 307-312.

Adams, J. (1995) **Ergenliği Anlamak**. (Çev.:B.Onur). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, s: 392.

Adler, A. (2004). **Genç Kız Psikolojisi Ve Cinselliği**. İstanbul: Ekol Yayınları.

Ailey S.H., Marks B.A., Crisp C., Hahn J.E.(2003).Promoting Sexuality Across The Life Span For Individuals With Intellectual And Developmental Disabilities. **Nurs Clin North Am.**, 38(2): 229-52.

Akay, H.G. (1999). **Çocuk Gelişimi**. İstanbul: Esin Yayınevi. s: 102-125.

Aral, N. , Akyol, K. ve Işık, N. (2002). Anne Babaların Cinsel Eğitim Konusundaki Düşüncelerinin İncelenmesi. **Mesleki Eğitim Dergisi**, 1 –14.

Artan İ.(2003). Engelli Çocuk ve Gençlerin Cinsel Eğitimi. **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi** 4(39),18-20

Artan ve Diğ. (2005). Zihinsel Özürlüler ve Cinsellik. www.ozida.gov.tr/egitim/cinselegitim.html (10 Mayıs 2007) .

Artan, İ. (2005). Kişilik Gelişimi. **Sivil Savunma Dergisi Bülteni**, Hacettepe Üniversitesi. Sayı: 180, s:47-49.

Ataman, A.(2004). **Gelişim ve Öğrenme**. Ankara: Gündüz yayıncılık.

Aydoğmuş, A. (1999). **Çocuk Eğitimi**. İstanbul :Remzi Kitabevi. s: 101-112.

Başaran, İ.E. (1998). **Eğitim Psikolojisi**. Aydan Web. Tesisleri. Ankara, s: 116-117

Bilge, A., Baykal, Z. (2008). Zihinsel Engelli Bireyler ve Cinsellik. **Özveri Dergisi**, 5(2),1310-25.

Berns, R.M. (1993) **Child, Family, Community Socialization and Support**. Third Edition. Harcourt Brace Call-Pub. 550p., USA.

Bıkmaz, F. H.; Güler, D. S. (2007). An Evaluation of Health and Sexuality Education in Turkish Elemantary School Curricula. **Sex Education**. Sayı:7(3), 277-292.

Binbasıoğlu, C.(1990). **Gelisim Psikolojisi**. Ankara.

Blanchett, W.J.and Wolfe, P.S., (2002). A Review of Sexuality Education Curricula: Meeting The Sexuality Education Needs Of Individuals With Modarete And Severe Intellectual Disabilities. **Research And Practice For Persons With Severe Disabilities** 27(1), 43-57.

Brantlinger, E. A. (1985). Mildly Mentally Retarded Secondary Students' İnformation About and Attituudes Toward Sexuality and Sexuality Education. **Education and Training of the Mentally Retarde**, 20(2), 99-108.

Bulut, A. ve M. Sevinç (Edt.). (2005). **Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar**. İstanbul: Morpa Yayınları.

Casteleao TB., Schiavo MR., Jurberg P. (2003).Sexuality in Down syndrome individuals. **Rev Saude Publica**.37(1),32-39.

Chamberlain, A., Rauh, J., Passer,A.,Grath Mc M.,and Burket, R.(1984). “Issues in Fertility Control of Mentally Retarded Famele Adolescents: I. Sexual Activity. Sexual Abuse and Contraception.” **Pediatrics**. 73(4),445-450.

Cole-Hamilton, I. (1998). **Sex Education in Scotland**. Edinburg: Scottish Sensory Centre.

Compenni, C.E. (1999). Gender Stereotyping of Children's Toys: A Comparison of Parents and Non Parents. **Sex Roles**, 40(1), 121-138.

Couwenhoven, T. (2001) . Sexuality Education; Building a Foundation for Healthy Attitutes. **Disability Solutions**. 4 (5).

Çakmak, S. ve Çakmak, S (2011).**Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Çocuklarda Cinsel Eğitim Uygulamaları**, Vize Yayıncılık, Ankara.

Çalışandemir, F.,Bencik, S. ve Artan, İ. (2008). Çocukların Cinsel Eğitimi. **Eğitim ve Bilim Dergisi** 150(33).

Çetin, Z. (2002). Beş-Onyedı Yaş Grubu Zihinsel Engeli Olan Ve Beş-Altı Yaş Grubu Zihinsel Engeli Olmayan Çocukların Cinsiyet Rolünü Kazanmalarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

d’Ardenne,P. (1996).**Education for Treating Sexual Dysfunction and Infertility**. Paper presented at the 1st National Symposium on Sexual Dysfunction and Infertility.

Deehan A, Fitzpatrick C. (1993). Sexual behaviour and knowledge of normal children as perceived by their parents. *Ir Med J*. 86(4):130-2.

Dinç, S., ve Emiroğlu N.O., (2003). Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Olan Annelerin Çocukların Kişisel Hijyeni Hakkında Bilgi Ve Uygulamaların Saptanması. Halk Sağlığı Hemşireliği Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.

Dinç, S. ve Emiroğlu N.O. (2007). Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Olan Annelerin Çocuklarının Kişisel Hijyeni Hakkında Bilgi Ve Uygulamalarının Saptanması. **Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi**,1.

Durmuş, A, (2005) **Ergenlik Dönemi**. İstanbul: Nesil Yayınları.

Edmonson ,B. and Wish, J. (1975). “Sex Knowledge and Attitudes of Modrerately Retarded Males.” **American Journal of Mental Deficiency**. 80:172-179.

Eksi, A.(1990). **Çocuk, Genç, Ana-Babalar**. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Eripek S.(1988).**Geri Zekalı Çocuklar**. Ankara: Karatepe Yayınları.

Eripek, S. (2005). **Zekâ Geriliği**. Ankara: Kök Yayıncılık.

Ersoy, Ö. (1999). 6 Yaş Grubunda Kız ve Erkek Çocuğu Olan Anne Babaların Cinsel Eğitim Hakkındaki Görüş ve Tutumları, Mesleki Eğitim Dergisi, Ankara, 19- 28- 52.

Ersoy, G. (2005). Zihin Engelli Ergen Kız Öğrencilere Maket Üzerinde Ped Değişirme Becerisinin Öğretimi. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Eylen, B. (2000) .**Ergenlik Dönemindeki Bedensel Değişiklikler – Cinsel Sağlık Bilgileri Eğitimi Öğretmen El Kitabı**. Hazırlayan: Çokar, M; Nalbant, H. İstanbul: İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı.

Fromm, E.(2004). **Cinsellik Ve Cinsel Sapmalar**. Çeviren: Aydın Arıtan, İstanbul: Arıtan Yayınevi.

Goodman, L.; Budner, S.;Lesh, B. (1971). The Parents’ Role İn Sex Education For The Retarded. **Mental Retardation**. 9(1), 43-46

Gordon,B.,Schroeder, C.,& Abrams, J.M. (1990). Childeren's Knowledge of Sexuality: Comparison of Sexually Abused and Nonabused Children. *American Journal of Orthopsychiatry*, 250-255

Gökdeniz, Şükran (2008) İlköğretimde Cinsel Eğitim Konusunda Öğretmen ve Veli Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Bursa.

Gökengin D, Yamazhan T, Özkaya D, Aytuğ S, Ertem E, Arda B, Serter D. (2003). Sexual Knowledge, Attitudes and Risk Behaviors of Students in Turkey. **The Journal of School Health** 73(7):258-263.

Gölbaşı, Z.(2003). Sağlıklı Gençlik Ve Toplum İçin Bir Adım: Cinsel Sağlık Eğitimi. **Aile ve Toplum** 2(6).

Grossman, H.J.(1983). **Classification in Mental Retardation**. Washington, D.C. American Association an Mental Deficiency.

Günaydın, S. (2000). **Okullarda Cinsel Eğitim ve İşlevini Yitiren Leylekler**. Hürriyet Gazetesi. 3 Mart 2000.

Haffner, D. (2007). **Çocuğunuzun Gelişen Cinselliği** (B. Küçükbakkal. Çev). İstanbul: Optimist Yayınları (Eserin aslının basım tarihleri 1999,2000).

Haktanır, G. (2005). **Çocuk Cinselliği**. Oktay ve Unutkan (Edt). Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular. İstanbul: Morpa Yayınları.

Hall, J.E.; Morris, H.L.; Barker, H.R. (1973). Sexual Knowledge And Attitudes Of Mentally Retarded Adolescents. **American Journal Of Mental Deficiency**. 77(6), 706-709.

Hall,J.E., and Morris, H.L.,(1976). "Sexual Knowledge and Attitudes of Institutionalized and non Institutionalized Retarded adolescents." **American Journal of Mental Deficiency**. 8:382-387.

Haroian, L. (2000). Child Sexual Development. **Electronic Journal Of Human Sexuality**. Volume:3, Feb.1 www.ejhs.org/volume3/Haroian/body.htm. (24.03.2008).

Haywood, C. (1996). Sex Education Policy And Regulation Of Young People's Sexual Practice. **Educational Review**. Vol. 48 (2).

Heward, W.L. and Orlansky, M.D. (1988). **Exceptional Children An Introductory Survey Of Special Education**, Third Edition, Toronto London Melbourne.

Hingsburger, D. ve Pendler, B. (1991). Sexuality: Dealing With Parents. **Sexuality And Disability**. 9, 123-130.

İldeş, N. (1990) Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Anne ve Babalarının Cinsellik ve Cinsel Eğitim Konusundaki İnanış ve Uygulamaları ile Çocukların Cinselliğe İlişkin Meraklarına Karşı Genel Tutum, Davranış ve Tepkilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Hacettepe Üniversitesi.

Jobling A. (2001). Beyond Sex and Cooking: Health Education for Individuals With Intellectual Disability. **Mental Retardation**: 39(4), 310-21.

Kaeser, F. ve O'Neill, J. (1987). Task Analyzed Instruction For A Profoundly Mentally Retarded Adult Male: A Data Based Case Study. **Sexuality and Disability**. 8(1), 17-24.

Kalender U. (2001). **İnternetin AIDS alanında etkin kullanımı**. 5. Türkiye AIDS Kongresi. (12-14 Kasım 2001). AIDS Savaşım Derneği, İstanbul.

Karasar, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kanbaş E. (2008). Zihinsel Engelli Çocuklarda Cinsel Eğitim. <http://www.zicev.org.tr/bilgiler/egitim:cinselegitim>. (28.01.2008).

Katalinic S., Sendula-J.V., Sendula P.M., Zudenigo S. (2012). Reproductive rights of mentally retarded persons. **Psychiatr Danub**. 24(1):38-43.

Khemka I., Hickson L., Reynolds G. (2005). Evaluation of a Decision-Making Curriculum Designed to Empower Women With Mental Retardation to Resist Abuse. **American Journal On Mental Retardation**. 110 (3), 193-204.

Kılıç,D.,Kaygusuz,C.,Bağ,B. ve Tortumluoğlu G. (2005).**Üniversite Öğrencilerinin Cinselliğe Yönelik Görüşleri.**

Levy H., Packman W. (2004).Sexual Abuse Prevention for Individuals With Mental Retardation: Considerations for Genetic Counselors. **Journal of Genetic Counseling**, 13(3).

Lu, W. (1994). Parental Attitudes Toward Sex Education For Young Children In Taiwan. U.S.A.

MEB.(2011). **Cinsel Gelişim**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Mermer, G. (1993). Zihin Engelli Ergenlerin Cinsel Eğitim Gereksinimleri Hakkında Anne, Baba ve Eğitimci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Mccabe MP.(1993). Sex Education Programs For People With Mental Retardation. **Ment Retard**. 31(6): 377-87.

McCabe, M. P.; Cummins, R. A.; Deeks, A. A., (1999). Construction And Psychometric Properties Of Sexuality Scales: Sex Knowledge, Experience and Needs Scales For People With Intellectual Disabilities (Sexken ID), People With Physical Disabilities (Sexken PD), And The General Population (Sexken-GP). **Research in Developmental Disabilities**. 20,(4), 241-254.

Mc Clenen,S.(1988) “**Sexuality and Students with Mental Retardation** ,” Teaching Exeptional Children Eastern Michigan University, ss.39-61.

McDermott, S.; Martin, M.; Weinrich, M.; Kelly, M. (1999). Program Evulation Of A Sex Education Curriculum For Women With Mental Retardation. **Research İn Developmental Disabilities**. 20 (2). 93-106.

Monat, R.K.(1982). **Sexuality and the Mentally Handicapped**. San Diago: Colege Hill Press.

Murphy N.A., Elies E.R. (2006). Sexuality of Children and Adolescents With Developmental Disabilities, For the Council on Children With Disabilities. **Pediatrics**. 118 (1), 398-403

Murphy, W.D., Coleman E.M., and Abel G.G., “Human Sexuality in the Mentally Handicapped,” In J.L. Matson and Androsik (Eds).(1983). **Treatment Issues and Innvations in Mental Retardation**. New York: Plenum Press.

Myers, A.L. (2006). Sexuality And People With Disabilities, Rehabilitation and Transition Conference. Independence First. The Resource For People With Disabilities.www.rfw.org/RehabConference/2006/Sessions/11_Sexuality_Myers.pdf (20 Ekim 2007).

Nıchcy, (1992). Sexuality Education For Children And Youth with Disabilities. *NICHCY News Digest ND17* <http://www.nichcy.org/pubs/outprint/nd17txt.htm>. (26.07. 2010).

Özgür, İ.(2004). **Engelli Çocuklar ve Eğitimi**. Adana: Karahan Kitabevi.

Özgüven, İ. E, (1997) **Cinsellik ve Cinsel Yaşam**. Ankara: PDREM Yayınları.

Öztürk, O.(1990). **Ruh Sağlığı ve Bozuklukları**. İstanbul: Evrim Dağıtım.

Penny, R.E.C. and Chawatay J.E. ,(1982). “Sex Education For Mentally Retarded Persons.” **Australia and New Zeland Journal of Developmantal Disabilities**. 4: 204-212.

Pıncus S. (1988). Sexuality İn The Mentally Retarded Patient. **Am Fam Physician**. 37(2):319-23.

Poroy, A. (2005). **Türkiye’de Cinsellik**. 1. Basım. İstanbul: Alfa Yayıncılık.

Resmi Gazete (2012). **Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği**. Sayı:28360

Richman, G.S., Ponticas, V., Page T.J. and Epps S.,(1986). “Simulation Procedures for Teaching Independen Menstrual Care to Mentally Retarded Persons”. **Applies Research in Mental Retardation**. 7:21-35.

Sayın, U. (2007). Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynler İle Normal Gelişim Gösteren Çocuğa Sahip Ebeveynlerin 7-15 Yaş Arası Çocuklarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yaklaşım Ve Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Schultz, J.B. and Adams D.U.,(1987). “Family Life Education Needs of Mentally Disabled Asolescents.” **Adolescence**, 85 Spring.

Sevim, J. (2006). **Anne Bu Ne?** (5.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Seyyar A. (2008). **Özürlülük Eğitimi** - Cinsel Eğitim. Erişim Adresi: <http://www.tsd.org.tr>, Erişim Tarihi: 12.05.2011.

Sex Eduucation For Children With İntellectual Disabilities- Tips For Children,(2007) [http://www.betterhealth.vic.gov.au/bhcv2/bhcarticles.nsf/pages/Sex_education_for_children_with_intellectual_disabilities_tips_for_parents?Opendocument.\(17/12/2007\)](http://www.betterhealth.vic.gov.au/bhcv2/bhcarticles.nsf/pages/Sex_education_for_children_with_intellectual_disabilities_tips_for_parents?Opendocument.(17/12/2007)) .

Sexual Development in Mentally Handicapped Children. (1976). **British Medical Journal**. 2:71-72.

Shoveller JA, Johnson JL, Langille DB, Mitchell T.(2004).Socio-cultural influences on young people’s sexual development. **Social Science & Medicine**;59(3): 473-487.

SIECUS (Sexuality Information and Education Council of the United States), (2008).

Siyez, D. M. (2009). **Ergenlerde Problem Davranışlar**. Ankara: Pegem Akademi.

Steinberg, L. (2007). **Ergenlik**. (Çev: F.Çok). Ankara: İmge Yayınevi.

Stephenson, J.,M.; Strange, V; Forrest, S; Oakley, A; Copas, A; Allen, E; Babiker, A; Black, S; Ali, M; Monteiro, H; Johnson,A., M. (2004). Pupil-Led Sex Education In England (RIPPLE Study): **Cluster-Randomised Intervention Trial. Centre for Sexual Health & HIV Centre**, Vol, 364.

Strong, D.R. (1984). Answering Their Questions About Human Sexuality. **American Biology Teacher**. 46 (2),. 87-91.

Sungur, M. Z.(1998). **Cinsel Eğitim**. Klinik Psikiyatri Dergisi 1(2).

Sürücü, Mandan, S. (2009). 11-17 Yaş Orta Düzeyde Zihin Engelli Kız Ergenlerin Temel Cinsel Bilgi ve Cinsel İstismarı Algılamalarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Şatıroğlu H.(2008). Zihinsel Engellilerde Cinsel Sağlık Ve Yaşam. Erişim Adresi: <http://www.engelliler.biz/forum/viewtopic.php?p=203739>. (26.01.2008)

Şenol, S. (2003). Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi çocuk ve Ergen Psikolojisi Bölümü. www.saglik.com.tr

Tahran, N.(2004). Aile Yaşamı Ve Cinsel Sağlık Eğitimi Programının Zihinsel Engelli Kız Çocukların Cinsel Bilgi Düzeylerine Etkisi. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Taşçı, Ali İ.(2003). **Cinsel Eğitim**.(3. Baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.

Taşçı, A:İ, (2001) **Cinsel Eğitim**. İstanbul: Yedirenk Kitaplık.

Tepper Ms.(2001). Becoming Sexually able:Education To Help Youth With Disabilities. **Siecus Report**.29 (3).

T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü (2005). Cinsel Sağlık / Üreme Sağlığı No: 1-B. Üreme Sağlığına Giriş. Ankara: T.C Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü.

The International Encyclopedia of Sexuality.(1997-2001). Volume 1-4, Newyork.

Tuğrul, B, Artan, İ. (2001). “Çocukların Cinsel Eğitimleri İle İlgili Anne Görüşlerinin İncelenmesi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Turchin, G., (1974). “Sexual Attitudes of Mothers of Retarded Children , “ **The Journal of School Health**. 44;490-492

Tuzcuoğlu, N. ve Tuzcuoğlu, S. (2007). **Çocuğun Cinsel Eğitimi. Anne Ben Nasıl Doğdum?** (4. Basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları

Tuzcuoğlu, N. - Tuzcuoğlu, S. (2003). **Çocuğun Cinsel Eğitimi** “Anne Ben Nasıl Doğdum”, Morpa Kültür Yayınları, 1. Baskı:İstanbul, Ağustos.

Uçar, H. (1994). **Çağdaş Çocuk Cinsel Eğitimi**. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Vasta Ross; Haith; Marshall M.Miller; Scott A. (1992).Child Psychology.**The Modern Science**.Jhon Wiley and Sons ,Ine., Canada.

Yohalem, L.M.A., (1995). Why Do People With Mental Retardation Need Sexuality Education? Associate Director Education, Planned Parenthood Of Greater Northern New Jersey. **SIECUS REPORT**. 23 (4),www.siecus.org/siecusreport/volume23/23-4.pdf. (13 Ekim 2010).

Yurdakul A. (1999).**Engelli Ergenler ve Cinsel Eğitim**. İlk Işık Dergisi, 1. <http://www.isikozelegitim.com/index.php>. (07.02.2008).

Yurdugöl H. (2005). Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliliği İçin Kapsam Geçerlilik İndekslerinin Kullanılması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi.

Wolfe, P., Blanchett W.(2003). **Sex education for students with disabilities: An evaluation guide. Retrieved** February 12.

Whitehouse, M.A. ve McCabe, M.P., (1997). Sex Education Programs For People With Intellectual Disability: How Effective Are They? **Education And Trainning In Mental Retardation And Deveelopmental Disabilities**. 32 (3), 229-240.

www.cetad.org.tr

<http://ooegm.meb.gov.tr/program/>

<http://www.ozida.gov.tr/?menu=ozveri&sayfa=tummakaleler>.

EKLER

EK: 1

ANNE-BABA BİLGİ TOPLAMA FORMU

DEĞERLİ ANNE- BABALAR, AŞAĞIDAKİ SORULARI LÜTFEN İÇTENLİKLE CEVAPLAYINIZ.

TESEKKÜR EDERİM.

BÖLÜM-1

1) Yaşınız:

2) Cinsiyetiniz: () Anne () Baba

3) Mesleğiniz: (açıkça yazınız):

4) Öğrenim Durumunuz:

a) Okur- Yazar değil b) İlkokul c) Ortaokul d) Lise e) Üniversite f) Lisans Üstü

5) Aylık Geliriniz:

a) 750 TL den az b) 750-1500 TL c) 1500 – 3000 TL d) 3000 + TL

6) Kaç çocuğunuz var:

7) Bunlardan kaç zihin engelli:

8) Zihin Engelli Çocuğunuzun Yaşı:

9) Zihin Engelli Çocuğunuzun Cinsiyeti: () Kız () Erkek

10) Zihin Engelli Çocuğunuzun Aldığı Özel Eğitim Süresi:

a) 0 – 1 YIL b) 1-3 YIL c) 3-6 YIL d) 6-10 e) 10 + YIL

EK: 2

ANNE-BABA CİNSEL BİLGİ TOPLAMA ANKETİ (Erkek çocuğu olanlar)

Sayın Anne- Baba,

Bu anket, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezine devam eden çocuğunuzun cinsel gelişimi ve cinsel eğitimi hakkındaki bilgilerinizi belirlemek üzere hazırlanmıştır.

Aşağıdaki soru ifadelerini dikkatle okuduktan sonra, size en uygun olan seçeneği (x) işareti ile işaretleyiniz.

Vereceğiniz yanıtların doğru ya da yanlış olması söz konusu olmadığından, yöneltilen soruların tümünü samimi ve içten yanıtlamanız beklenmektedir.

Yardımlarınıza ve ilginize teşekkür ederiz.

Gülşah ÇERÇİ

DANIŞMAN: **Doç.Dr.Diğdem M. SİYEZ**

Dokuz Eylül Üniversitesi

Dokuz Eylül Üniversitesi

Özel Eğitim Bölümü

Buca Eğitim Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD

Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Zihin engelli çocuğumun cinsel gelişimi, normal çocukların cinsel gelişimlerinden farksızdır.					
2.Zihin engelli çocuğumun cinsel eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip değilim.					
3.Zihin engelli çocuğumu ihtiyaç duyduğu cinsel konularda bilgilendirebilirim.					
4.Zihin engelli çocuğumun cinsel sorunları ile karşılaştığımda ne şekilde davranacağımı biliyorum.					

Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
5.Zihin engelli çocuğumun ergenlik döneminde bedeninde meydana gelen değişiklikler hakkında bilgim var.					
6.Zihin engelli erkek çocuğumda sertleşme (ereksiyon) hali görülmez.					
7.Zihin engelli erkek çocuğumun mastürbasyon yapması yanlıştır.					
8.Zihin engelli çocuğumun kendi bedenine başkaları tarafından (anne-baba ve güvenilir kişi listesi hariç) dokunulmasına izin vermemesi gerekir.					
9.Zihin engelli çocuğumun mahrem bölgelerin temizliğinde jilet kullanması uygundur.					
10.Zihin engelli çocuğum cinsel yolla bulaşan hastalıklara sadece cinsel temasta bulunursa yakalanır.					
11.Zihin engelli erkek çocuğumun banyoda ve ya kendi odasında yalnız bile olsa mastürbasyon yapması uygun bir davranış değildir.					
12.Zihin engelli çocuğum HIV/AIDS hastası olan birisiyle tokalaştığında bu hastalık çocuğuma bulaşır.					

TEŞEKKÜR EDERİM

EK: 3

ANNE-BABA CİNSEL BİLGİ TOPLAMA ANKETİ (Kız çocuğu olanlar)

Sayın Anne- Baba,

Bu anket, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezine devam eden çocuğunuzun cinsel gelişimi ve cinsel eğitimi hakkındaki bilgilerinizi belirlemek üzere hazırlanmıştır.

Aşağıdaki soru ifadelerini dikkatle okuduktan sonra, size en uygun olan seçeneği (x) işareti ile işaretleyiniz.

Vereceğiniz yanıtların doğru ya da yanlış olması söz konusu olmadığından, yöneltilen soruların tümünü samimi ve içten yanıtlamanız beklenmektedir.

Yardımlarınıza ve ilginize teşekkür ederiz.

Gülşah ÇERÇİ

DANIŞMAN: Doç.Dr.Diğdem M. SİYEZ

Dokuz Eylül Üniversitesi

Dokuz Eylül Üniversitesi

Özel Eğitim Bölümü

Buca Eğitim Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD

Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Zihin engelli çocuğumun cinsel gelişimi, normal çocukların cinsel gelişimlerinden farksızdır.					
2.Zihin engelli çocuğumun cinsel eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip değilim.					
3.Zihin engelli çocuğumu ihtiyaç duyduğu cinsel konularda bilgilendirebilirim.					
4.Zihin engelli çocuğumun cinsel sorunları ile karşılaştığımda ne şekilde davranacağımı biliyorum.					

Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
5.Zihin engelli kız çocuğumun 3-4 saatte bir pedini değiştirmesi gerekir.					
6.Zihin engelli kız çocuğumun adet (menstrüasyon) döneminde nasıl temizlik yapması gerektiğini ona anlatabilecek kadar iyi bilirim.					
7.Zihin engelli çocuğumun kendi bedenine başkaları tarafından (anne-baba ve güvenilir kişi listesi hariç) dokunulmasına izin vermemesi gerekir.					
8.Zihin engelli çocuğumun mahrem bölgelerin temizliğinde jilet kullanması uygundur.					
9.Zihin engelli çocuğum cinsel yolla bulaşan hastalıklara sadece cinsel temasta bulunursa yakalanır.					
10.Zihin engelli kız çocuğumun adet olduğunda banyo yapmaması gerekir.					
11.Zihin engelli çocuğum HIV/AIDS hastası olan birisiyle tokalaştığında bu hastalık çocuğuma bulaşır.					
12.Zihin engelli kız çocuğumun banyoda ve ya kendi odasında yalnız bile olsa mastürbasyon yapması uygun bir davranış değildir.					

13.Zihin engelli çocuğumun ergenlik döneminde bedeninde meydana gelen değişiklikler hakkında bilgim var.					
14.Zihin engelli kız çocuğumun mastürbasyon (elle boşalma) yapması yanlıştır.					

TEŞEKKÜR EDERİM

EK: 4**Sevgili Anne-Babalar,**

Araştırmamıza veri toplamak amacıyla geliştirdiğimiz bu ölçek, '*Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği*', zihinsel engelli çocukların cinsel eğitimine yönelik siz değerli ailelerin görüşlerini almak amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek; iki bölümden oluşmaktadır. I. bölümde size ait kimlik bilgileriniz ve ikinci bölümde de 16 maddeden oluşan ve 3 ile 7 dakika arasında tamamlanan sorular vardır. Samimi cevaplarınızdan dolayı şimdiden çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Doç. Dr. Hakan SARI

ZİHİN ENGELLİLERİN CİNSEL EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ					
	Tamamen Katlıyorum	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1.Cinsel eğitimde zihin engelli bireylerin sosyal desteğe ihtiyaç vardır.					
2. Zihinsel engelli çocuklarda görülen cinsel sorunlar eğitimle kontrol altına alınamaz.					
3. Ailenin cinsel eğitime yönelik negatif tutumları zihin engelli bireyde kötü sonuçlara yol açar.					
4. Zihin engellilerde cinsel eğitim verilirken resimli materyallerden yararlanılabilir.					
5. Zihinsel engelli çocukların da en az diğer çocuklar kadar cinsel sağlık konusunda bilgilendirilmeleri gerekir.					
6. Çocuğun erken yaşlarda cinsel eğitim alması gerekir.					

7. Çocuklar cinsel eğitim verilmeden de gelişebilirler.					
8. Cinsel bilgiler çocuğun aile bireyleri tarafından verilmelidir					
9. Zihinsel engellilere cinsellikle ilgili bilgiler hiç verilmemelidir.					
10. Zihinsel engelli çocuklar cinsel eğitime yönelik ihtiyaçlarının farkındadırlar.					
11. Zihinsel engellilerde cinsellikle ilgili eğitim için medyadan (TV, gazete, yayınlar) yararlanılabilir.					
12. Çocuğun cinsel eğitime ihtiyaçları yoktur.					
13. Zihin engelliler karşı cinse yönelik özgün davranışları eğitimden sonra gösterebilirler.					
14. Cinsellikle ilgili davranışlar için eğitim yardımı almak gereklidir.					
15. Cinsel eğitime yönelik ihtiyaçlar karşılanmadığında çocuk içine kapanabilir.					
16. Cinsel eğitimle zihin engelliler mahremiyete saygı duyarlar (başkasını banyo yapılırken izlemez gibi).					